

WeCitizens

เสียงยะลา

ยะลา เมืองแห่งการเรียนรู้
จากต้นธารอาหารสู่ต้นทุนผังเมืองและพหุวัฒนธรรม

YALA
Beyond Stories

ผังเมืองยะลา สร้างในสมัยพระรัฐกิจวิจารณ์ (อดีตข้าหลวงประจำจังหวัด) และนายกเทศมนตรีคนแรกของเมืองยะลา ในช่วง พ.ศ.2480 - 2488 โดยมีที่ปรึกษาเป็นชาวอังกฤษร่วมออกแบบวางผังเมือง และเมื่อปี 2560 ยะลาได้รับรางวัล UNESCO Cities ให้เป็นผังเมืองที่ดีที่สุด อันดับที่ 23 ของโลก

แม้จะผ่านมา 85 ปีแล้ว และปัจจุบันผังเมืองได้รับการพัฒนาไปตามบริบทของเมืองตามกาลเวลา แต่ทว่ายังคงเค้าเดิมอยู่ โดยพื้นที่บริเวณในสุดคือที่ตั้งของศาลหลักเมือง ซึ่งจะถูกล้อมวงด้วยถนนอันนับเป็นวงที่หนึ่ง ให้เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการต่างๆ เช่น ศาลากลางจังหวัด สำนักงานเทศบาล สำนักงานที่ดิน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ฯลฯ

วงเวียนที่สอง คือ บ้านพักข้าราชการ และวงเวียนที่สามสุดท้ายเป็นที่ตั้งของ สถาบันการศึกษา โรงเรียน โรงพยาบาล และที่อยู่อาศัยของประชาชน มีทางเดินเท้าและช่องทางจักรยาน อีกทั้งมีการปลูกต้นไม้ประดับไว้ที่เกาะกลางถนนแล้วตัดกิ่งให้น้ำมันลงมาเป็นร่มสวยงามทุกถนน ทำให้ยะลามีความร่มรื่นเขียวชอุ่มปี สัมกับการได้รับยกย่องให้เป็นอุทยานคน

Yala Stories

Postcard Credits

Head Designer (SoulSouth Studio) : อับดุลกะรีม ปัตนกุล

Illustrator (SoulSouth Studio) : ต่วนรอฮายา กาฮง

Content Creator (Baewalk) : บุรดิน กาซอ

Facebook: SoulSouthStudio

Facebook: Baewalk

- 34 วรรณุช ชินวรโสภาค์
- 42 อภินันท์ ธรรมเสนา
- 50 พงษ์ศักดิ์ ยี่งขมมัจฉิณ
- 52 รองศาสตราจารย์ ฤทธิรงค์ จิวากานนท์
- 56 ศุภราภรณ์ ทวนน้อย
- 56 ดร.ธนกร จันทสุพรรณ
- 58 อิสมาแอ ดอกออย
- 60 กุหลาบ สัสดีพันธ์
- 62 อาดัม หะยีสาแล
- 64 ธิปัตยา คงสุวรรณ
- 66 จิรวิทย์ แซ่เจ็ง
- 68 จุติพร ปวณทอง
- 70 ดุลพิรตรี เจ๊ะมะ
- 72 ธีรพัฒน์ จ๊ะสับ
- 76 ยะสี ลาเต๊ะ
- 78 เจียร เสียงแจ้ว
- 80 ตัรมิซ อนันดสัย
- 82 ลกัสดา เจริญสุข
- 84 จัสมานียะ เจ๊ะโกะ
- 86 วีรธิดา ส่งแสง
- 88 ศุภวิชญ์ สุวรรณมณ
- 90 การ์มีะ ฤนิง
- 92 บุรดิน กาซอ
- 94 เฟาซี สาละ
- 98 อับดุลการิม ปัตนกุล
- 100 เอกรัตน์ สุวรรณรัตน์

ในช่วงเวลา 50 ปีที่ผ่านมา ภาพจำของสามจังหวัดชายแดนใต้ในสายตาของคนไทยโดยทั่วไป ล้วนมีฐานมาจากการรับรู้จากข่าวสารจากสื่อ ในประเด็นที่ไม่หลากหลายมากนัก ส่วนใหญ่มักเน้นปัญหาที่ปะทุขึ้นในห้วงเวลาสั้นๆ สวนทางกับความเป็นจริงในพื้นที่ซึ่งจะสัมผัสรับรู้ได้จากการลงพื้นที่จริงเท่านั้น ความเป็นจริงที่ว่าการอยู่ร่วมกันของคนยะลาบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต แท้จริงแล้วมีความกลมเกลียวและพึงพาอาศัยกันอย่างพี่น้องเหนียวแน่น คือความเป็นไปที่ดำรงอยู่อย่างเป็นปกติ เรียบง่าย ดังลมหายใจเข้าออก

โครงการวิจัย “ยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้: กระบวนการสร้างสรรค์เมืองแบบมีส่วนร่วมบนความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม” ดำเนินการในปี 2564-2565 โดยนายอภิรักษ์ ธรรมเสนา นักวิชาการจาก ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย ร่วมด้วย คณะวิจัยจาก ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร นักวิชาการจากสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และเทศบาลนครยะลา

เป้าหมายของโครงการวิจัยมุ่งเน้นการพัฒนาเมืองยะลาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) บนฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีความน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ ผ่านการขับเคลื่อนและนำเสนอข้อมูล องค์ความรู้ วิถีชีวิต คุณค่า กับความงดงามของการอยู่ร่วมกัน ผนวกเข้ากับการมีส่วนร่วมจากคนยะลาทุกภาคส่วน ในการสร้างสรรค์และพัฒนาเมืองเพื่อ “พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนยะลา” ชุดโครงการนี้ประกอบด้วย 4 โครงการย่อยด้วยกัน ได้แก่

โครงการย่อยที่ 1 โครงการยะลาศึกษา : ความหลากหลายของผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม โดย ศร. ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ สังกัด สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

โครงการย่อยที่ 2 โครงการยะลาศึกษา : ความหลากหลายทางชีวภาพ Yala Studies : Biodiversity โดยนางสาวศุภราภรณ์ ทวนน้อย สังกัด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

โครงการย่อยที่ 3 โครงการ “ยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้ : การพัฒนาต้นแบบพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและบูรณาการการเรียนรู้ในบริบทชีวิตจริงสำหรับทุกคน” โดย วราบุษ ชินวรโสภาค นักวิชาการอิสระ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

โครงการย่อยที่ 4 โครงการ เครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนาเมืองยะลาสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ โดย นายอภิรักษ์ ธรรมเสนา สังกัด ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

การดำเนินงานโครงการวิจัยทั้งหมด คณะวิจัยได้ดำเนินการโดยแบ่งประเด็นร่วมออกเป็น 3 ส่วนหลัก

ส่วนแรก เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาทุนทาง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของเมืองยะลา โดยการขับเคลื่อนผ่านโครงการวิจัยย่อยที่ 1 โครงการวิจัย “ยะลาศึกษา : ความหลากหลายของผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม” และ โครงการวิจัยย่อยที่ 2 โครงการวิจัยยะลาศึกษา : ความหลากหลายทางชีวภาพ ได้ผลลัพธ์เป็นชุดข้อมูลเมืองยะลา ที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ลงรายละเอียดเชิงลึกถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่าง ภาษา ดนตรี ศิลปะ เลือผ้า อาหารนั และอาหารการกิน รวมไปถึงความหลากหลายของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ จนอาจกล่าวได้ว่าครอบคลุมทุกมิติเรื่องราวของเมืองยะลา

ส่วนที่สอง เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อออกแบบพื้นที่เรียนรู้ความหลากหลายและการมีส่วนร่วมผ่านโครงการวิจัยย่อย “ยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้: การพัฒนาต้นแบบพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและบูรณาการการเรียนรู้ในบริบทชีวิตจริงสำหรับทุกคน” (Yala Stories) ผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ผ่านการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม เกิดการนำเอาข้อมูลท้องถิ่นศึกษา (Local Study) และการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง 15-24 ปี นักออกแบบ ผู้คนที่มีพลังสร้างสรรค์เข้าร่วมออกแบบพื้นที่เรียนรู้เมืองยะลา ด้วยเครื่องมือการสร้างพื้นที่ปลอดภัย เพื่อให้เกิดการพูดคุย ชวนคิด ชวนตั้งคำถาม ร่วมกับการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ก่อนจะนำเสนอเรื่องราวเรื่องเล่าต่างๆ ในงาน Yala Stories ผ่านเรื่องเล่า 8 เรื่อง จัดขึ้นระหว่างวันที่ 27-29 พฤษภาคม 2565 ในรูปแบบพื้นที่เรียนรู้สไตล์ ‘หอศิลป์’ ที่รวมเอาเครือข่ายศิลปิน นักกิจกรรม นักออกแบบ นักธุรกิจมาร่วมแสดงงาน ถือว่าเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นครั้งแรกในเมืองยะลา นอกจากนี้ยังมีการทำงานร่วมกับสมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ หรือกลุ่มลูกเหรียง นำผลงานภาพวาดของเยาวชนกลุ่มลูกเหรียง จัดแสดงเป็นส่วนหนึ่งในงาน Yala Stories และรวบรวมเป็นหนังสือภาพวาดชื่อ ‘One day in Yala หนึ่งในคำคัญของฉันในจังหวัดยะลา’ งานทั้งหมดคือรูปธรรมเน้นย้ำถึงความสำคัญของคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ สร้างโอกาสและพื้นที่ให้เยาวชนยะลา ถือว่าเป็นต้นแบบการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม เห็นภาพชัดเจน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนางาน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และพัฒนาเมืองต่อไปในอนาคต

ส่วนที่สาม เป็นการวิจัยเพื่อถอดบทเรียนการทำงานเครือข่ายการเรียนรู้เมืองยะลา ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางในการสร้างกลไกความร่วมมือระดับเมือง (Local Collaboration) ผ่านโครงการวิจัยย่อย “เครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนาเมืองยะลาสู่เมืองแห่งการเรียนรู้” ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัย ได้แก่ การระบุ บ่งชี้แผน แก่นนำ และสมรรถนะการดำเนินงานตามแผนของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 ภาคส่วนได้ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ประชาสังคม โดยทั้ง 3 ภาคส่วนจะดำเนินงานร่วมกันพัฒนายะลาเมืองแห่งการเรียนรู้ ผ่านดำเนินการพัฒนาทุนทางสังคม (Social capital) ให้มีความเข้มแข็งกว่าเดิม โดยอาศัยปัจจัยชีวิตความสำเร็จที่สำคัญ ประกอบด้วย 1.ความสัมพันธ์และความไว้วางใจ และ2.การมีส่วนร่วม

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ภายใต้การดำเนินโครงการวิจัยได้ริเริ่มโดยใช้กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาต้นแบบพื้นที่การเรียนรู้เป็น “แกนกลาง” ในลักษณะของการสร้างพื้นที่เชิงทดลองที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งเป็นหุ้นส่วนการทำงาน และร่วมลงทุน ผ่านความร่วมมือของกลุ่มผู้มีส่วนข้องในการพัฒนาการเรียนรู้เมืองยะลา เช่น สำนักการศึกษาเทศบาลนครยะลาที่มีเป้าหมายในการพัฒนา “หลักสูตรท้องถิ่นเมือง

ยะลา” และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลามีเป้าหมายในการขับเคลื่อน “หลักสูตรแกนกลางจังหวัด” รวมถึงอุทยานการเรียนรู้ยะลา (TK Park Yala) ก็มีเป้าหมายที่จะร่วมขับเคลื่อนยะลาไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ร่วมไปกับการสร้างการมีส่วนร่วม และเปิดพื้นที่ให้เยาวชนเข้ามามีส่วนในฐานะกำลังหลัก และในฐานะผู้สืบทอดทางวัฒนธรรม ได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพในการอบรมเชิงปฏิบัติการ Yala Stories เป็นระยะเวลาถึง 4 เดือน เกิดผลลัพธ์โดยตรงกับเยาวชน ในเรื่องการพัฒนาฐานความคิดด้านการพัฒนาเมือง ความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่น และเกิดความรู้สึก “อึดใจ” ภาคภูมิใจในเมืองยะลา และเห็นคุณค่าของความหลากหลาย นำไปต่อยอดสร้างเป็นมูลค่าที่จะทำให้เกิดความ “อึดท้อง” ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การขับเคลื่อนยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้ยังคงเดินหน้าต่อไปด้วยความพร้อมของข้อมูลองค์ความรู้ ประสบการณ์ของ “คน” ทุกกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมกับ Yala Stories และแนวทางการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ผ่านภาคส่วนต่างๆ ที่เริ่มขยับขับเคลื่อน และเห็นภาพอนาคตของการพัฒนาเมืองยะลาชัดเจนมากขึ้น

***ติดตามการขับเคลื่อนยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ที่ Facebook : Yala Stories

Yala (Beyond) Stories

สำรวจ 'ยะลา'
เมืองแห่งการเรียนรู้จากต้นธารอาหาร
สู่ต้นทุนผังเมืองและพหุวัฒนธรรม

เมื่อเอ่ยถึงยะลาคุณนึกถึงอะไร?

เมืองที่ตั้งของอำเภอเบตง ดินแดนใต้สุดของประเทศ?

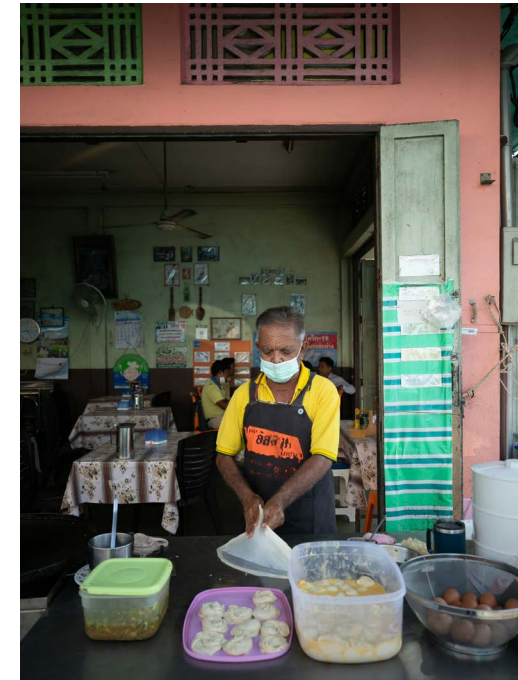
จังหวัดในภาคใต้ที่อากัปกฏที่สุด เพราะเป็นแห่งเดียวที่ไม่มีพรมแดนติดทะเล?

หนึ่งในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม?

หรือเมืองที่หลายคนคุ้นเคยจากเสียงระเบิดและเหตุการณ์ความไม่สงบ

ใช้ โดยเฉพาะข้อหลัง กล่าวตามตรง แม้กาลเวลาจะผ่านมาเกือบยี่สิบปีแล้ว ทุกวันนี้ หลายคนก็ยังจดจำภาพยะลาในฐานะดินแดนแห่งความไม่สงบอยู่เลย

ทีมงาน WeCitizens เพิ่งมีโอกาสลงไปเยี่ยมเยือนอำเภอเมืองยะลาเมื่อปลายปี 2565 และพบว่าภาพที่หลายคนจดจำกลับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะแม้เรายังพบบังเกอร์ปูนที่ใช้ป้องกันระเบิดอันเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากยุคของความรุนแรงจากปี 2547 กระนั้นบังเกอร์ทั้งหมดก็ไม่เคยถูกใช้งานอีกเลยมาหลายปีแล้ว แคมยังมีศิลปินท้องถิ่นนำสีไปแต่งแต้มลวดลายจนเกิดเป็นสตรีทอาร์ตอันสดใสแก่เมืองอีก

เมืองกลับมาสงบและปลอดภัย คึกคักไปด้วยเทศกาลและงานประเพณี ที่สำคัญ พี่น้องชาวพุทธและมุสลิมก็ไปมาหาสู่กันเช่นเคย

ไม่อาจกล่าวได้ว่าบทความนี้เป็นการอัปเดตเมืองยะลา เพราะอันที่จริง หลายสิ่งที่เราเสนอ เมืองแห่งนี้ก็เป็นอย่างนี้มาตึงนานแล้ว อย่างไรก็ตาม WeCitizens ฉบับนี้จะพาผู้อ่านไปสัมผัสความเป็นยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงผ่านคำบอกเล่าของผู้คนในเมือง รวมถึงบทความเปิดเล่มบทความนี้ ที่นำเสนอเหตุผลว่าทำไมนอกจากจะเป็นเมืองที่สะอาดและมีผังเมืองที่สวยงามที่สุด ยะลายังเป็นหนึ่งในเมืองที่ยั่งยืนและน่าอยู่ที่สุดในประเทศ

ผังเมืองดีมีชัยไปกว่าครึ่ง

ด้วยพื้นที่ 19 ตารางกิโลเมตรในเขตเทศบาลนครยะลา เมืองแห่งนี้ได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่มีผังเมืองสวยที่สุดในประเทศ ด้วยรูปแบบผังเมืองแบบ radio centric หรือผังวงกลมที่มีถนนวงแหวนซ้อนกันสามชั้นล้อมรอบศูนย์กลางที่เป็นศาลหลักเมืองคล้ายกับกรุงปารีส ฝรั่งเศส โดยในแต่ละวงแหวนมีการแบ่งโซนนิ่งชัดเจน ได้แก่กลุ่มอาคารสำนักงาน ราชการบนถนนวงแหวนด้านในสุด กลุ่มบ้านพักข้าราชการในวงแหวนรอบสอง และสถานศึกษา ย่านการค้า รวมถึงที่อยู่อาศัยของประชาชนในวงแหวนรอบสาม

นอกจากนี้ อีกส่วนหนึ่งของเมืองยังมีผังแบบ grid หรือตารางหมากรุก คล้ายกับนครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา มีทางเท้าควบคู่รางระบายน้ำ ช่วยให้แนวของอาคารเป็นระเบียบในระนาบเดียวกัน นั่นทำให้ถนนทั้ง 400 สายในเมืองแห่งนี้เชื่อมต่อกันทั้งในรูปแบบใยแมงมุมและเส้นตารางอย่างงดงาม

ซึ่งแน่นอน การมีผังเมืองที่เป็นระเบียบเช่นนี้ ไม่เพียงเอื้ออำนวยต่อการสัญจรในเมือง เอื้อให้ปั่นจักรยาน และเดินเท้า แต่เพราะเมืองมีระเบียบจึงง่ายต่อการดูแลรักษาความสะอาด และก่อให้เกิดพื้นที่สำหรับเติมเต็มด้วยสีเขียวจากต้นไม้หลากหลายชนิด

ส่วนที่มาของผังเมืองสุดน่าอิจฉาของเมืองนี้ต้องย้อนกลับไป 80 กว่าปี สมัยพระรัฐกิจวิจารณ์ (สวาสดิ์ ณ นคร) อดีตข้าหลวงประจำจังหวัด ภายหลังสยามเปลี่ยนแปลงการปกครอง ท่านก็ลาออกมารับตำแหน่งนายกเทศมนตรีคนแรกของเมืองยะลาช่วงปี พ.ศ. 2480-2488 ก่อนจะปฏิรูปเมืองครั้งสำคัญ จากเดิมที่ยะลาเป็นชุมชนเล็กๆ กระจุกตัวอยู่ใกล้สถานีรถไฟ รายล้อมด้วยสวนยางและผืนป่า พระรัฐกิจวิจารณ์และที่ปรึกษาชาวอังกฤษก็ช่วยกันเนรมิตผังเมืองใหม่ในรูปวงเวียน พร้อมกับแบ่งพื้นที่ใช้สอยของเมืองอย่างชัดเจนดังที่กล่าว

แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนผ่าน และหน้าตาของเมืองยะลาจะเปลี่ยนไป กระนั้นมรดกทางผังเมืองแห่งนี้ก็ยังคงเจิดจรัส เป็นทั้งต้นทุนในด้านความสะดวกสบายต่อการใช้ชีวิต และเป็นความภาคภูมิใจของคนยะลาจนถึงปัจจุบัน

เมืองที่มีชีวิตด้วยพื้นที่สีเขียว

แม้จะมีผังเมืองอันยอดเยี่ยม แต่จะไม่มีประโยชน์หากยะลาไม่มีพื้นที่สีเขียว หรือสวนสาธารณะให้ผู้คนในเมืองได้หย่อนใจ พระริฎกิจวิจารณ์ (สวาสดี ณ นคร) ผู้ออกแบบผังเมืองยะลายังตระหนักในข้อนี้ดี โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่สวนถึงขนาดลำดับให้เมืองต้องมีในอันดับที่ 2 รองจากพื้นที่ราชการและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเมือง (พื้นที่ราชการ, สวนสาธารณะ, พื้นที่พาณิชย์กรรม, พื้นที่อยู่อาศัย, พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่อุตสาหกรรมและคลังสินค้า ตามลำดับ)

ปัจจุบันยะลามีส่วนสาธารณะรวมทั้งหมด 8 แห่ง หนึ่งในส่วนที่เป็นไฮไลต์ของเมืองคือ สวนขวัญเมือง หรือ ‘พญาโกย’ สวนสาธารณะพื้นที่ 207 ไร่ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของศาลหลักเมือง บริเวณวงแหวนรอบที่สาม ส่วนแห่งนี้เป็นทั้งปอดและพื้นที่สันทนาการของคนยะลา เพราะนอกจากจะมีบึงน้ำขนาดใหญ่ให้ความชุ่มชื้น ที่นี่ยังมีสนามกีฬา สนามแข่งขันนกเขาชวาเสียงมาตรฐานใหญ่ที่สุดในภาคใต้ รวมถึงชายหาดจำลอง ที่สำคัญที่แห่งนี้ยังเป็นหนึ่งในไม่กี่สวนสาธารณะในประเทศไทยที่ไม่มีรั้ว พื้นที่ของสวนจึงกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกับกายภาพเมืองอย่างร่มรื่น

นอกจากนี้ ยะลายังมีสวนสาธารณะสนามช้างเผือก (สนามโรงพิธีช้างเผือก) พื้นที่ที่เป็นทั้งสวนคนเมือง และพื้นที่ประวัติศาสตร์ของเมือง (เคยใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีน้อมเกล้าฯ ถวายช้างเผือกแด่ในหลวงรัชกาลที่ 9 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2511) ซึ่งก็ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเช่นกัน

สวนศรีเมือง ซึ่งเป็นสวนเลียบคันกันแม่น้ำปัตตานี จากตลาดเมืองใหม่ไปจนถึงสะพานข้ามทางรถไฟ ระยะทาง 2 กิโลเมตร เป็นส่วนที่เทศบาลพัฒนาขึ้นใหม่เพื่อให้พื้นที่รมน้ำเอื้อประโยชน์ให้ประชาชนได้เดินเล่นและพักผ่อน ซึ่งยังเสริมให้สะพานข้ามทางรถไฟกลายมาเป็นอีกหนึ่งแลนด์มาร์คของเมืองด้วย

ใครบอกว่ายะลาไม่น่าอยู่เพราะไม่มีชายทะเลให้นั่งชิล ลองมานั่งเล่นในสวนเหล่านี้เสียก่อน คุณอาจเปลี่ยนความคิด

เมืองที่มีพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่ แห่งการเรียนรู้

นายกเทศมนตรีนครยะลา พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ เน้นย้ำให้ทุกคนรับรู้เสมอว่า เขามองพื้นที่สีเขียวในความหมายเดียวกับพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกเพศทุกวัย

ด้วยเหตุนี้เทศบาลฯ จึงมีนโยบายในการหมั่นพัฒนาพื้นที่สีเขียวของเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยหนึ่งในรูปธรรมดังกล่าวคือการพลิกโฉมศูนย์เยาวชนเทศบาลนครยะลา ให้กลายเป็นอุทยานการเรียนรู้ขนาดใหญ่ที่สุดของภาคใต้อย่าง TK Park Yala

เปิดทำการครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 ในฐานะอุทยานการเรียนรู้แห่งแรกในระดับภูมิภาค (ต่อจาก Central World กรุงเทพฯ) โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดได้มีการเปิดอาคารกิจกรรมและแสดงนิทรรศการความสูง 5 ชั้นรองรับกิจกรรมทางความรู้และความคิดสร้างสรรค์ของเมือง

นอกจากห้องสมุด บริการด้านข้อมูลสารสนเทศ โค-เวิร์คกิ้งสเปซ และพื้นที่จัดนิทรรศการที่บอกเล่าทรัพยากรและบุคคลสำคัญของเมืองยะลา ที่นี่ยังมี Swiss Corner พื้นที่การเรียนรู้ที่เทศบาลร่วมกับสถานทูตสมาพันธรัฐสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ถอดแบบการจัดการความรู้จากประเทศที่มีระบบการศึกษาชั้นนำของโลกมาให้เยาวชนยะลาได้เรียนรู้และร่วมกิจกรรม

ที่สำคัญ TK Park Yala ยังจัดเวิร์คช็อป กิจกรรมสำหรับเยาวชน และวงเสวนาเชิงสร้างสรรค์ทุกสัปดาห์ โดยในช่วงที่เราไปเยือน ที่นี้จัดนิทรรศการ ‘ปายัน มลายู’ นิทรรศการผ้าพื้นเมืองยะลา และในช่วงที่เราเขียนต้นฉบับนี้ ก็ยังมีนิทรรศการ Feeling the Moment แสดงผลงานศิลปะร่วมสมัยของกลุ่มศิลปินรุ่นใหม่ในพื้นที่อย่าง Lanest_Yala

ทั้งนี้ พื้นที่ด้านนอกอาคารอุทยานการเรียนรู้ยังเป็นศูนย์กีฬาครบวงจร และลู่วิ่งที่คนในพื้นที่มักมาออกกำลังกายยามเย็น ที่นี่ยังครบครันทั้งพื้นที่ออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ และที่สำคัญคือพื้นที่การเรียนรู้ ดังที่นายกเทศมนตรีเน้นย้ำว่า สำหรับเมืองยะลา ทั้งหมดคือพื้นที่เดียวกัน

เมืองแห่งผลไม้ และต้นธารอาหาร

แม้ยะลาไม่มีพื้นที่ติดทะเล แต่ข้อได้เปรียบสำคัญของที่นี่คือการมีพื้นที่ป่าเขาอุดมสมบูรณ์ ซึ่งนอกจากดินดี น้ำที่นี้ก็ดี เพราะเป็นจังหวัดต้นกำเนิดแม่น้ำปัตตานีและมีทะเลสาบเหนือเขื่อนบางลาง ทำให้การเพาะปลูกดีเยี่ยม รวมถึงยังเป็นที่ตั้งของป่าฮาลาบาลา ผืนป่าต้นน้ำที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของภาคใต้

ข้อได้เปรียบทางทรัพยากรนี้ทำให้ยะลาเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้รสเลิศอันหลากหลาย ทั้งส้มโชกุน กล้วยหิน ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา ลองกอง ทุเรียน ไปจนถึงกาแฟโรบัสต้า และปศุสัตว์อีกหลากหลาย

แม้ทรัพยากรทั้งหมดที่กล่าวมาอาจอยู่นอกเขตตัวเมืองยะลา แต่อย่าลืมว่าความที่เมืองแห่งนี้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ที่นี้จึงเต็มไปด้วยของกินอร่อยๆ จากทั้งคนไทย จีน และอิสลาม ที่ซึ่งใครหลายคนเลือกเดินทางมายะลา เพื่อมาลิ้มรสอาหารพื้นเมืองของที่นี่ ทั้ง นาซิดาแซ ซุปเนื้อ ข้าวหมกไก่ ไก่เบตง ต้มช่า ไปจนถึงก๋วยจั๊บไก่

เพราะการ ‘กินดี’ ส่งเสริมให้ผู้คน ‘อยู่ดี’ ยะลาจึงเป็นเมืองที่เข้าตำรา ‘กินดี อยู่ดี’ อย่างแท้จริง

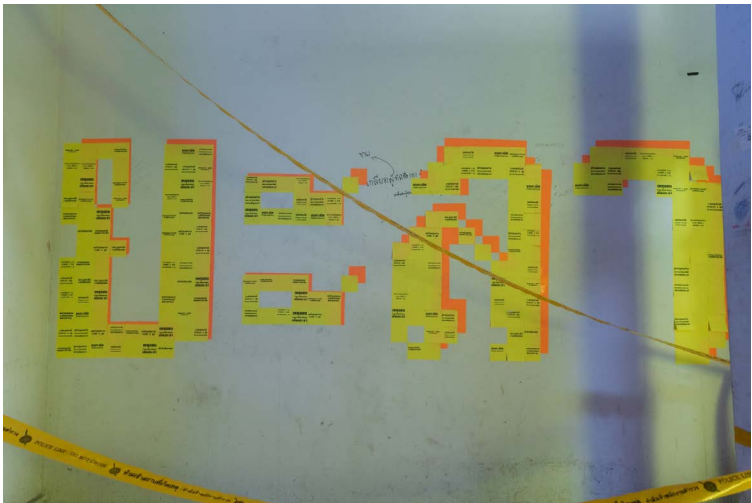

เมืองสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อน ด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรม

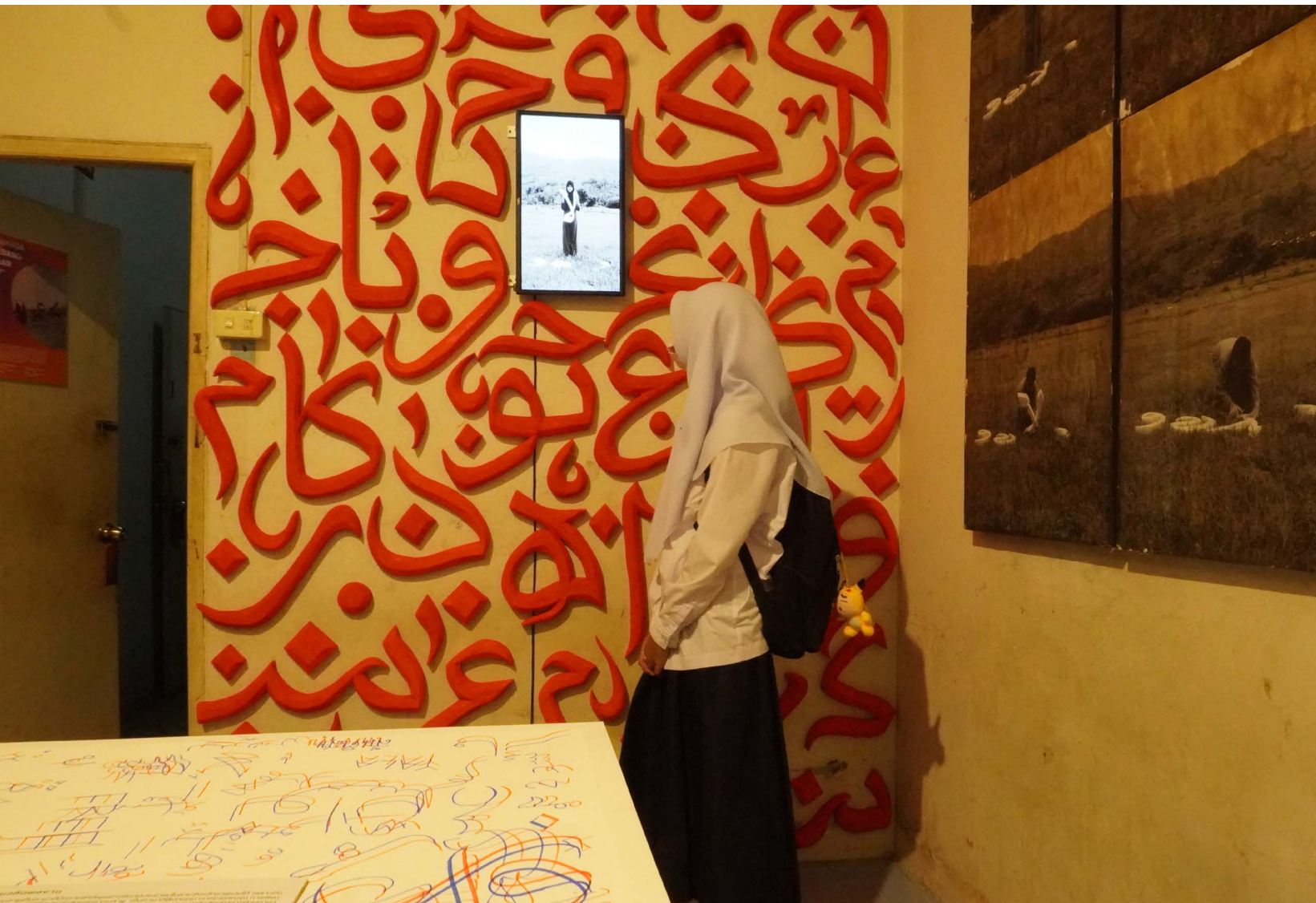
ปิดท้ายที่หนึ่งในคลังสำคัญที่ทำให้ยะลาเป็นยะลาสำหรับทุกคนในทุกวันนี้ นั่นคือการที่ผู้คนในเมืองนำต้นทุนทางพหุวัฒนธรรม หรือความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา มาเป็นแต้มต่อในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง

เพราะแม้จะทราบดีว่าการมีอยู่ของสถานีรถไฟยะลา ขัดเส้นพรมแดนของคนจีนพุทธ (ตลาดใหม่) และมุสลิม (ตลาดเก่า) อย่างชัดเจน หากแต่ไหนแต่ไรวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองนี้กลับผสมกลมกลืนอย่างแนบเนียน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมโต๊ะและร้านอาหาร เพื่อนฝูงในชั้นเรียน เพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนบ้านในทุกชุมชน

แน่นอนที่ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อปี พ.ศ. 2547-2549 จะเข้ามาทำลายความสัมพันธ์ทั้งตงมานี้ กระนั้น ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมาก็มีทั้งหน่วยงานรัฐ นักวิชาการ และเครือข่ายภาคประชาชน สร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อรื้อฟื้นบรรยากาศของเมืองให้กลับคืนมาเหมือนเดิม

ไม่ว่าจะเป็น การริเริ่มโครงการค่ายดนตรีอออร์เคสตราเยาวชนของเทศบาลนครยะลา จนเกิดเป็นกลุ่มนักดนตรีเยาวชนพหุวัฒนธรรมจัดการแสดงประจำปีจนเป็นที่กล่าวขวัญทั้งในและต่างประเทศ, การชูชีวิตย่านการค้าเก่ากลางใจเมืองด้วยสตรีทอาร์ต, ค่ายเยาวชนด้านการเรียนรู้ ศิลปะ และความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มลูกเหรียง กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเยียวยาเด็กๆ ที่ผู้ปกครองเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ, Yala Icon ของกลุ่ม Soul South Studio นิกอออกแบบรุ่นใหม่ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์มาช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของยะลา

รวมถึงโครงการเรียนรู้ด้านทักษะวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดฯ ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร จนพัฒนามาสู่ ‘โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ยะลา’ ที่มุ่งหมายใช้การเรียนรู้ด้านพหุวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือของการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเมือง

ทั้งนี้ หนึ่งในผลลัพธ์สำคัญของโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ยะลาคือการจัดเทศกาลบอกเล่าเรื่องราวของเมืองในมุมมองของคนรุ่นใหม่ เป็นครั้งแรกในชื่อ ‘ยะลาสตอรี่’ (Yala Stories) ที่โรงแรมเมโทรและย่านถนนสายกลางใจกลางเมืองยะลา เมื่อวันที่ 27-29 พฤษภาคม 2565

“ยะลาสตอรี่เกิดจากนักวิจัยจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ชักชวนเยาวชนในพื้นที่คัดสรรเรื่องเล่าของเมืองตัวเอง เพื่อพัฒนามาเป็นนิทรรศการหรือสื่อรูปแบบต่างๆ จัดแสดงให้ทุกคนได้ชม ก็มีทั้งมุมมองของเยาวชนที่มองเมือง การเปลี่ยนแปลงที่เมืองเรามีเป็นงานศิลปะ หนังสือ ไปจนถึง creative economy รวมถึงการชักชวนให้ชุมชนร่วมกันมองเมืองยะลาต่อไปในอนาคต” บอล-เอกรัตน์ สุวรรณรัตน์ แห่ง Soul South Studio ครีเอทีฟของงาน กล่าว

นี่เป็นงานที่ได้รับเสียงตอบรับในเชิงบวกอย่างล้นหลาม เพราะไม่เพียงการนำต้นทุนเมืองมาเล่าอย่าง ใกล้เคียง สัมผัส ชื่นชอบ ฝ่าบาติก ไปจนถึงวิถีชีวิตของย่านการค้าในเมืองมาเล่าในมุมมองใหม่อันสร้างสรรค์ จนเทศบาลนครยะลา ผู้ร่วมจัดงาน ยินดีที่จะสนับสนุนให้มีกิจกรรมนี้เป็นงานประจำปีของเมือง

แต่เหนือสิ่งอื่นใด เช่นที่ บอล-เอกรัตน์ และทีมงานคนอื่นๆ ได้เห็น เทศกาลนี้จุดประกายให้คนยะลามองเห็นความหวังและความฝันที่อยากเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมือง ทำให้เศรษฐกิจดี และมีวิถีชีวิตที่มีความสุขและปลอดภัย และกล่าวได้ว่าแม้จะไม่ใช่ก้าวแรก แต่ก็ก้าวสำคัญของการปลูกเมืองยะลาด้วยการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์

Yala, Retelling for Beloved City

เล่าใหม่ ให้ร่วมเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเมืองยะลาที่รัก

โครงการวิจัย **Yala Learning City** ได้รวบรวม และประมวลข้อมูลท้องถิ่นศึกษา (Local Study)

ทุนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเมืองยะลาเอาไว้ ครอบคลุมตั้งแต่เรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองยะลา ความหลากหลาย

หลายของชาติพันธุ์ ความเชื่อ วิถีชีวิต การค้าขายอยู่กินไปจนถึงทรัพยากรธรรมชาติ

WeCitizens คัดสรรและเรียบเรียงข้อมูลบางส่วนมานำเสนอเพื่อให้ทุกท่านร่วมชื่นชมความรุ่งรอยของเมืองยะลาไปพร้อมกัน ดังนี้

ยะลา สังคมพหุวัฒนธรรม

• คาบสมุทรมลายู

จุดเชื่อมโยงทางการค้าสำคัญ เป็นเป้าหมายของหลากหลายวัฒนธรรม มาแต่ช้านาน

• พ.ศ.400-500

จดหมายเหตุ เวียน ฮั่น ชู (Chein Han Shu) กล่าวถึง การเดินเรือของคนจีน มาถึงคาบสมุทรมลายู มีการทำการค้า และการส่งราชทูตไปเยือน ราชสำนักจีน

• พุทธศตวรรษที่ 7 - 23

อาณาจักรลังกาสุกะ ปกครองคาบสมุทรมลายู

• เมืองยะลา

สืบความเป็นมา จากตอนปลายของ อาณาจักรลังกาสุกะ

• 2,000-3,000ปี ก่อนประวัติศาสตร์

หลักฐานภาพเขียนสี มนุษย์ยุคก่อน ประวัติศาสตร์ ณ เขายะลา, ถ้ำมิดู วัดคูหาภิมุข และ ถ้ำศิลาบิ อารยธรรมโบราณ ตามรอยสายน้ำปัตตานี และสายน้ำสายบุรี

• มีชาวพื้นถิ่นอยู่อาศัยมาแต่เดิม

โอรังลาอูต (Orang Laut) หรือ อูริลลาโวย (ชาวน้ำ หรือ ชาวเล) และโอรังบูกิต (ชาวป่า หรือ ชาวเขา) หรือ โอรังอัสลี (Orang Asli) หรือชาวปาซาไก และชาวป่า ก่อนชาวยุโรป ชาวจีน และชาวจีนจะเข้ามา ตั้งถิ่นฐานทำการค้าขาย และนำเข้าวัฒนธรรม

• พุทธศตวรรษที่ 1

ชาวจีนนำอารยธรรม อินเดีย-พราหมณ์ เข้าสู่คาบสมุทรมลายู

• พุทธศตวรรษที่ 14 - 15

อาณาจักรลังกาสุกะ ตกอยู่ ภายใต้อำนาจของอาณาจักร ศรีวิชัย และอาณาจักร มัชปาหิตแห่งชวา มีการนำ ศาสนาอิสลามเข้ามาในพื้นที่ และเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง

ยะลา สังคมพหุวัฒนธรรม

• รัชกาลที่ 1

โปรดให้เมืองยะลา ขึ้นอยู่ในระบบหัวเมือง ของรัฐปัตตานีตาม โครงการสร้างการปกครอง แบบเจ็ดหัวเมือง

• รัชกาลที่ 2

เมืองยะลาอยู่ในความ ดูแลของเจ้าเมือง สงขลา

• รัชกาลที่ 5

ปรับเปลี่ยนระบบการ ปกครองเป็นแบบระบบ เทศาภิบาล

• ตำนานการกำเนิดเมืองแร่ ของชาวจีนฮกเกี้ยนใน พื้นที่บึงงา

• รัชกาลที่ 6

ตั้งเมืองยะลาเป็น จังหวัดยะลา

• พ.ศ.2464

เกิดเส้นทางรถไฟ ผ่าน “เมืองนิบง” (ปัจจุบันคือ ที่ตั้งเมืองยะลา)

• ทางรถไฟสายใต้ สร้างเสร็จถึง อำเภอสุไหง-โกลอก

นำพาผู้คนจากหลากหลาย วัฒนธรรมเข้าสู่เมืองยะลา ชาวมุสลิมมลายู ชาวจีน จากปัตตานี ชาวไทยจาก สุราษฎร์ธานี ชาวอินเดีย ชาวจีนโพ้นทะเล จีน ฮกเกี้ยน จีนแคะ จีนไหหลำ และจีนกวางตุ้ง จากประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะจากเกาะปีนัง นำมาซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณี และคติความเชื่อ แบบ “เพอรานากัน” (Peranakan) เข้ามา

• พ.ศ.2480 - 2488

ผังเมืองยะลา สร้างในสมัย พระรัฐกิจวิจารณ์ นายกเทศมนตรีคนแรกของเมือง ยะลา โดยมีที่ปรึกษาเป็น ชาวอังกฤษร่วมออกแบบ

• ยะลา

เป็นเมืองที่ผู้คนหลากหลาย วัฒนธรรมความเชื่อ ทั้งพุทธ อิสลาม คริสต์ ซิกข์ อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

Yala 'More' Stories

บางส่วนของงานค้นคว้า “ความเป็นยะลา” จากโครงการวิจัยยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้

ศิลปะ การแสดง

- วงดนตรีออร์เคสตรา เทศบาลนครยะลา
- ลิเกฮูลู (Dikir Hulu)
- ปันจักสีลัต (Pancak silat)
- ลวดลายตกแต่งบ้าน ของชาวมุสลิม
- เพลงท้องถิ่น (เพลงบัตเก หรือเพลงดังดุต)

ภาษา

ภาษาไทยถิ่นยะลา แตกต่างจากภาษาไทย ด้วยสำเนียง คำศัพท์ และการผสมภาษามลายู

“นาบั้งบั้งแพง = นาแต่ละแปลงแพงมาก”

การแต่งกาย และเสื้อผ้าอาภรณ์

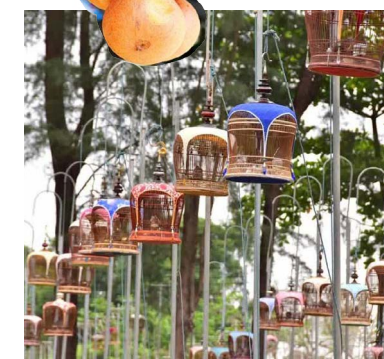
เสื้อแบบมลายู เสื้อผู้ชายเรียก “ตือโละบลางอ - baju teluk belanga” ผู้หญิงจะเรียกว่าชุด “กูรง - baju kurung” และผ้าบาติก หรือผ้าปะลาจิง

ความเชื่อ และตำนานท้องถิ่น เช่น ตำนานยักษ์ศึกดีสิกรีแห่งเมืองยะลา

อาหารการกิน

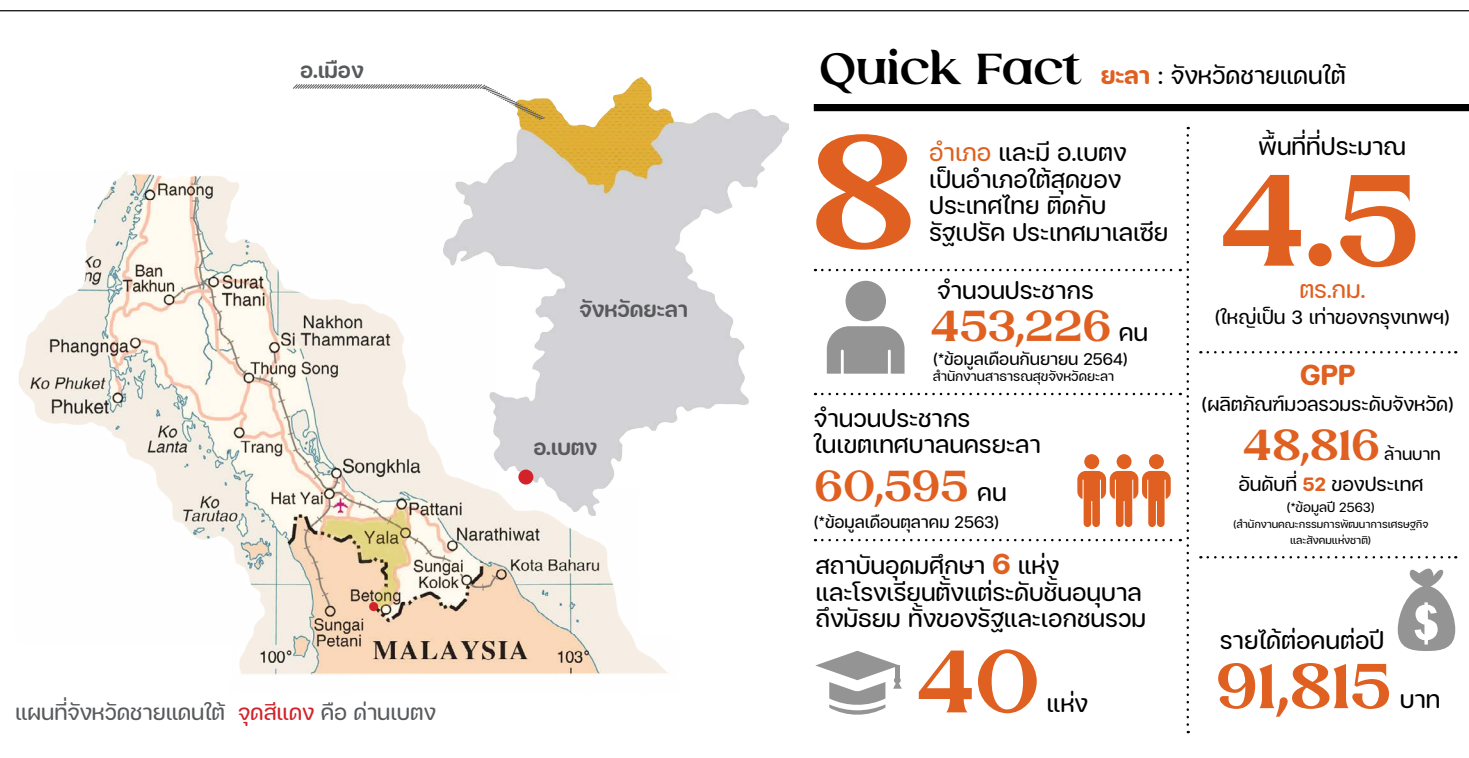
ลิ้มแซ่ (ภาษาลัน เหวะแด) ผลไม้รสชาติคล้ายมะไฟ, นาซิดาแซ่ ข้าวหุงกะทิราดแกงปลาหรือไก่

เทศกาล และประเพณี

- เทศกาลแห่พระลุยไฟ ศาลเจ้าแม่กวนอิมเนี่ยว อือเซียงตั้งยะลา (15 วันหลังตรุษจีน)
- ประเพณีว่าวนับง (ก.พ.-มี.ค.)
- งานสมโภชเจ้าพ่อหลักเมือง (งานกาชาด) (พ.ค.)
- ประเพณีทำบุญรับสงกรานต์ (มี.ย.)
- วันสำคัญทางศาสนาอิสลาม เช่น ฮารีรายออีดิลฟิตรี (Hari Raya Idulfitri) ฯลฯ
- เทศกาลถือศีลกินเจศาลเจ้าแม่ฮุดโจ (ก.ย.-ต.ค.)
- มหกรรมแข่งขันนกเขาชวาเสียงจาเซียน (ก.ย.)

ติดตามความเคลื่อนไหว การเรียนรู้ และพัฒนาเมืองยะลาได้ที่ <https://www.facebook.com/yalalearningcity>

กว่าจะเป็น Yala Stories

เยาวชนยะลากับเรื่องเล่า เกี่ยวกับเมืองของพวกเขา

กับ วราวุธ ชินวรโสภาค

วราวุธ ชินวรโสภาค เป็นหัวหน้าโครงการการพัฒนาต้นแบบพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและบูรณาการการเรียนรู้ในบริบทชีวิตจริงสำหรับทุกคน ซึ่งเป็นโครงการวิจัยย่อยในโครงการยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยก่อนหน้านี้ เธอเป็นเอ็นจีโอที่ทำงานประเด็นสาธารณสุขและเพศศึกษาในเยาวชน และร่วมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ สภาอนันท์ ในการขับเคลื่อนโครงการทักษะวัฒนธรรมเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ของผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเธอทำโครงการนี้มาเข้าปีที่ 14

ด้วยพื้นเพเป็นคนยะลา และเข้าใจบริบทของความเป็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ 3 จังหวัด จากการการทำงานต่อเนื่องมาหลายปี เมื่อ บพท. สนับสนุนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ยะลา ผ่านสถาบันมานุษยวิทยาสิรินธร วราวุธจึงได้รับมอบหมายให้ขับเคลื่อนโครงการย่อยโครงการนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือการสร้างกระบวนการทำงานกับเยาวชนต่างศาสนาและชาติพันธุ์ เพื่อให้พวกเขามีส่วนในการออกแบบกระบวนการและพื้นที่การเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมของเมืองยะลา

ทั้งนี้ หนึ่งในผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมของการทำงานในปีแรก (มี.ย. 2564 - พ.ค. 2565) ของวราวุธ คือการผลักดันให้เยาวชนในพื้นที่รวบรวมข้อมูลและคิดสรรเรื่องเล่าของพวกเขาเอง และรวมพลังกับกลุ่มนักออกแบบ Soul South Studio และเทศบาลเมืองยะลา จัดทำเป็นนิทรรศการ ‘ยะลาสตอรี’ (Yala Stories) เทศกาลที่บอกเล่าถึงเมืองยะลาในมิติที่หลากหลายและร่วมสมัยผ่านมุมมองของคนหลากรุ่น โดยจัดขึ้นที่โรงแรมเมโทรในย่านสายกลาง ใจกลางเมืองยะลา เมื่อวันที่ 27-29 พฤษภาคม 2565 ที่ผ่านมา

WeCitizens ชวนวราวุธทบทวนกระบวนการทำงานของเธอกับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ถึงกระบวนการปลูกพลังเยาวชนจนเกิดมาเป็นเทศกาลร่วมสมัยของเมืองยะลาอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนงานนี้...

(อ่านต่ออย่างเข้มข้นในเว็บไซต์ www.wecitizensthailand.com)

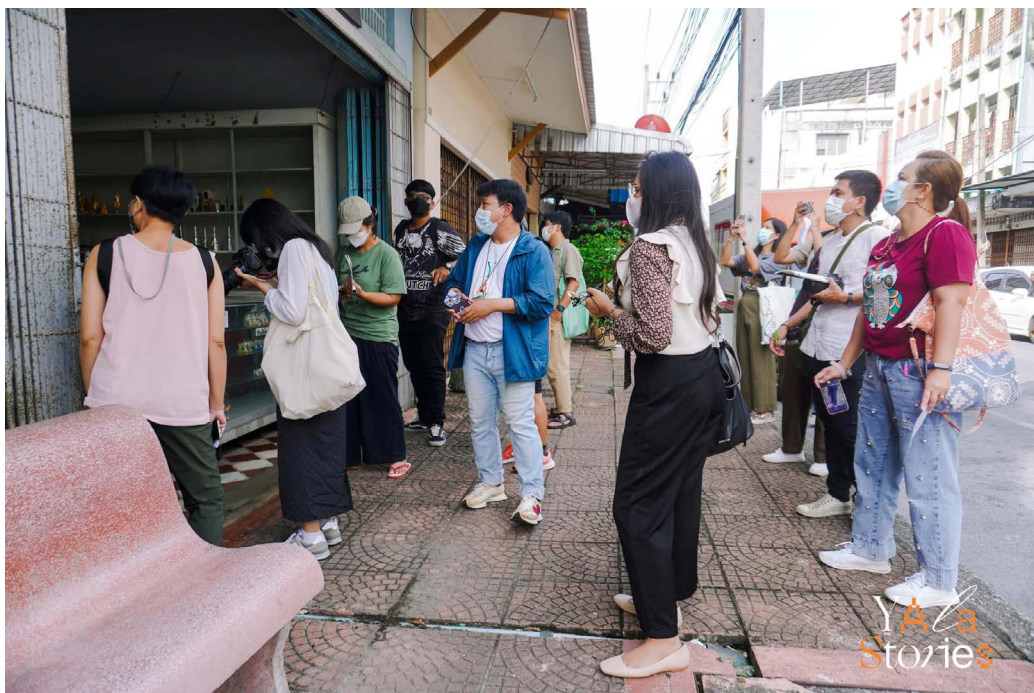
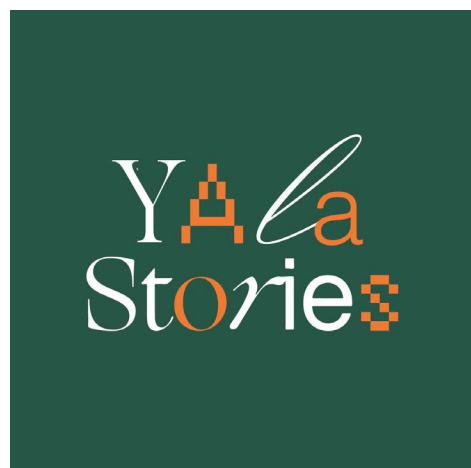
Behind the Scenes

Story 1:

เพราะเยาวชนคือคนที่จะมา
กำหนดชะตากรรมของเมืองเมืองนี้

“พอทราบว่าจะได้ทำโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายแรกที่เราคิดได้ทันทีเลย คือการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพราะที่ผ่านมา เวลาเราพูดถึงงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง ส่วนมากมันจะเป็นงานที่เป็นการปรึกษาหารือกันในกลุ่มผู้ใหญ่ เด็กๆ ไม่ค่อยมีส่วนร่วม แต่เราเห็นว่าเยาวชนนี่แหละคือคนที่ จะมากำหนดชะตากรรมของเมืองที่เขาอยู่ในปัจจุบันและในอนาคต

เราก็ใช้บทเรียน กระบวนการ และเครื่องมือที่เรามีอยู่แล้วในโครงการทักษะวัฒนธรรมที่ ทำอยู่ นำเข้าไปปรึกษากับทางเทศบาลเมืองยะลา เพื่อชวนให้เขาเป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งทางเทศบาลเขาก็มี TK Park ที่เป็นพื้นที่ของการเรียนรู้ในการดูแลของเขาด้วย จากนั้นเราก็ใช้เพจเฟซบุ๊กของเทศบาลและ TK Park ประกาศรับสมัครเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปีในเมืองยะลาที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ เมืองของตัวเอง

Story 2:

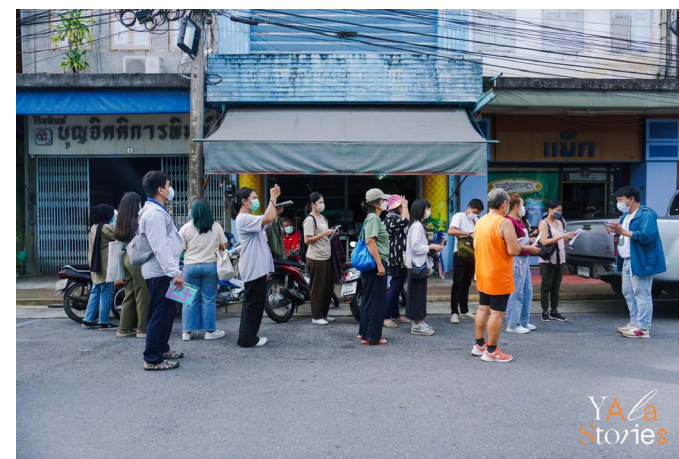
กิจกรรมที่ทุกคนควรเข้าถึงได้อย่าง
เท่าเทียม

“ตอนแรกมีเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการประมาณ 40 กว่าคน แต่ด้วยสถานการณ์โควิด (ช่วงเดือนมิถุนายน 2564 - ผู้เรียบเรียง) ก็ทำให้บางคนไม่สะดวกเข้าร่วมกิจกรรมที่มีข้อบังคับว่าต้องร่วมเวิร์คช็อปต่อเนื่อง 4 ครั้ง สุดท้ายจึงเหลือคนเข้าร่วมโครงการจริง 17 คน ก็มีทั้งน้องๆ ไทยพุทธและมุสลิมในพื้นที่ เป็นนักเรียนมัธยมเกือบทั้งหมด จากโรงเรียนสอนศาสนาที่มี

มีเรื่องน่าสนใจในขั้นตอนการรับสมัคร เนื่องจากกิจกรรมนี้เราทำประกาศเป็นสาธารณะ โดยไม่ใช้การทำจดหมายไปขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้คัดเลือกตัวแทนนักเรียนมาร่วมงาน ซึ่งทำให้พบว่าภายหลังที่เราได้รับใบสมัคร มีเด็กนักเรียนหลายคนที่ไม่เคยทำกิจกรรมนอกห้องเรียนทำนองนี้มาก่อนเลย ซึ่งพวกเขา

มาบอกกับเราว่า ถ้ามีโครงการประเภทนี้จัดขึ้นผ่านทางโรงเรียน คุณครูมักจะคัดเลือกเด็กนักเรียนที่เรียนเก่งหรือทำกิจกรรมอยู่ก่อนแล้วไปเข้าร่วม เด็กที่ร่วมกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนจึงมักเป็นคนหน้าเดิมๆ การเปิดสาธารณะแบบนี้ทำให้พวกเขาและเธอมีโอกาสดูแลร่วมกิจกรรมบ้าง

เราว่าอันนี้สำคัญมากเลยนะ เพราะว่าถ้าเราพูดเรื่องพื้นที่การเรียนรู้ พื้นที่หรือกิจกรรมการเรียนรู้ก็ต้องกระจายอย่างทั่วถึง ให้เด็กๆ ไม่ว่าจะเรียนเก่งหรือไม่เก่ง ถ้าเขาอยากมาร่วมก็ต้องได้เข้าร่วม ซึ่งเราก็คิดว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องที่ประกาศรับสมัครกิจกรรมผ่านทางสาธารณะ ขณะเดียวกันเด็กๆ ที่มาร่วมกับเราเขาก็มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมอย่างจริงจัง”

Story 3:

เราต่างเป็นเจ้าของเรื่องเล่าของเมือง

“อย่างที่บอกด้วยสถานการณ์โควิด เราจึงเริ่มทำเวิร์คช็อปครั้งแรกผ่านทางโปรแกรมซูม โดยเราชวนเยาวชนทั้ง 17 คนมาแบ่งปันเรื่องราวของเมืองยะลา ในมุมมองของพวกเขา ก่อน สิ่งที่เขาประทับใจในบ้านเกิดของตัวเอง หรือสิ่งที่เขาอยากนำเสนอเป็นต้น

การคุยกันในครั้งแรกมันเป็นการละลายพฤติกรรมในระดับหนึ่ง เพราะก่อนจะคุยกัน เราก็ให้เขาทำการบ้านเกี่ยวกับเรื่องที่เขาอยากนำเสนอของเมืองมาก่อน แต่ส่วนใหญ่เขาก็หยิบข้อมูลสำเร็จรูปจากอินเทอร์เน็ตมา พวกสถานที่ท่องเที่ยวอะไรแบบนี้ เราก็พยายามชวนคุยต่อ ให้เขาพูดเรื่องที่เขาสงสัยส่วนตัวจริงๆ เกี่ยวกับเมืองออกมาให้ได้ เช่นมีคนหนึ่งสนใจเรื่องเสาหลักเมืองยะลา เราก็ชวนเขาคุยถึงประสบการณ์การไปเที่ยวงานหลักเมือง (งานสมโภชหลักเมืองและงานกาชาดประจำปี - ผู้เรียบเรียง) เพื่อหาแง่มุมไปเชื่อมกับตัวเขา

เพราะจุดประสงค์ของกิจกรรมนี้คือการทำให้เยาวชนรู้สึกว่าเขาเป็นคนเล่าเรื่องเมืองได้ ให้พวกเขาเป็นเจ้าของเรื่องเล่า พอทุกคนเริ่มเข้าใจ ก็ให้ลองจับคู่กันเพื่อแบ่งออกเป็น 8 ทีม และให้แต่ละทีมไปหาข้อมูลเพิ่มเติมมา ก่อนจะนัดพบกันครั้งที่ 2 พร้อมเรื่องที่แต่ละคนอยากเล่า”

///

พื้นที่และกิจกรรม
การเรียนรู้ ต้องมี
การกระจายอย่าง
ทั่วถึง ให้เด็กๆ ไม่
ว่าจะเรียนเก่งหรือ
ไม่เก่ง ถ้าพวกเขา
อยากร่วมก็ควร
ต้องได้เข้าร่วม

///

Story 4:

เสริมเรื่องเล่าให้เป็นรูปร่าง

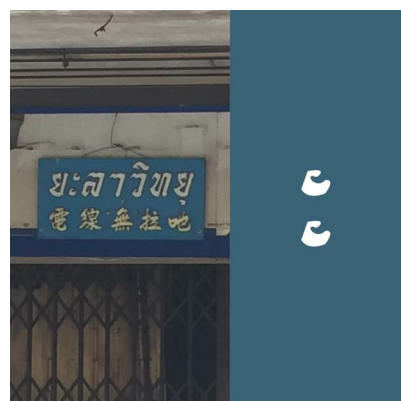
“เวิร์คช็อปครั้งที่ 2 เรานัดหมายกันที่ห้องประชุมของเทศบาลเมืองยะลา หลังจากแต่ละคนมีประเด็นที่อยากเล่าแล้ว เราก็เลยชวนวิทยากรที่เป็นมืออาชีพด้านทำสื่อต่างๆ มาให้ความรู้เบื้องต้น ทั้งคนทำบทละคร ผู้กำกับภาพยนตร์สารคดี และอื่นๆ เพื่อให้เบื้องต้นได้เห็นภาพว่าเรื่องเล่าของพวกเขาสามารถแปลงเป็นอะไรได้บ้าง ซึ่งเรื่องเล่าของน้องๆ ก็มีความหลากหลายและความเฉพาะตัวที่น่าสนใจ ตั้งแต่เรื่องหลักเมือง ไข่เบตง อาหารมุสลิม การรับมือกับเหตุการณ์ความรุนแรงในอดีต และอื่นๆ ทีมวิทยากรก็มาช่วยกรอบมุมมอง จัดระเบียบ และหาแง่มุมที่น่าสนใจในการนำเสนอ

ส่วนครั้งที่ 3 เมื่อเรื่องเล่าเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้น เราก็คิดว่าเราควรจะนำเสนอสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร ก็ได้รับความร่วมมือจากคุณบอล - เอกสิทธิ์ สุวรรณรัตน์ ที่ทำสตูดิโอชื่อ Soul South Studio ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำครีเอทีฟอีเวนต์และแบรนด์ดิ้งมาก่อน เราตั้งใจแต่แรกแล้วว่าหลังจากสัปดาห์แรกๆ ออกมา เพื่อมารวมกับโครงการวิจัยย่อยเรื่องการศึกษาค้นคว้าความหลากหลายทางวัฒนธรรมของรศ.ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ และการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของอาจารย์ศุภราภรณ์ ทวนน้อย และ ดร.ธนกร จันทสุพรรณ และแปลงข้อมูลเหล่านี้ออกมาเป็นนิทรรศการเสนอกลับให้คนในเมืองได้รับรู้

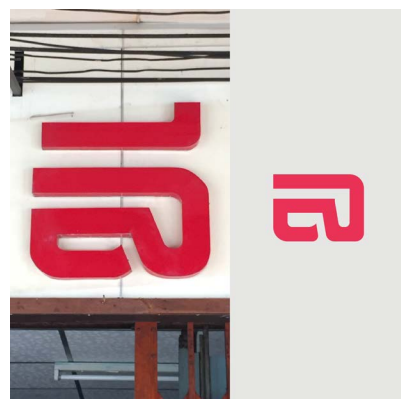
พอครั้งที่ 4 เราก็เลยเปลี่ยนจากเวิร์คช็อปเป็นคลินิกเป็นแบบมาเจอตัวต่อตัว แล้วเอาโครงการของทั้งหมด 8 ทีม 17 คนมาสรุปกันเสริมเติมแต่งอะไร แล้วให้ Soul South Studio มาช่วยออกแบบวิธีการนำเสนอ เมื่อรวบรวมกับของน้อง 8 โครงการ และของทีมวิจัยเราอีก 2 โครงการ เราก็มีเรื่องเล่าใน Yala Stories ทั้งหมด 10 เรื่อง”

ข

ค

ด

ด

///

นิทรรศการนี้ก็เหมือนเป็นการนำเสนอมิติความหลากหลายที่แท้จริงของเมืองยะลา ทั้งประวัติศาสตร์ อันตรกคุณค่า ความทรงจำ ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ และอีกหลากหลายแง่มุมน่ารักๆ ของความเป็นเมืองและความเป็นมนุษย์

///

Behind the scenes

Behind the Scenes

Story 5:

Yala Stories

“ตอนแรกเราไม่คิดว่างานจะใหญ่ขนาดนี้ วางแผนจะทำเป็นนิทรรศการเล็กๆ ในโรงแรม เมโทร ซึ่งเป็นโรงแรมเก่าแก่ย่านใจกลางเมือง ซึ่งผู้คนในเมืองล้วนมีความทรงจำร่วม โดยใช้ชื่อ Yala Stories ซึ่งเป็นชื่อโครงการเวิร์คช็อปของเรามาตั้งแต่ต้น แต่ก็พอดีกับทางคุณตัน - อภินันท์ ธรรมเสนา หัวหน้าชุดโครงการ คิดว่าในเมื่อจัดแล้ว ก็น่าจะชวนภาคีเครือข่ายในยะลาร่วมด้วย และคุณบอลก็มีไอเดียต่ออีกว่า ยะลาเรามีศิลปินและนักออกแบบรุ่นใหม่ไม่น้อยเหมือนกัน ก็น่าจะชวนเขามาร่วมแจมด้วยเหมือนกัน

“งานจึงออกมาเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือส่วนที่เป็นนิทรรศการของเยาวชนซึ่งจัดบริเวณชั้น 2 ของโรงแรม ส่วนโชว์เคสของเครือข่ายยะลาจะอยู่ชั้น 3 และรอบๆ งาน พร้อมมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจากศิลปินในพื้นที่ด้วย

“เราไม่คิดมาก่อนว่าเสียงตอบรับจะเยอะขนาดนี้ มีนายกเทศมนตรีมาเปิดงาน มีเวทีการแสดง มีการออกร้าน และที่สำคัญคือมีผู้ชมล้นหลามทั้งคนพุทธและมุสลิมซึ่งมีมากทุกวัย หลายคนเห็นตรงกันว่าเรื่องที่ถูกละไว้ในงานส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่หลายคนคุ้นเคยแต่กลับหลงลืมมันไป หรือไม่ได้เห็นค่าความสำคัญเท่าใด แต่เมื่อมันถูกเล่า ก็เหมือนไปกระตุ้นเตือนความทรงจำและประสบการณ์ร่วม และพบว่าพวกเขาก็เป็นส่วนหนึ่งของหลายๆ เรื่องในนิทรรศการที่จัดแสดง

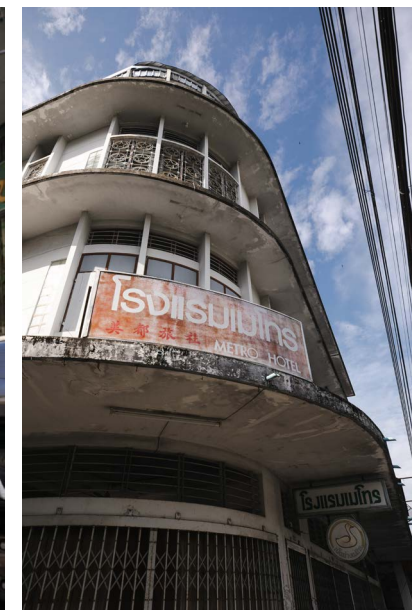
“ขณะเดียวกัน นิทรรศการนี้ก็เหมือนเป็นการนำเสนอมิติความหลากหลายที่แท้จริงของเมืองยะลา ซึ่งแตกต่างจากภาพจำจากคนภายนอกตลอดหลายปีที่ผ่านมาที่มองว่ายะลาเป็นพื้นที่สีแดงที่เต็มไปด้วยความรุนแรงและไม่น่าไว้วางใจ หากแต่เป็นประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า ความทรงจำ ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ และอีกหลากแง่มุมน่ารักๆ ของความเป็นเมืองและความเป็นมนุษย์

Story 6:

Next Stories

“มีการคุยกันว่างานแบบนี้ควรจะจัดอีกเป็นครั้งที่ 2 หรืออาจจัดงานประจำปีด้วยซ้ำ ซึ่งก็เป็นนิมิตหมายที่ดีที่เราทราบว่าทางมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ก็มีโครงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองยะลาด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ งานนี้จึงน่าจะเป็นสะพานเชื่อมไปสู่โครงการใหม่ๆ ต่อไป ขณะเดียวกันยะลาสตอรี่ยังทำให้เราเห็นว่ายะลา มีเครือข่ายและบุคลากรที่มีศักยภาพอยู่มาก แต่ที่ผ่านมามันเหล่านี้นิยามโอกาสได้ทำงานร่วมกัน งานนี้จึงเป็นคล้ายพื้นที่กลางที่ทำให้ทุกคนได้มาพบปะและมองอนาคตเมืองไปพร้อมกัน

อย่างไรก็ตาม เรามองอวอร์ดของเมืองนี้ในฐานะเครื่องมือของการวิจัยเพื่อการพัฒนาเมือง เพราะอย่างที่บอกว่างานนี้เป็นกิจกรรมเชิง research based กว่าจะเป็นรูปร่างได้ ในทุกองค์ประกอบล้วนมีงานวิจัยมารองรับ แต่นั่นล่ะ ผลสำเร็จที่แท้จริงของงานวิจัย ไม่ใช่การได้เห็นว่ามีงานในเมืองจัดขึ้นตลอด 3 วันและมีผู้เข้าร่วมงานอย่างล้นหลาม แต่เป็นการที่ทุกคนได้รู้แล้วว่าใครกำลังทำอะไรอยู่ในยะลา และแต่ละคนตระหนักถึงศักยภาพของตัวเองในการร่วมกำหนดอนาคตของเมืองที่พวกเขาอาศัย ตรงนี้แหละที่เป็นผลลัพธ์อันแท้จริงของงานวิจัย”

///

การทำงานนี้ทำให้ทุกคนได้รู้ว่าใครเป็นใครในยะลา และแต่ละคนตระหนักถึงศักยภาพของตัวเองในการร่วมกำหนดอนาคตของเมืองที่พวกเขาอาศัย ตรงนี้แหละที่เป็นผลลัพธ์อันแท้จริงของงานวิจัย

///

‘ยะลาศึกษา’

กับการสร้างหุ้นส่วนสรรค์สร้างเมือง

สนทนากับ อภินันท์ ธรรมเสนา

ว่าด้วยการแปลงต้นทุนความหลากหลาย
และการมีส่วนร่วมสู่เครื่องมือพัฒนาเมืองยะลา

///

กับแง่มุมของการพัฒนาเมือง คุณเห็นว่ายะลาต้องทำอะไร?

ผู้ให้สัมภาษณ์: โครงสร้างของเมืองที่ดี มีนโยบายในการพัฒนาเมือง ผู้นำมีวิสัยทัศน์ และ
รุ่มรวยด้วยทุนทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

แล้วยะลายังขาดอะไร? เราถามต่อ

ผู้ให้สัมภาษณ์หยุดคิดหนึ่งอึดใจ: ผู้คนยังไม่ตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในเมืองนัก ขาดการ
มีส่วนร่วม และแม้เมืองจะมีพร้อมด้วยสถาบันการศึกษาในทุกระดับ หากอ้างอิงจากงาน
วิจัย ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในเมืองก็อยู่ในระดับต่ำ ส่วนทางกับความพร้อมที่มี

เหล่านี้คือสิ่งที่ อภินันท์ ธรรมเสนา นักวิจัยจาก
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรประมวลให้เราฟัง หลัง
จากเขาใช้เวลามากกว่าหนึ่งปีลงพื้นที่เพื่อขับเคลื่อน
งานวิจัยเรื่องเมืองแห่งการเรียนรู้ที่นี่
**‘ยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้: กระบวนการสร้างสรรค์
เมืองแบบมีส่วนร่วมบนความหลากหลายทาง
ชีวภาพและวัฒนธรรม’** คือชื่อโครงการที่ต้นสังกัด
ของอภินันท์ได้รับทุนจาก บพท. เพื่อขับเคลื่อนใน
พื้นที่เขตเทศบาลเมืองยะลา โดยมีเขาเป็นหัวหน้าชุด
โครงการ

“ใจความสำคัญของโครงการคือการสร้างหุ้นส่วน
พัฒนาเมือง ผ่านการชวนให้ผู้คนเรียนรู้ต้นทุนของ
เมืองและการมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกคนร่วมเป็นกลไก
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขาเองบนฐาน
แนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต” นักวิจัยหนุ่ม
อธิบายภาพรวมของโครงการโดยสังเขป

ทั้งนี้ อภินันท์ได้ออกแบบโครงการย่อยที่หนุนเสริมเป้า
หมายของโครงการได้ 3 ส่วน ดัง 3 พารากราฟล่าง

ส่วนแรก การศึกษาต้นทุนทางวัฒนธรรมและสิ่ง
แวดล้อม ผ่านโครงการย่อยที่ 1 **“ยะลาศึกษา: ความ
หลากหลายของผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม”** และ
โครงการย่อยที่ 2 **“โครงการวิจัยยะลาศึกษา: ความ
หลากหลายทางชีวภาพ”**

ส่วนที่สอง การออกแบบพื้นที่เรียนรู้ด้วย
กระบวนการการมีส่วนร่วม ผ่านโครงการวิจัยย่อย
ที่ 3 **“ยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้: การพัฒนาต้นแบบ
พื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิตและบูรณาการการเรียนรู้ในบริบทชีวิต
จริงสำหรับทุกคน”** (ผลสัมฤทธิ์ของโครงการนี้ ยัง
รวมถึงการเกิดขึ้นของงานยะลาสตอรี่ เทศกาลบอก
เล่าเมืองยะลาในแง่มุมที่ไม่เคยเป็นมาก่อน)

และส่วนสุดท้าย เป็นการถอดบทเรียนการทำงาน
เพื่อวางแนวทางในการการสร้างกลไกความร่วมมือ
ระดับเมือง ผ่านโครงการวิจัยย่อยที่ 4 **“เครือข่าย
ทางสังคมกับการพัฒนาเมืองยะลาสู่เมืองแห่งการ
เรียนรู้”**

“อย่างที่บอกไปว่ายะลามีต้นทุนที่ดีพร้อมอยู่แล้ว
ครับ ถ้าไม่ได้มองในสิ่งที่ขาด เมืองก็สามารถขับเคลื่อน
ต่อไปได้ แต่ในทางกลับกัน ถ้าเติมสิ่งที่ขาด ผม
มองว่าเมืองจะพัฒนาตอบโจทย์ผู้คนมากกว่านี้ เป็น
เมืองที่น่าอยู่ของทุกคนมากกว่านี้” อภินันท์ กล่าว
WeCitizens สนทนากับนักวิจัยจากศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธรและหัวหน้าโครงการยะลา
ศึกษาก่อนนี้ โดยขอให้เขาช่วยขยายความสิ่งที่เมือง
ขาด โอกาส และการพัฒนาเมืองยะลาสู่เมืองแห่ง
การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ผู้คนอย่างยั่งยืน มาดูกัน

เราทราบว่า คุณไม่ใช่คนในพื้นที่
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรก็ด้วย จึงอยาก
ทราบความเป็นมา ว่า คุณเข้ามาทำ
โครงการนี้ได้อย่างไร

อาจารย์แพรว ศิริศักดิ์ดำรง รองผู้อำนวยการ สกสว. เป็น
ผู้มอบหมายให้ทางศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรรับทุนจาก
บพท. มาขับเคลื่อน อาจารย์แพรวพื้นเพเป็นคนจังหวัดยะลา
ขณะเดียวกันอาจารย์ก็มีงานวิจัยเรื่องทักษะทาง
วัฒนธรรมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ทำอยู่กับ
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมาก่อนแล้วหลายปี
โครงการทักษะทางวัฒนธรรมมีเป้าหมายให้ผู้คนในสาม
จังหวัดชายแดนใต้ มีทักษะทางวัฒนธรรมในการอยู่ร่วม
กันอย่างสันติผ่านการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ที่ผ่านมาเราทำ
วิจัยเรื่องนี้ร่วมกับสถาบันการศึกษาในระดับชุมชน เป็นการ
เพิ่มทักษะนี้แก่คุณครูเพื่อนำไปสอนแก่นักเรียน โดยเรามี
แผนการที่จะขยายผลการวิจัยไปติดตั้งในกลไกปกครอง
ส่วนท้องถิ่น พอดีกับจังหวัดที่ บพท. ขับเคลื่อนโครงการ
เมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้คณะนักวิจัยได้ทำ
ร่วมกับเทศบาลเมืองยะลา ก็เป็นการประจวบเหมาะที่เรา
จะสร้างกลไกร่วมกับภาครัฐไปพร้อมกัน

หมายถึงสร้างกลไกในการเสริมทักษะทาง
วัฒนธรรมไปพร้อมกับการขับเคลื่อนให้
ยะลาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

ใช่ครับ ทักษะทางวัฒนธรรมเราครอบคลุม 3 จังหวัด แต่
โครงการยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้พุ่งเป้าไปที่เขตเทศบาล
เมืองยะลา โดยเน้นไปที่การเรียนรู้ต้นทุนทางความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชีวภาพ แม้จุดประสงค์จะต่างกัน
แต่ปลายทางก็คล้ายกัน คือไม่ว่าเราจะเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ หรือเรียนรู้เพื่อรู้จักต้นทุนของเมืองเราเอง
สิ่งเหล่านี้มันจะนำไปสู่กลไกการพัฒนาเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในเมืองเหมือนกัน

ทุกคนทราบว่าเมืองแห่งการเรียนรู้ เกี่ยวพันกับเรื่องการศึกษา
ผู้คน สังคม และวัฒนธรรม แต่เราสนใจงานวิจัยย่อยของคุณ ที่
มีการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพด้วย อยากให้ขยาย
ความตรงนี้หน่อย

ผมมองว่ามันเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกันอย่างไม่อาจแยกขาด เพราะพื้นที่ไหนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม พื้นที่นั้นก็ต้องมีความหลากหลายทางชีวภาพด้วย ถ้าเราทำเรื่องเมืองแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้แค่วัฒนธรรมในเมืองอย่างเดียว คงไม่ตอบโจทย์อะไร และที่สำคัญโจทย์ที่แท้จริงของการเรียนรู้คือการค้นหาต้นทุนของเมืองยะลา พอพูดถึงความหลากหลายทางชีวภาพอาจจะฟังดูเป็นการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ แต่จริงๆ แล้วมันก็คือทุนทางกายภาพ สิ่งที่ธรรมชาติสร้างให้เรา ผู้คนในเมือง สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เหล่านี้คือต้นทุนที่เมืองนี้มี และมีความอุดมสมบูรณ์ด้วย

แล้วทุนทางวัฒนธรรมล่ะ คุณเห็นอะไรในพื้นที่

การผสมผสานแบบพหุวัฒนธรรมเป็นจุดเด่นมากๆ ของยะลา สิ่งนี้เกิดจากหลายปัจจัย ตั้งแต่ภูมิประเทศที่อยู่คาบสมุทร มีลักษณะเป็นเมืองศูนย์กลางของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีการไหลบ่าและหมุนเวียนของผู้คนตั้งแต่อดีต มีชาติพันธุ์พื้นถิ่นอย่างโอริงอัสลี ชาวจีน ชาวมุสลิม ชาวซิกข์ กระทั่งชาวอินเดีย ตรงนี้แหละที่ทำให้เกิดการผสมวัฒนธรรมอันเป็นต้นทุนสำคัญของเมือง หรืออย่างการเป็นศูนย์กลางการศึกษาเช่นที่หลายคนนิยามที่นี้ว่าเป็นตึกสีลาทางการศึกษาของภาคใต้ตอนล่าง แต่ที่นี่พอยะลาเกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้น ทุนแบบนี้ก็พลอยหายไปหมด เราเห็นว่าสิ่งนี้เป็น pain point ของเมือง การทำวิจัยเพื่อค้นหาความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมได้

แล้วจากการที่คุณไม่ใช่คนในพื้นที่ ได้พบข้อจำกัดในการทำงานที่
ต้องลงไปคุยกับคนพื้นที่บ้างไหม

ข้อจำกัดหลักๆ น่าจะเป็นสถานการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้นในปี 2564 ที่เราเริ่มงานวิจัยมากกว่าครึ่ง เพราะอันที่จริงทีมวิจัยเราก็อาจารย์ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ และอาจารย์วราวุธ ชินวรโสภาค หัวหน้าโครงการย่อยที่ 1 และที่ 3 ล้วนเป็นคนพื้นที่นี้ โดยอาจารย์วราวุธก็เป็นนักวิจัยในโครงการทักษะทางวัฒนธรรมที่ทำงานร่วมกับอาจารย์แพรวอยู่ก่อนแล้วด้วย จึงมีความคุ้นเคยและเข้าใจบริบทในพื้นที่อย่างดี หรืออาจารย์ศุภราภรณ์ ทวนน้อย และอาจารย์ธนกร จันทสุบรรณ ที่ดูแลโครงการย่อยที่ 2 ก็เป็นอาจารย์ที่ ม.อ.ปัตตานี ซึ่งก็ใกล้ชิดกับพื้นที่นี้อยู่แล้ว

ในส่วนของผม การเป็นคนนอกก็อาจมองว่าเป็นข้อจำกัด แต่ถ้ามองอีกมุม การมีสายตาแบบคนนอกที่มาทำงานในพื้นที่ ก็ทำให้เราเห็นศักยภาพที่น่าสนใจของเมืองมากมายในแบบที่คนในท้องถิ่นอาจมองข้ามมันไป เช่นบางอย่างคนยะลาอาจคุ้นชินจนไม่เห็นว่ามันน่าสนใจอย่างไร แต่เรากลับตื่นตากับเรื่องนี้มาก เราเห็นถึงความเฉพาะตัวของเมือง เห็นถึงโอกาส และข้อจำกัดบางประการ

อะไรคือข้อจำกัดในสายตาคนนอกที่คุณเห็น

เช่นเรื่องการบริหารสั่งการ ยะลาไม่มีสาราณูปโภคที่ดี นโยบายที่ดี และมีนายกเทศมนตรีที่มีวิสัยทัศน์และมีความสามารถมาก ซึ่งเป็นเรื่องดี แต่ในทางกลับกันเมื่อทุกคนเห็นว่านายกกฯ เก่ง ทุกคนจึงไปฝากความหวังไว้ที่ท่านคนเดียว กลายเป็นว่าไม่ว่าจะมีงานอะไร ทุกคนก็ยกให้ท่านทำ ตรงนี้แหละที่ทำให้เราเห็นว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมของเมืองเกิดขึ้นน้อยมาก พอผู้นำเก่ง คนยะลาส่วนหนึ่งก็คิดว่าอันอยู่เฉยๆ ให้ท่านทำไป เดี่ยวทุกอย่างก็ดีเอง พอผมลงพื้นที่สอบถามคนในยะลาล่าว่ามีปัญหาอะไรไหม เขาก็บอกว่าไม่มี เรียบร้อยทุกอย่าง

เขาอาจมองว่านั่นไม่ใช่ปัญหา

แต่เราเห็นมันจากสายตาคนนอก ยะลาไม่มีผู้บริหารเก่ง และมีกลุ่มคนทำงานด้านพัฒนาสังคมไม่น้อย แต่พอขาดกระบวนการการมีส่วนร่วม เมืองก็ขาดแพลตฟอร์มกลางที่เชื่อมให้ทุกคนได้ทำงานร่วมกัน ซึ่งถ้าไม่มีงานยะลาสตอรี่ ซึ่งเป็นหนึ่งในผลลัพธ์ของงานวิจัยเรื่องการสร้างพื้นที่ต้นแบบการเรียนรู้ของโครงการย่อยที่เราทำ เราก็อาจจะไม่รู้เลยว่ายะลามีคนรุ่นใหม่ทำงานสร้างสรรค์อะไรบ้าง มีผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาอะไรใหม่ หรือมีทรัพยากรอะไรบ้างที่ตกสำรวจไป เป็นต้น

แล้วนอกจากเห็นว่าเมืองขาดการมีส่วนร่วม ภายหลังจากจัดงานยะลาสตอรี่ คุณเห็นโอกาสในการจัดการข้อท้าทายเรื่องนี้อย่างไร

อันนี้เป็นสิ่งที่ผมพบระหว่างลงพื้นที่และก่อนจัดงาน ทีมวิจัยรวมถึงคนในพื้นที่ที่เราร่วมงานด้วย ต่างเห็นตรงกันว่าทุนวัฒนธรรมนี้แหละที่เป็นตัวเชื่อมที่มีประสิทธิภาพ ด้วยข้อได้เปรียบของยะลาคือเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่อยู่รวมกันในเมืองขนาดเล็ก ทุกคนจึงแทบรู้จักกันหมด และมีประสบการณ์และความทรงจำร่วมกัน เช่นที่เราเลือกพื้นที่โรงแรมเมโทรในการจัดงาน ก็เพราะว่าโรงแรมและย่านสายกลางที่โรงแรมตั้งอยู่เป็นย่านเศรษฐกิจเก่าแก่ที่ทุกคนล้วนมีความทรงจำร่วม จึงเชื่อมโยงคนต่างวัยและต่างวัฒนธรรมให้เข้าหากันได้ง่าย และก็อย่างที่บอกว่ายะลาเป็นเมืองเล็ก พอยะลาสตอรี่มีนฉายภาพให้ทุกคนเห็นว่าใครทำอะไรและมีศักยภาพอย่างไรทุกอย่างจึงต่อดึงกันได้เร็ว เพราะส่วนใหญ่ก็รู้จักหรือเคยเห็นหน้าค่าตากันอยู่แล้ว แต่ไม่รู้ว่าจะแต่ละคนทำอะไร

อีกโอกาสที่ผมเห็นหลังงานนี้แล้วเสร็จ คือการที่ผู้คนตระหนักได้เองว่าเราทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเมืองได้ เพราะอย่างที่ผ่านมา เทศบาลเมืองยะลาเขาทำไว้ได้ดีอยู่แล้ว แต่โดยมากจะเป็นรูปแบบของเทศบาลคิดและทำมอบให้ประชาชน เช่น โครงการทำสตรีอาร์กใจกลางเมือง แต่กับยะลาสตอรี่มันขับเคลื่อนให้ประชาชนไม่ได้อยู่ในบทบาทแค่ร่วมงาน แต่เป็นคู่สร้างงานของรัฐต่อไปได้

ให้ประชาชนร่วมเป็นเจ้าของภาพร่วมพัฒนาเมืองกับรัฐ

ใช่ๆ อันนี้คือกลไกที่เราต้องการเห็น ซึ่งเราก็คงใจนะที่ได้บอล (เอกรัตน์ สุวรรณรัตน์ Soul South Studio) และทีมงาน และที่สำคัญคือน้องๆเยาวชนที่ร่วมจัดงานยะลาสตอรี่มาร่วมกับกับเรา เพราะอย่างที่บอกเราเป็นคนนอก ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรก็เป็นคนนอก เมื่อเราทำงานวิจัยเสร็จ เราก็ต้องออกจากที่นี่ไป สิ่งสำคัญคือการติดตั้งกลไกให้ผู้คนในเมืองขับเคลื่อนได้ต่อเอง ซึ่งทางบอลเขามีความตั้งใจอยู่แล้ว และมีศักยภาพสูงมาก

แล้วทางโครงการมีการวางกลไกให้สิ่งที่เริ่มไว้ขับเคลื่อนต่อได้เองอย่างไรบ้าง

ผมมองไว้ 3 จุด จุดแรกคือการสร้างเยาวชนให้เป็นผู้เล่นหลักในการพัฒนาเมืองในอนาคต ซึ่งเราได้เริ่มไว้แล้วผ่านกิจกรรมอบรมเยาวชนจนเกิดเป็นยะลาสตอรี่

จุดที่สอง คือการส่งต่องาน เราพบว่ายะลามีนักวิจัยที่ทำงานเรื่องพัฒนาเมืองอยู่แล้ว อย่างล่าสุด อาจารย์เกสรี ลัดเล็ย รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ก็เพิ่งได้รับทุน บพท. มาทำเรื่องการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ทางเราก็พร้อมส่งต่อข้อมูลของเรานี้ให้ทางทีมวิจัยของอาจารย์ไปขับเคลื่อนต่อ

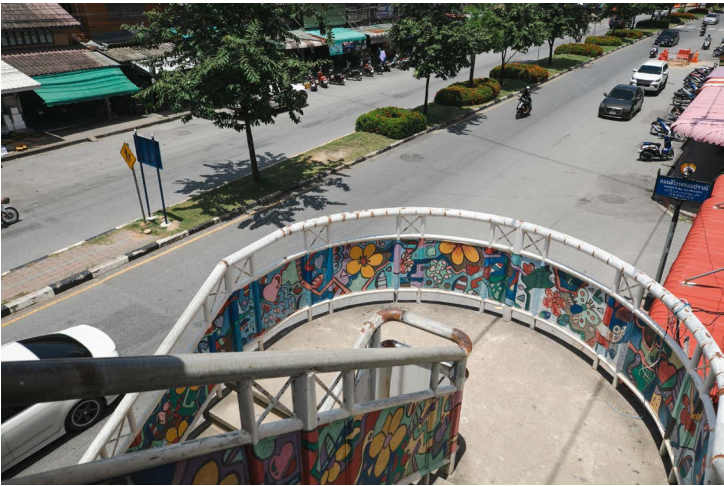
และจุดที่สาม จริงๆ ตอนนี้อาจยังไม่ค่อยชัดเจน แต่เป็นความคาดหวังของเราตั้งแต่แรก คือการสร้างกลไกในภาคธุรกิจให้มีความเชื่อมต่อกัน กล่าวคือเราจะทำให้นักธุรกิจในเมืองมาร่วมกันมีสวน

ขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองได้อย่างไร
ที่บอกว่าการสร้างกลไกในภาคธุรกิจยังเห็นไม่ชัดเจน อะไรคือปัญหาที่ทำให้ภาพยังไม่ชัด

เราถอดประเด็นออกมาได้ว่า หลังจากยะลาประสบเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อสิบกว่าปีก่อน ผู้ประกอบการในเมืองที่เคยเป็นเครือข่ายอันเข้มแข็งก็ต่างกระจัดกระจาย ถอยออกจากเมืองกันพักใหญ่แล้วพอทุกอย่างกลับมาเป็นปกติ ผู้ประกอบการหลายคนกลับเข้ามาในเมือง แต่ความร่วมมือแบบเดิมก็กลับเลือนหายไป ซึ่งต้องใช้เวลาฟื้นฟูกลับมาใหม่ เพราะผู้ประกอบการยังขาดความเชื่อมั่น เรามองว่าถ้าเวลาผ่านไปและความมั่นใจตรงนี้ก็กลับมา ความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองก็จะจกเงยตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เราได้พยายามฝังกลไกนี้ผ่านนักธุรกิจรุ่นใหม่ที่พยายามดึงเข้ามาร่วมงาน และให้เขาเห็นว่ามันมีโอกา

และจุดที่สำคัญอีกเรื่อง คือการทำให้เทศบาลเห็นงานนี้ และรับเอาเรื่องนี้ไปเป็นนโยบายระดับเทศบาลให้ได้ ซึ่งผมมองว่ามีแนวโน้มที่ดี เพราะทางนายกเทศมนตรีท่านก็มีความคิดจะจัดงานในทำนอง

ยะลาสตอรี่อีกในปีหน้า กลไกตรงนี้ก็ควรจะจุดติดประมาณหนึ่ง
นอกจากคุณเป็นหัวหน้าชุดโครงการ คุณยังเป็นผู้หน้าโครงการย่อยที่ 4 คือการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ข้อเสนอที่ว่าคืออะไร

ข้อเสนอการพัฒนายะลาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมจากคนรุ่นใหม่ ซึ่งเราก็ได้ร่วมกับเทศบาลในการติดตั้งกลไกเชื่อมต่อระหว่างผู้ใหญ่กับเยาวชน ทั้งการติดตั้งกลไกการศึกษาในระบบ ผ่านการจัดทำหลักสูตรระยะการศึกษาในโรงเรียนของเทศบาลและกลไกนอกห้องเรียน ผ่านการสร้างและส่งเสริมเครือข่ายเยาวชนในพื้นที่ให้พวกเขาได้ร่วมงานกัน อันนำมาสู่บรรยากาศของการเรียนรู้นอกห้องเรียน

ซึ่งตรงนี้เราคิดว่าจะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาอีกเรื่องของยะลาได้คือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในยะลายังอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็นได้ด้วย เพราะถ้าเยาวชนรู้จักตัวเอง รู้จักต้นทุนของตัวเอง และเข้าถึงโอกาสในการต่อยอดความชอบของตัวเองนอกชั้นเรียน สิ่งนี้มันไปหนุนเสริมภาพรวมทางการศึกษาของเมืองได้จริง

นอกจากนี้ การสร้างกลไกให้เอกชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนาเมืองก็สำคัญ ซึ่งทั้งหมดทั้งมวล นายกเทศมนตรีเห็นด้วย ท่านมองตรงกับเราว่าจริงๆ แล้วผู้เล่นหลักในการกำหนดทิศทางและพัฒนาเมืองคือประชาชน ส่วนหน่วยงานรัฐมีหน้าที่คือการอำนวยความสะดวกและหนุนเสริมให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

และเท่าที่คุยกันท่านก็มีแผนทำโครงการที่ดึงเยาวชนและผู้ประกอบการมาร่วมขับเคลื่อนเมือง สร้างจิตสำนึกของการเป็นเจ้าของเมืองร่วมกัน ไปจนถึงการพัฒนา TK Park ของเมืองให้มี Future Lab ซึ่งเป็นพื้นที่ให้เยาวชนมาร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองและกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองต่อไป

เราคิดว่าเหล่านี้นี้เป็นความหวังที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้จริง การได้เห็นประชาชนเป็น ‘หุ้นส่วน’ ของรัฐ ในการขับเคลื่อน พัฒนา หรือแก้ปัญหาของเมืองเมืองนี้ไปพร้อมกัน

พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ

นายกเทศมนตรีนครยะลา

“ยะลาเป็นเมืองตากติลาของการศึกษา เราเป็นเมืองศูนย์กลางการศึกษาในระดับภูมิภาคที่มีสถาบันการศึกษาในทุกระดับ ขนาดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตภาคใต้ตอนล่าง ก็ยังตั้งอยู่ที่นี้ ผมตระหนักถึงเรื่องนี้ดี และนั่นทำให้ตั้งแต่วันแรกที่เข้ามาทำงานในเทศบาลนครยะลา จึงมีวิสัยทัศน์อันเด่นชัด โดยวาง motto ไว้ว่า ‘สร้างเมืองให้น่าอยู่ สร้างความรู้สึกอุ่นใจ’

และเพราะเหตุนี้ เทศบาลนครยะลาจึงให้ความสำคัญกับพื้นที่การเรียนรู้ของเมืองเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สีเขียวให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ เพราะเราเห็นว่าพื้นที่ของการใช้ชีวิตและพื้นที่ของการเรียนรู้คือพื้นที่เดียวกัน

เรามีอุทยานการเรียนรู้ TK Park ที่เปิดเป็นสาขาแรกในต่างจังหวัดอยู่ภายในศูนย์เยาวชนของเทศบาล ซึ่งเป็นทั้งสวนสาธารณะและที่ออกกำลังกายของเมือง ขณะเดียวกันเรายังทำ exploring garden หรือสวนสร้างสรรค์ทางการศึกษาในพื้นที่ และทำมีนิตีเคพาร์ค หรืออุทยานการเรียนรู้ขนาดย่อมกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่เทศบาล เพื่อส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้เกิดขึ้นทั่วเมือง

ถึงเราจะเป็นเจ้าของพื้นที่และส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้เกิดขึ้นในพื้นที่ แต่เทศบาลก็ตระหนักดีว่ากับการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง เราหาใช่ผู้เล่นหลัก (key player) แต่แท้จริงเราเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือ facilitator คอยเชื่อมประสานให้เกิดการร่วมงานหรือกิจกรรมในการพัฒนาเมือง เราจึงไม่ใช่ผู้นำการพัฒนา แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ภาคประชาชนและองค์กรต่างๆ ร่วมกันขับเคลื่อนเมืองยะลาอย่างที่คุณคนอยากให้เป็นมากที่สุด

เช่นที่งานยะลาสตอรี่ (Yala Stories) ซึ่งเกิดจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ร่วมกับกลุ่มเยาวชน ชาวเมืองยะลา และเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ นี่เป็นงานที่ไม่เคยมีมาก่อนซึ่งไม่เพียงนำเสนอแง่มุมอันหลากหลายของยะลา และศักยภาพของกลุ่มต่างๆ ในเมือง แต่นำภูมิปัญญาที่เป็นงานที่ทำให้คนรุ่นใหม่มี sense of belonging หรือความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของเมือง รวมถึงการมีจิตสาธารณะ และการมองเห็นถึงอนาคตของเมืองร่วมกัน ซึ่งตรงนี้แหละคือหัวใจสำคัญของการพัฒนาเมือง เพราะเมืองจะไม่มีทางเจริญ หากคนในเมืองเอาแต่จะคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของกู แต่เมื่อผมเห็นคนรุ่นใหม่ที่มาในงานไม่ได้คิดแบบนี้ นี่แหละที่ทำให้ผมมีความหวัง

ในฐานะตัวแทนของเทศบาลนครยะลา เรายินดีสนับสนุนโครงการเพื่อการเรียนรู้ของเมืองอย่างเต็มที่ ถ้าโครงการนั้นเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนและผู้คนในเมือง ขณะเดียวกันเราก็มุ่งพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ในความดูแลของเราต่อไป ซึ่งไม่ใช่แค่การอำนวยความสะดวกให้ผู้มาใช้พื้นที่ แต่ยังรวมถึงการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพราะพื้นที่การเรียนรู้จะมีประโยชน์สูงสุด พื้นที่การรู้นั้นต้องมีชีวิต และชีวิตที่ว่าจะมีได้ก็ต้องมาจากการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดคนทุกกลุ่มให้มาร่วมงานอยู่เสมอ

ถามว่าผมภูมิใจอะไรในยะลา? (นิ่งคิด) ไม่รู้สิ ผมตอบไม่ได้ ผมคิดว่าความภูมิใจไม่ได้เกิดเพราะเห็นอะไรในเมืองแล้วมีความภาคภูมิใจ แต่ผมคิดว่าอย่างน้อยที่สุด สิ่งที่ทำให้เรามีลมหายใจอยู่ในเมืองอย่างทุกวันนี้ อาจเป็นความรู้สึกสบายใจ หรืออาจเป็นความรัก ผมมองยะลาเหมือนคนรักนะ อาจไม่ใช่ผู้หญิงที่สวยงามอะไร แต่เรารักที่จะอยู่ร่วมกันกับเขาอย่างนี้เรื่อยไป

วันนี้ผมในฐานะเด็กที่เกิดยะลา ผมก็ภูมิใจของผม ภูมิใจในผังเมืองที่เป็นแบบนี้ ภูมิใจในสภาพอากาศ ภูมิใจในวิถีชีวิตของผู้คน สิ่งที่ยะลาเป็นตอนนี้ดีอยู่แล้ว แต่นั่นก็ไม่ใช่เหตุผลที่ทำให้ผมต้องหยุดพัฒนาเมืองของพวกเขาเอง ยะลาดีอยู่แล้วครับ แต่ถ้าเรารวมพลังกัน เราทำให้เมืองที่เรารักดีขึ้นกว่านี้อีกได้”

///

ผมมองยะลา
เหมือนคนรักนะ อาจไม่ใช่
ผู้หญิงที่สวยงาม
แต่เรารักที่จะอยู่ร่วมกัน
กับเขาอย่างนี้เรื่อยไป

///

รองศาสตราจารย์ ฤทธิรงค์ จิวากานนท์

ผู้อำนวยการสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
และนักวิจัยในโครงการยะลาเมืองแห่งการเรียนรู้

///

ชั้นเรียนของผมครึ่งหนึ่ง
เป็นคนพุทธ อีกครึ่งเป็น
คนมุสลิม แต่เราเป็นเพื่อน
กันหมด แต่ไหนแต่ไร
คนยะลาอยู่กันแบบนี้
กระทั่งวันหนึ่งจู่ๆ ก็มีคน
มาบอกว่าพวกเรา
ไม่เหมือนกัน

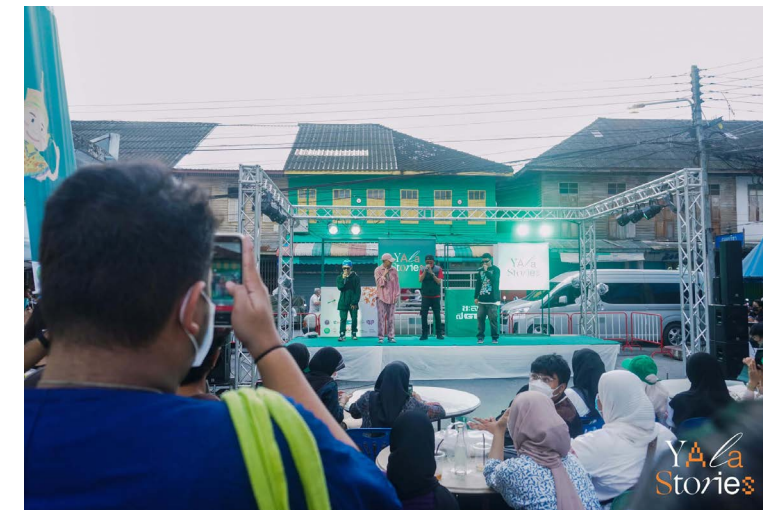
///

“ผมเกิดที่ยะลา เรียนโรงเรียนคณะราษฎร
บำรุงจนถึง ม.6 แล้วไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยที่
อื่น สมัยที่ผมเรียนที่นี่ ชั้นเรียนของผมครึ่งหนึ่ง
เป็นคนพุทธ อีกครึ่งเป็นคนมุสลิม แต่เราเป็น
เพื่อนกันหมด หรือกระทั่งครอบครัวผมที่เป็นคน
เชื้อสายจีน ยายและแม่ของผมก็ค้าขายกับคน
มุสลิมจนสนิทสนมเป็นเพื่อนฝูงกันมาตลอด แต่
ไหนแต่ไร คนยะลาอยู่มาแบบนี้ กระทั่งวันหนึ่ง
จู่ๆ ทั้งรัฐและสื่อต่างๆ ก็มาบอกว่าเราไม่เหมือน
กัน จากนั้นเหตุการณ์ความไม่สงบช่วงปี 2547
ก็มาซ้ำสถานการณ์ ช่องว่างของความแตกต่าง
จึงถูกถ่างออกไปใหญ่

ในโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ยะลา ผมทำ
โครงการย่อยที่ชื่อว่าโครงการยะลาศึกษา:
ความหลากหลายของผู้คน ชุมชน และ
วัฒนธรรม เพื่อรวบรวมองค์ความรู้และทักษะ
ของการอยู่ร่วมกันของผู้คน สะท้อนออกมาเป็น
ฐานข้อมูลในการสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียน
รู้ของเยาวชนในยะลา ผมมองว่าการที่คนรุ่นใหม่
ได้เรียนรู้ต้นทุนของเมืองและความเป็นพหุ
วัฒนธรรมในเมืองนี้ เมื่อบวกรวมกับการมี
ทักษะทางวัฒนธรรมในการไปต่อยอดต้นทุนสู่
สิ่งอื่นๆ ตรงนี้แหละคือ soft power ที่ไม่เพียง
จะทำให้ช่องว่างทางเชื้อชาติหรือศาสนาจะกลับ
มาประสานกันได้ดีเหมือนเดิม แต่จะช่วยยก
ระดับทางเศรษฐกิจของพื้นที่ ยกกระดับคุณภาพ
ชีวิตของคนในพื้นที่ต่อไป

ผมสโคปพื้นที่ทำวิจัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง
ยะลา ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์
ผู้คนที่เป็เจ้าของวัฒนธรรมรอบด้าน ทั้งด้าน
ศาสนา อาหารการกิน เครื่องแต่งกาย ภาษา
และอื่นๆ เราสกัดองค์ความรู้ สังเคราะห์ และหา
เครื่องมือที่ทำให้ผู้คนในเมืองเข้าใจใน

วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งแน่นอน อย่างที่บอกว่าแต่ไหน
แต่ไรคนยะลาอยู่ร่วมกันมาโดยไม่ได้มีเส้นแบ่งทางศาสนา
พวกเขาจึงมีทักษะในการอยู่ร่วมกันเป็นต้นทุนอยู่แล้ว แต่
การสกัดข้อมูลในโครงการนี้ เราก็พบหลายสิ่งที่เป็นเครื่อง
มือสะท้อนความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างน่าสนใจ แต่หลาย
คนอาจไม่ทราบมาก่อน

เช่น ศาลหลักเมืองที่คนยะลาขบรดผ่านทุกวัน เมื่อพิจารณา
ทั้งสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบต่างๆ เราจะเห็นถึงการ
ผสมผสานของความเป็นพุทธ พราหมณ์ และความเชื่ออื่นๆ
ซึ่งหลายสิ่งก็ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับวิถีของคนที่นี่แม้แต่บ่อย
ทั้งยังสะท้อนถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากส่วนกลางอีก
ด้วย หรือวัดถ้ำ (วัดคูหาภิมุข) ที่เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยว
ของเมือง มีรูปปั้นยักษ์เฝ้าประตูที่มีผมหยิกแบบชาวโอรังอัซลี
หากเครื่องประดับของยักษ์ก็เต็มไปด้วยสัญลักษณ์ของ
ชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน สิ่งนี้สะท้อนกลับมาที่ความเป็น
พหุวัฒนธรรมของคนยะลาอย่างเห็นได้ชัด การสกัด
สัญลักษณ์เหล่านี้ออกมาเป็นข้อมูล มันก็ช่วยเสริมการท่อง
เกี่ยวให้ผู้คนที่มาเยือนได้รู้ได้เข้าใจบริบทของเมืองเพิ่มขึ้น
มาด้วย

ทั้งนี้ หลังจากเราถอดองค์ความรู้จากที่ต่างๆ ในเมืองแล้ว
ทางโครงการก็ทำงานร่วมกับเยาวชนต่อ เพื่อผลักดันให้
พวกเขาเองเป็นคนสร้างความรู้ เป็นผู้บอกเล่าวิถีและ
วัฒนธรรมแก่คนอื่นๆ ต่อไป ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยอย่าง
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไปจนถึงอาหารการกิน โดยรูปธรรม
ของกิจกรรมนี้คือการร่วมกับเยาวชนในยะลาจัดนิทรรศการ
‘ยะลาสตอรี’ (Yala Stories) เมื่อช่วงปลายเดือนพฤษภาคม
ที่ผ่านมา

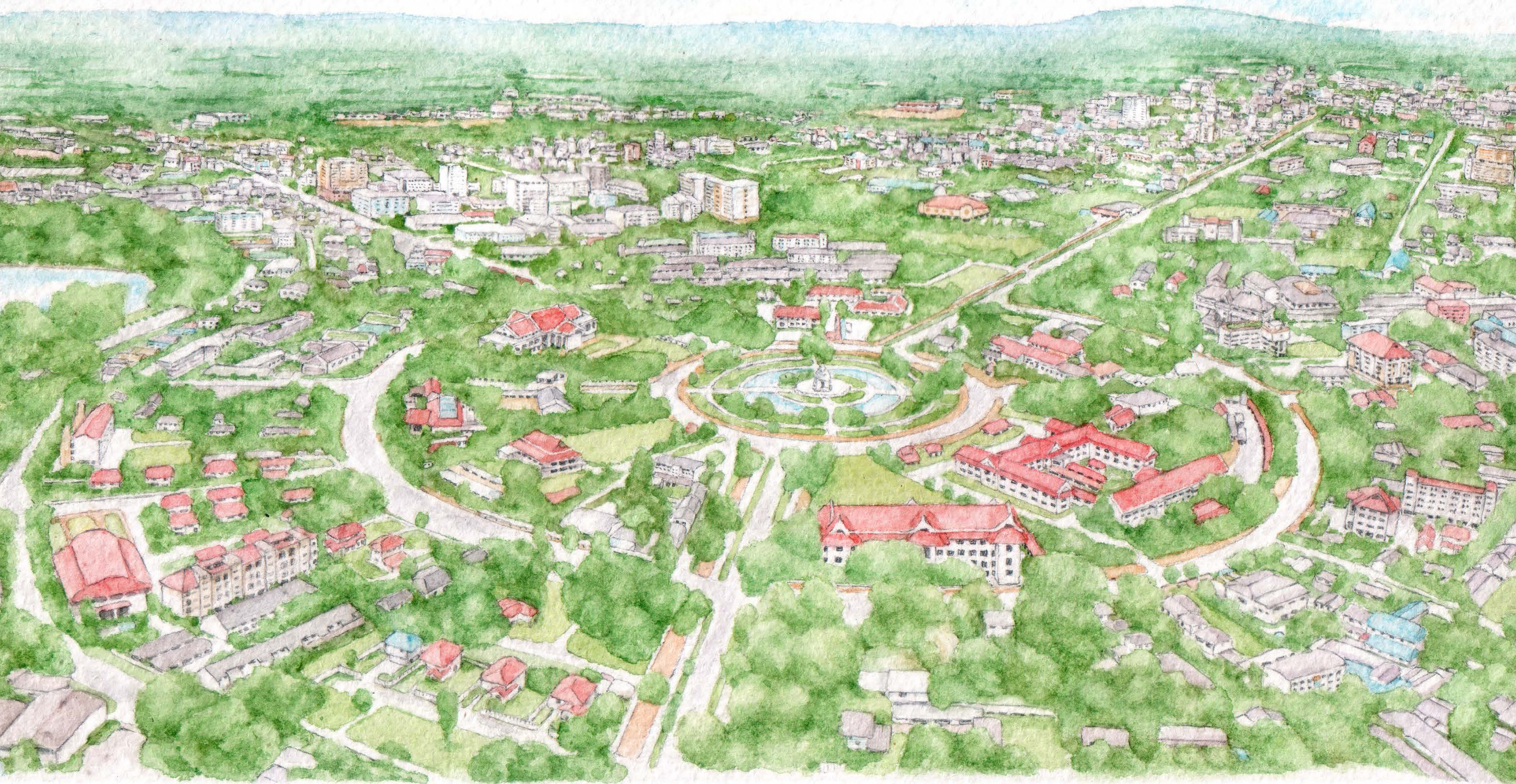
ยะลาสตอรีเป็นทั้งเทศกาล นิทรรศการ และการออกร้านที่
สะท้อนเรื่องราวร่วมสมัยของเมืองยะลา ทีมนักวิจัยเรามี
บทบาทเหมือนพี่เลี้ยงเยาวชนที่เป็นคนจัดงานนี้ขึ้น พวกเขา
เป็นคนเลือกประเด็นในการนำเสนอด้วยตัวเอง โดย
การกลับไปคุยกับคนเฒ่าคนแก่ รวบรวมข้อมูลเชิง
ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา ทำแผนที่ทางวัฒนธรรม และ
กลั่นกรองออกมาเป็นเนื้อหา นิทรรศการต่างๆ ในงาน

นิทรรศการนี้ไม่เพียงได้รับผลตอบรับที่ดีจากคนยะลา
เพราะมันไม่ได้เล่าแค่มุมมองของคนรุ่นใหม่ แต่ยังเป็นการ
หยิบเอาเรื่องราวของคนรุ่นเก่าและรากเหง้าทาง
วัฒนธรรมมานำเสนอเชื่อมโยงให้เห็นถึงทิศทางของการ
พัฒนาเมืองในอนาคต ซึ่งตรงนี้แหละคือจุดเปลี่ยนจาก
soft power ในเชิงต้นทุนทางวัฒนธรรม ไปสู่การยกระดับ
ทางเศรษฐกิจของเมืองในอนาคต”

“ผังเมืองยะลา”

ภาพสีน้ำโดย: เอกสิทธิ์ ชูวงษ์ Little Hum Studio

ศุภราภรณ์ ทวนน้อย

อาจารย์คณะวิทยาการสื่อสาร

ดร.ธนกร จันทสุบรรณ

อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และคณะนักวิจัยโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ยะลา

“แม้จังหวัดยะลาจะไม่พื้ที่ติดทะเล แต่ก็กลับมีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ที่น่าสนใจตั้งแต่พื้นที่เมือง ก้องไร่สำหรับการเกษตร พื้นที่ชุ่มน้ำ ผืนป่า และภูเขา ทั้งนี้ยะลาต่างจากสามจังหวัดในชายแดนใต้ที่ต่างมีป่าเขตร้อนชื้นมลายูเหมือนกัน คือยะลามีสวนป่าฮาลาบาลา ที่มีเขตภูเขาฮาลาเป็นภูเขาสูง เป็นป่ามลายูบนพื้นที่สูงแห่งเดียว และเป็นที่อยู่อาศัยของนกหายากอย่างนกไต้ฝุ่นน้ำเงิน นกแว่นภูเขา และอื่นๆ ซึ่งมีให้ดูที่นี่ที่เดียวในไทย

ภูมิศาสตร์ที่หลากหลายเช่นนี้นำมาซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ และองค์ความรู้มากมายมหาศาลที่เกี่ยวข้องกัน พวกเราจึงคิดว่าเป็นเรื่องน่าเสียดาย ถ้าองค์ความรู้เหล่านี้มันไม่ถูกเผยแพร่ ได้ทำให้เยาวชนในยะลาตระหนักถึงคุณค่าอันนำมาซึ่งการอนุรักษ์ หรือการใช้เป็นทุนในการพัฒนาเมืองของเราต่อไป

โครงการระยะศึกษา: ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นโครงการย่อยภายใต้โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ยะลา เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพของจังหวัดยะลา และนำเสนอเข้าสู่แนวทางพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเมืองควบคู่ไปกับการเรียนรู้ด้านพหุวัฒนธรรม

แม้เราเห็นว่าป่าฮาลาบาลามีทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจมาก แต่ก็เป็นเรื่องยากในการจัดกิจกรรมให้เยาวชนในยะลาที่ 10 ปีชีวิตเดินทางไปศึกษา เลยคิดถึงพื้นที่ที่เป็นต้นแบบความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศที่ไม่ไกลจากเมืองนักอย่างผืนป่าพรุลานควาย พื้นที่ป่าชุ่มน้ำขนาดใหญ่เป็นพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้ความหลากหลายใกล้บ้านกัน

โดยเราชวนเด็กๆ ทดลองสวมบทบาทนักวิจัยลงพื้นที่พรุลานควายไปสำรวจมิติทางชีวภาพและวิถีชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ให้พวกเขาสังเกตสิ่งรอบตัวและถ่ายรูปพืชและสัตว์ที่สนใจและส่งมาแลกเปลี่ยนกันดู รวมถึงส่งไปยังฐานข้อมูลกลางที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านชีวภาพคอยให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาได้พบมา

ทั้งนี้ ทั้งการลงพื้นที่ป่าพรุลานควาย และการทำรีเสิร์ชกับเยาวชน ทำให้เราพบว่าเด็กๆ หลายคนไม่เคยรู้มาก่อนว่ายะลาเรามีสัตว์หายากที่ทั้งชีวิตเขาไม่เคยเห็นมาก่อนด้วย เช่น นก งู และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ รวมถึงเมื่อเรานำรูปถ่ายสัตว์บางชนิดให้พวกเขาดู และถามว่าเคยเห็นตัวเหล่านี้ไหม เขาก็บอกว่าไม่เห็น แต่พอเราเปิดคลังเสียงให้ฟัง พวกเขากลับคุ้นเคย บอกว่าเคยได้ยินเสียงแบบนี้มาตั้งแต่เด็ก แต่ไม่เคยรู้เลยว่าเจ้าของเสียงมีหน้าตาเป็นอย่างไร

สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าจริงๆ วิถีชีวิตพวกเราซ้อนทับไปกับระบบนิเวศของธรรมชาติ เพียงแต่เราไม่เคยสังเกตมาก่อน ซึ่งพอเราชวนให้น้องร่วมกันออกแบบนิทรรศการเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพในงานยะลาสตอรี่เมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา น้องๆ ก็หยิบความใกล้ตัวตรงนี้มานำเสนอให้แก่อื่นๆ ต่อไป รวมถึงเรื่องการใช้เสียงของสัตว์ที่หลายคนคุ้นเคยแต่ไม่เคยเห็นหน้าตาของพวกมันมานำเสนออย่างสร้างสรรค์

หลายคนอาจไม่ทราบว่าประเทศไทยเราอยู่ในเขตร้อนชื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก อีกทั้งมันยังมีการเชื่อมต่อของระบบนิเวศที่น่าสนใจ เช่น นอกจากทางมาเลเซียที่บินเข้ามาอยู่ในป่าภาคใต้ นอกจากอินเดียบินมาอยู่ภาคเหนือ นอกจากเวียดนามบินมาอยู่อีสาน ความหลากหลายเหล่านี้ ถ้าเราไม่รู้ ก็จะไม่มีการเข้าใจคุณค่าของมันได้เลย และพอดีน้องๆ ไม่เห็นคุณค่า กระบวนการอนุรักษ์ก็ไม่ได้เกิดถึงจุดจุดหนึ่งทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างที่หาที่ไหนไม่ได้มันก็จะสูญหายไปตลอดกาล

พวกเราจึงมองว่าการเรียนรู้และหาวิธีอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนคือคำตอบเมื่อมีการบริโภค เราก็ต้องคิดถึงการชดเชยคืนกลับ เพราะมันไม่ใช่แค่ความยั่งยืนของธรรมชาติ แต่มันคือความยั่งยืนของคนรุ่นหลัง เรามองว่าจุดเริ่มต้นที่ง่ายที่สุดในการปลูกฝังเรื่องนี้แก่เด็กๆ คือการทำให้พวกเขาเป็นคนรู้จักสังเกตและตั้งคำถามต่อความหลากหลายรอบตัว เช่นที่เราตั้งใจให้เด็กๆ ได้ถ่ายรูปพืชและสัตว์รอบตัวและค้นหาชื่อของพวกมัน มารวมกันเป็นฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของจังหวัดยะลา

พร้อมกับการเติบโตของฐานข้อมูล เราเชื่อว่าจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ก็จะเกิดและแผ่ขยายไปสู่เยาวชนคนอื่นๆ ต่อไปด้วยเช่นกัน”

///

จุดเริ่มต้นที่ง่ายที่สุดในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์แก่เด็กๆ ก็คือการฝึกให้เขาเป็นคนรู้จักช่างสังเกต และมันตั้งคำถามต่อความหลากหลายรอบตัว

///

แอลี่-อิสมาแอ ตอกอย

เจ้าหน้าที่ด้านทุนการศึกษาและเยียวยา และเชฟประจำกลุ่มลูกเหรียง

”ตอน

จบมาใหม่ๆ เราทำอาชีพครู แต่ความที่เราชอบทำกิจกรรมและงานภาคสนาม จึงพบว่าครูไม่ตอบโจทย์ชีวิตเราเท่าไรร์ จนมาเจอกับพี่ชมพู (วรรณกนก เปาะฮ์เตดาโอะ) ผู้ก่อตั้งกลุ่มลูกเหรียง (สมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ - ผู้เรียบเรียง) พี่ชมพูก็ชวนมาทำงาน เรารู้จักกลุ่มนี้ตั้งแต่สมัยที่เราทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว จึงตกปากรับคำ

ลูกเหรียงคือชื่อของพี่ช้องกันเ็นภาคใต้ เป็นต้นไม้ใหญ่ที่กว่าจะออกเมล็ดพันธุ์ต้องใช้เวลาเป็นสิบๆ ปี คือต้องใช้เวลาพอสมควรในการฟุ่มฟัก แต่เมื่อมันแตกกิ่งก้านสาขาแล้ว ก็จะทำให้ร่มเงาแผ่กว้าง และเมล็ดพันธุ์ก็พร้อมจะงอกไปยังพื้นที่อื่นๆ ต่อ เราชอบความคิดของพี่ชมพูที่เปรียบเทียบการฟุ่มฟักและสนับสนุนด้านการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่สามจังหวัดกับวงจรชีวิตของลูกเหรียง

กลุ่มลูกเหรียงดูแลอยู่ 4 ด้านคือ เยียวยา พัฒนา ป้องกัน และทำธุรกิจเพื่อสังคม เราเริ่มงานที่นี่เมื่อ 9 ปีที่แล้วในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ทั่วไป ช่วยออกแบบและจัดกิจกรรมของกลุ่ม แต่ความที่กลุ่มลูกเหรียงมักจะมีผู้ใหญ่มาเยี่ยมเยียน ประชุม หรือมาดูงานบ่อยๆ บางทีผู้มาเยือนเขาไม่ยากออกไปกินข้าวข้างนอก ก็คิดกันว่าจากเดิมที่เราทำอาหารเลี้ยงเด็กๆ ในกลุ่มที่ตอนนี้มีเกิน 24 คนอยู่แล้ว ก็น่าจะเปิดเป็นร้านอาหารรับแขกด้วย แต่เพราะทุกคนก็มีหน้าที่รับผิดชอบประจำอยู่ การทำอาหารเป็นหลักไม่น่าจะได้ สุดท้ายเราเลยคิดจะทำร้านอาหารแบบเชฟส์เทเบิล (Chef’s Table) ขึ้น

เชฟส์เทเบิลของเราจะเสิร์ฟอาหารอย่างน้อย 6 คอร์ส ใช้วัตถุดิบจากเกษตรกรในท้องที่ ส่วนอาหารก็เป็นอาหารพื้นบ้านที่เรานำมาประยุกต์หรือตกแต่งให้ดูมีสีสัน มีความน่ารับประทาน เปลี่ยนมุมมองอาหารที่คนใต้คุ้นเคยให้ดูแปลกใหม่ โดยเราจะเปิดรับลูกค้าแบบจองล่วงหน้าเท่านั้น ไม่ได้ทำการตลาดหรือโฆษณาอะไร แต่ก็ได้ลูกค้าจากแขกที่มาเยือนบ้านเราและบอกปากต่อปาก พอผู้ใหญ่และข้าราชการในยะลามารับประทานอาหารแล้วถูกปาก เขาก็บอกต่อ กลายเป็นว่าพอในระดับจังหวัดเรามีแขกกิตติมศักดิ์มา เขาก็จองให้พวกเราทำอาหารต้อนรับ

People

เราไม่เคยเรียนทำอาหารจากสถาบันไหนมาก่อน อาศัยว่าชอบทำอาหารอยู่แล้ว ก็ไปเรียนเพิ่มเติมจากยูทูบ หรือรายการทำอาหารของไทยและต่างประเทศ หาเรฟเฟอร์เรนซ์ในการออกแบบหน้าตาอาหารจากพินเทอเรส (Pinterest) และความที่ถ้าพี่ชมพูเห็นเด็กคนไหนในกลุ่มเรามีความสนใจหรือมีแว่จะทำอะไรได้ดี ก็จะส่งเสริมเต็มที่ เลยมีน้องๆ หลายคนได้เรียนต่อด้านคหกรรม บางคนไปเรียนทำอาหารถึงมหาวิทยาลัยสวนดุสิต น้องๆ เหล่านี้ก็นำองค์ความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเรา มาพัฒนาเมนูอาหารที่เราทำเสิร์ฟเรื่อยมา

เราคิดคอร์สเริ่มต้นที่ทำานละ 500 บาท หลายคนบอกว่าทำในลูกจิง เรบอกว่าต้นทุนอาหารเราถูกแถมยังคุณภาพดี ที่คิดเท่านี้ เราก็คิดทำไรแล้ว ซึ่งต้องยกเครดิตให้ความอุดมสมบูรณ์ของพืชผักและวัตถุดิบประกอบอาหารของยะลา หรือพวกดอกไม้สีสันสวยๆ ที่เรามาประดับจานอย่าง ดอกพวงชมพู หรือกระดุมทอง นี่หาได้ง่ายตามบ้าน รั้วสถานัรณไฟยะลาก็มีดอกไม้สีสันสวยๆ เยอะ

People

และหลายคนยังไม่รู้ว่ายะลาเรามีวัตถุดิบที่มีคุณภาพมากๆ อาทิ ปลาบิลสายน้ำไหลที่เลี้ยงในบ่อกลางหุบเขาของอำเภอเบตง ปลาพลวงชมพู หรือกบภูเขา เหล่านี้ราคาต่อกิโลกรัมค่อนข้างสูง แต่ก็เพราะอย่างนั้นยะลาเลยไม่ค่อยได้กิน ชาวบ้านเพาะเลี้ยงเพื่อส่งขายตามภัตตาคารในกรุงเทพฯ หมด เราก็อยากนำวัตถุดิบเหล่านี้มานำเสนอในเชฟส์เทเบิลด้วยเหมือนกัน แต่ก็ต้องคำนวณต้นทุนอีกที

ทุกวันนี้เรายังทำงานในด้านการเยียวยาและจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กๆ และงานด้านสังคมของกลุ่มลูกเหรียงอยู่ แต่ขณะเดียวกันถ้ามีแขกจองโต๊ะเข้ามา เราก็จะชวนน้องๆ ที่นี้มาทำเชฟส์เทเบิล หรือไปเป็นวิทยากรบรรยายเรื่องการออกแบบอาหารให้แก่งานหน่วยงานต่างๆ เป็นรายได้เสริมให้พวกเขา

หลายคนมักจะติดภาพว่าสมาคมเด็กและเยาวชนแบบเรา ก็เหมือนบ้านเด็กกำพร้าหรือมูลนิธิที่ช่วยเหลือด้านการศึกษาให้เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่เปราะบางอย่างเดียว แต่ความที่พี่ชมพูได้ปลูกฝังรากฐานที่ดีไว้ ทั้งการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ การสนับสนุนให้เด็กๆ ค้นหาตัวเอง รู้จักการเป็นผู้ให้ และเปิดกว้างทางความคิด ที่สำคัญคือการสนับสนุนซึ่งกันและกัน จากพื้นเพของเด็กๆ ที่หลายคนมองว่าเป็นปมด้อย เราว่าด้วยสิ่งเหล่านี้แหละที่หนุนเสริมให้เด็กๆ ได้ค้นพบปมเด่น และเติบโตขึ้นมาอย่างมีเป้าหมายและความคิดสร้างสรรค์”

<https://www.facebook.com/luukrieang/>

กุหลาบ สัสดีพันธ์

เจ้าของร้านไทยอิสลาม
ร้านอาหารเช้าแก่แก่คู่เมืองยะลา

“สูตรอาหารของยายส่วนใหญ่ได้มาจากคุณยายของยาย
อีกที ยายจะทำอาหารเช้าที่คนที่นี่กินโดยเฉพาะพี่น้องมุสลิม
เช่น โรตีมะตะบะ นาซิดาแซ ข้าวเหนียวหน้าปลาแห้ง ข้าวย่ำ และ
อื่นๆ เมื่อก่อนยายอยู่ที่ย่านตลาดเก่า ก่อนข้ามทางรถไฟมาเปิด
ร้านตรงทางเข้าตลาดสดยะลาตอนปี พ.ศ. 2500 ตอนนั้นก็รุ่น 4
เป็นรุ่นหลานยายดูแลเป็นหลักแล้ว

ถึงจะส่งต่อให้รุ่นหลัง ยายก็ยังชอบทำอาหารอยู่ ทุกวันนี้ก็ยังตื่น
ตี 4 มาช่วยเขา แต่หลักๆ จะเป็นลูกสาวทำ และให้หลานเป็นคน
ดูแลร้าน ส่วนวัตถุดิบก็ซื้อจากตลาดด้านหลังร้านเลยสะดวก
ทยอยทำงานร้านเปิดตอนตี 5 กว่าอาหารทุกอย่างจะครบก็ราวๆ
6 โมง และก็ขายแบบนี้ไปจนเที่ยงก็หมด ระหว่างที่ร้านเปิด ก็จะมี
ผู้ช่วยเตรียมวัตถุดิบกันต่อสำหรับทำอาหารของวันพรุ่งนี้ วัน
เวียนอย่างนี้ทุกวันเป็นสิบๆ ปี ไม่มีวันหยุด

///
ขณะที่คนในภาคอื่นๆ
พบปะเพื่อนฝูงตามร้าน
อาหารในมือเย็น
คนยะลาส่วนใหญ่
จะเจอหน้ากันตอนเช้า
ร้านอาหารเช้าจึงเหมือน
เป็นชิฟรของคนที่นี่
///

อาหารเช้าเป็นวิถีชีวิตของชาวใต้ คนที่นี่กิน
อาหารเช้าเป็นมื้อหลัก โดยเฉพาะนาซิดาแซที่
เป็นอาหารเช้าวิถีชีวิตของคนในพื้นที่สาม
จังหวัดชายแดน นาซิดาแซคือข้าวมันที่ผสม
จากข้าวเจ้า ข้าวเหนียว และข้าวสังข์หยด นำ
มาแช่น้ำค้างคืนให้พองตัว วันรุ่งขึ้นค่อยนำมา
นึ่งและหมักกับหางกะทิ น้ำตาลทราย เกลือ
หอมแดง ขิง ลูกขี้ด เราจะเสิร์ฟข้าวมันนี้กับ
แกงต่างๆ เช่นแกงปลา หรือแกงไก่ จะได้รส
ทั้งมัน หวาน เค็ม และรสเผ็ดจากน้ำแกง

นอกจากนาซิดาแซ ก็มีข้าวราดแกง และโรตี่
แต่ไม่ว่าจะกินอะไร ที่คนส่วนใหญ่ขาดไม่ได้คือ
น้ำชา คนที่นี่นิยมดื่มเป็นน้ำชาร้อนกับนมข้น
หวานตบท้ายมื้ออาหาร และพูดคุยกับเพื่อนต่อ
ขณะที่คนในภาคอื่นๆ พบปะเพื่อนฝูงตามร้าน
อาหารในมือเย็น คนยะลาจะเจอกันตอนเช้า
ร้านอาหารเช้าแบบเราจึงเหมือนเป็นชิฟร
ของคนที่นี่

ที่ยายยังช่วยเขาอยู่ เพราะสนุกนะ มันเป็นชีวิต
เราไปแล้ว ตื่นมาเตรียมอาหาร รอรับลูกค้า
และเห็นผู้คนหมุนเวียนเปลี่ยนเข้ามาในร้าน
เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตพวกเขา ยิ่งถ้ามีคนชม
ว่าอาหารอร่อย ยายก็มีความสุข”

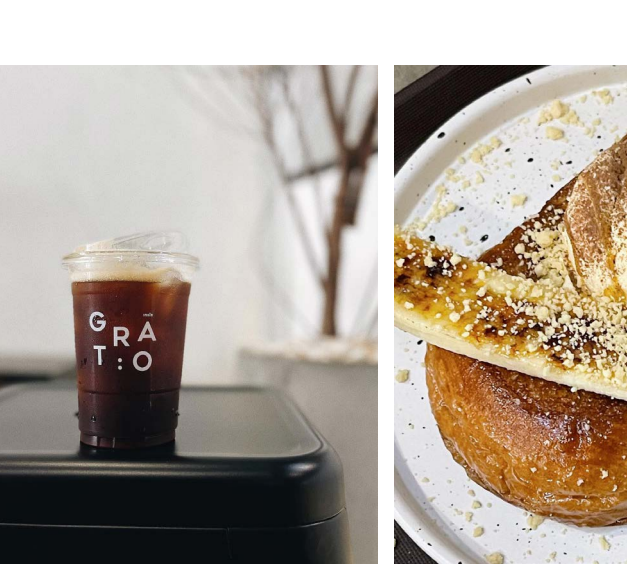
///
ทั้งผังเมืองและ
สวนสาธารณะตอกย้ำว่า
เมืองยะลาเป็นเมือง
สำหรับคนยะลาจริงๆ
เป็นเมืองที่เป็นมิตรกับ
คนในพื้นที่
และเป็นเมืองน่าอยู่
///

อาดั้ม หะยีสาลแล
เจ้าของร้าน Gratio

“เมื่อ

ก่อนถนนรวมมิตร ที่ตั้งของร้านกาแฟผม เป็นหนึ่งในถนนสายเศรษฐกิจของเมืองยะลา มีโชว์รูมร้านค้ามาเปิดเยอะ พลุกพล่านแทบทั้งวัน กระทั่งมีเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ช่วงปี 2547 ผู้ประกอบการก็พากันย้ายหนีไปที่อื่นเกือบหมด แม้หลายปีผ่านไป สถานการณ์คลี่คลาย ถนนที่อยู่ในตัวเมืองสายนี้ก็เงียบลงไปแบบหน้ามือเป็นหลังมือ

หลังเรียนจบและไปฝึกประสบการณ์ทำกาแฟในร้านที่ผมคุ้นกับเพื่อนที่ติดตามมาหนึ่งปี ผมก็คิดถึงการกลับบ้านมาเปิดร้านกาแฟที่ยะลา เพราะตอนนั้นยะลายังไม่ค่อยมีร้านกาแฟแบบ specialty ขณะที่คนดื่มกาแฟหลายคนก็เริ่มมองหาร้านแบบนี้ จนมาเจออาคารให้เช่าบนถนนรวมมิตรนี้แหละ ซึ่งตอนนั้นก็เริ่มมีผู้ประกอบการกลับมาเปิดร้านค้าบนถนนสายนี้บ้างแล้วหลังจากซบเซามานาน

สำหรับผม ยะลาคือเมืองของคนยะลาครับ เรามีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ซึ่งเกือบทั้งหมดรองรับคนในจังหวัดยะลาเป็นหลัก ขณะที่นักท่องเที่ยวจะจดจำยะลาในฐานะจังหวัดที่ตั้งของอำเภอเบตง ในตัวเมืองจึงไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมากนัก เศรษฐกิจในยะลาจึงอยู่ได้จากการสนับสนุนของคนในพื้นที่เอง ซึ่งก็มั่นคงพอสมควร

อีกเรื่องคือยะลาเป็นเมืองของอาหารการกินด้วย หลายคนจะติดภาพว่ายะลาเป็นเมืองที่มีร้านอาหารเข้าคึกคัก แต่จริงๆ เรามีร้านอร่อยๆ ให้กินตั้งแต่เช้าจรดมือเย็น กระทั่งนักท่องเที่ยวหลายคนก็ขับรถจากหาดใหญ่ลงไปเบตง ส่วนหนึ่งก็เลือกที่จะแวะเข้ามาหาอะไรกินที่นี่ รวมถึงแวะดื่มกาแฟในคาเฟ่ที่ช่วงหลังมานี้ผุดขึ้นมาหลายแห่ง โดยแต่ละร้านก็ล้วนมีคุณภาพและมีบุคลิกเป็นของตัวเอง

ถามว่าถ้ามาเยือนเมืองยะลาไปทำอะไรก็ต้องตอบว่ามากินครับ (หัวเราะ) ชุปเนื้อ ชีฟู้ด ข้าวหมกไก่ อาหารปักษ์ใต้ โรตีสี และน้ำชา มีร้านเด็ดๆ เต็มไปหมด กับอีกที่คือมาแวะนั่งและเดินเล่นที่สวนสาธารณะพญาไทย (สวนขวัญเมือง) ผมว่าสวนที่นี้เป็นไฮไลต์ของเมืองสวนที่ไม่ใหญ่มาก แต่ก็ร่มรื่นและสวย ยิงบันตั้งอยู่ใกล้ๆ กับวงเวียนกลางเมืองซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผังเมืองที่สวยงามที่สุดในประเทศ ยิ่งเสริมความงามเข้าไปใหญ่

และอย่างที่บอกว่าคุณนอกจากสถานศึกษา และร้านอาหารอร่อยๆ ทั้งผังเมืองและสวนสาธารณะตอกย้ำว่าเมืองยะลาเป็นเมืองสำหรับคนยะลาจริงๆ เป็นเมืองที่เป็นมิตรกับคนในพื้นที่ และเป็นเมืองน่าอยู่”

รียัตยา คงสุวรรณ

ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สำนักการศึกษาเทศบาลนครยะลา

///
กิจกรรมวงออเคสตรา
เยาวชนมาไกลกว่าการเป็น
เครื่องมือสลายความขัดแย้ง
แต่อาจเรียกได้ว่าเป็นความ
ภูมิใจหนึ่งของเยาวชนยะลา
///

“ย้อนกลับไปก่อนปี พ.ศ. 2547 ยะลาเคยเป็นเมืองที่น่ารักและน่าอยู่มากๆ จำได้ว่าผู้คนไม่ว่าจะเชื้อชาติหรือศาสนาอะไรก็ล้วนเป็นมิตร คนในชุมชนรู้จักและเข้าถึงกัน บางคนต่างศาสนาแต่กินข้าวโต๊ะเดียวกันก็มีให้เห็นบ่อย แต่พอมีเหตุการณ์ความไม่สงบเท่านั้นแหละ ทุกอย่างเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ

พอเกิดความรุนแรง ผู้คนก็หวาดระแวงกัน แคมยังมีกระแสว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายแฝงตัวอยู่ในชุมชน จากที่เคยไปมาหาสู่กันเราก็ค่อยๆ ถอยห่างคนที่อยู่ต่างศาสนา พอมีคนต่างถิ่นหรือคนแปลกหน้าเข้ามา จากที่เราเคยยิ้มแย้มต้อนรับ ก็กลายเป็นความตึงเครียดไม่ไว้วางใจ และพอไม่รู้ว่าจะมีเหตุการณ์ความรุนแรงตรงไหนหรือเวลาไหน กิจกรรมในเมืองก็ถูกระงับหมด ซึ่งก็มาซ้ำเติมสถานการณ์กับการที่มีกลุ่มวัยรุ่นทะเลาะและทำร้ายกันด้วย

แม้พื้นฐานของเมืองจะน่าอยู่ แต่บรรยากาศที่เป็นตอนนั้นก็ทำให้หลายคนเลือกจะเก็บตัว หรือบางครอบครัวก็ย้ายไปอยู่ที่อื่นแทน

จนผ่านไปราว 2-3 ปี สถานการณ์เริ่มคลี่คลาย แต่บรรยากาศของเมืองก็ยังคงตึงเครียดอยู่ ท่านนายกเทศมนตรี (พงศ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ) ก็มาคิดว่าจะทำอย่างไรให้เมืองกลับมาเป็นบรรยากาศเหมือนเดิม ท่านก็ริเริ่มโครงการหลากหลาย หนึ่งในนั้นคือการปลูกฝังความสามัคคีในเยาวชนด้วยการทำวงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา

โครงการนี้ท่านนายกฯ ได้แนวคิดมาจาก รศ.ดร. สุกรี เจริญสุข คณบดีวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งท่านเห็นว่าการแสดงดนตรีจะเป็นเครื่องละลายพฤติกรรมของเยาวชนได้ ก็เลยมีการเปิดรับสมัครครั้งแรกปี พ.ศ. 2550 มีเด็กนักเรียนในยะลามาสมัครราว 120 คน มาจากทั้งพุทธ คริสต์ และอิสลาม เทศบาลก็จัดสรรงบประมาณซื้อเครื่องดนตรี และสถานที่ฝึกซ้อม ก่อนจะพาตัวแทนเด็กๆ และคุณครูไปอบรมที่วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้พวกเขากลับมาสอนเพื่อนๆ

หลังจากฝึกซ้อมอยู่พักใหญ่ ก็มีการแสดงครั้งแรกในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เดือน ธ.ค. 2550 ที่หอประชุมใหญ่ของเทศบาล มีผู้ชมมาชมหลักพันคน ผลตอบรับดีมาก นั่นทำให้มีการเปิดรับสมัครรอบรม ฝึกซ้อม และจัดการแสดงประจำปีเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังได้รับเชิญให้ไปออกงานในหลายจังหวัดรวมถึงต่างประเทศ และกลายเป็นโมเดลที่ถูกใช้เป็นแบบอย่างในเมืองอื่นๆ รวมถึงกรุงเทพฯ

ปีนี้เราแสดงติดต่อกันมาเป็นครั้งที่ 15 กระทั่งช่วงโควิด-19 เราก็จัดแสดงต่อด้วยรูปแบบคอนเสิร์ตออนไลน์ โดยล่าสุดเราก็เพิ่งจัดแสดงในงานยะลาสตอรี่ของโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้มาเมื่อปลายเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา

ตอนนี้เรามีศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของวงออเคสตราอยู่ที่ราว 1,300 คน โดยจากกิจกรรมนี้ ทำให้มีนักเรียนหลายคนเลือกเรียนต่อด้านดนตรี และที่น่าภูมิใจที่สุดคือ มีศิษย์เก่าของเราหลายคนไปเรียนต่อถึงระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยมหิดลและศิลปากร เพื่อจะกลับมายะลามาสอนน้องๆ เพราะในช่วงปีแรกๆ ก็ต้องยอมรับว่าวงของเรายังไม่ได้มาตรฐาน ก็เลยมีรุ่นพี่ไปเรียนเชิงลึก เพื่อกลับมาพัฒนาน้องๆ ต่อไป

พี่มาดูแลโครงการนี้ตอนปี 2559 ค่ะ ก็มีสิ่งที่ต้องแก้ไขในทุกปี โดยก็ยังคงยึดถือแนวคิดการสร้างสามัคคีเป็นหลัก การเล่นดนตรีให้เก่งก็เรื่องหนึ่ง แต่ออเคสตราจะไม่มีการสมบูรณ์แบบ ถ้าสมาชิกในวงไม่ร่วมมือหรือทำงานเป็นทีมกัน ขณะเดียวกันเราก็ปลูกฝังคุณธรรม และความรู้สึกแบบครอบครัวเดียวกัน คือไม่ใช่แค่เล่นดนตรี แต่ในชีวิตจริงทุกคนต้องเอื้ออาทรและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ซึ่งอีกผลลัพธ์ที่น่าภูมิใจก็คือ ไม่เพียงพี่ที่จบไปกลับมาช่วยพัฒนากันน้องๆ แต่การที่วงออเคสตราได้แสดงทุกปีด้วยการเก็บค่าเข้าชม ก็ทำให้เรามีเงินทุนสนับสนุนการศึกษาให้สมาชิกในวงที่เรียนจบระดับมัธยมและไปเรียนต่อระดับอุดมศึกษาต่อไป กลายเป็นวงที่พี่กลับมาช่วยน้อง ส่วนน้องก็เล่นดนตรีหาเงินส่งพี่เรียนกลับคืน

ทุกวันนี้แทบไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรงในตัวเมืองยะลาแล้ว แต่กิจกรรมของวงออเคสตราก็ยังดำเนินต่อไป เพราะสิ่งนี้มาไกลกว่าการเป็นเครื่องมือสลายความขัดแย้ง แต่อาจเรียกได้ว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่เป็นความภูมิใจของเยาวชนคนยะลา”

จิรวีทย์ แซ่เจ็ง

ร้านก๋วยจั๊บเฮียตง (ข้างโรงแรมเทพวิมาน)

“พ่อผมมีลูก 12 คน พ่อส่งทุกคนเรียนด้วยการขายก๋วยจั๊บ น้องชายคนเล็กทำงานสายการบิน อีกคนเปิดบริษัทขายส่ง อีกคนเป็นหมอ ส่วนผมทำงานธนาคาร เกษียณมา 8 ปีแล้ว ตอนนี้เป็นประธานผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดยะลา ถ้าวันไหนว่างก็จะมาช่วยน้องชายและน้องสาวขายก๋วยจั๊บ ซึ่งทั้งคู่สืบทอดกิจการต่อมาจากพ่อโดยตรง

ก๋วยจั๊บเริ่มขายรุ่นพ่อ ทุกวันนี้ขายมา 60 ปีแล้ว เมื่อก่อนพ่อจะทำก๋วยจั๊บบนรถเข็น ตั้งขายอยู่ในตรอกเล็กๆ ข้างโรงแรมเทพวิมาน ซึ่งเป็นโรงแรมเก่าแก่คู่เมืองยะลา คนที่นี้เลยจำร้านเราว่า ก๋วยจั๊บเทพวิมาน ผมโตมาที่นี่แหละ ตอนเด็กๆ ก็เคยเป็นบอยโรงแรมด้วย พ่อค่อยๆ เก็บเงินเพื่อซื้อที่ดินข้างๆ โรงแรมได้เมื่อยี่สิบกว่าปีที่แล้ว เลยย้ายจากขายในตรอกข้างโรงแรมมาขายในตึกข้างโรงแรมถึงทุกวันนี้

ที่ดินตรงนี้แต่เดิมเป็นของคุณหญิงนงลักษณ์ ภักธประสิทธิ์ สมัยก่อนท่านได้สัมปทานขายเหล้าขาวในเมืองยะลา ท่านมีที่ดินเยอะ แต่ก็ไม่ได้คิดจะขาย ผมก็ไปติดต่อซื้อที่ดินตรงนี้จากเขา มารู้ว่าคุณหญิงชอบทานน้ำบูดู ผมก็เลยไปหาน้ำบูดูจากสายบุรีที่ว่ากันว่ารสชาติดีที่สุดไปฝากเขา จนสุดท้ายเขาก็ยอมขายในราคาประเมิน และมาบอกผมทีหลังว่าที่ขายให้ เพราะเขาไม่เคยกินบูดูที่ไหนอร่อยเท่านี้มาก่อน (หัวเราะ)

ก๋วยจั๊บที่เราขายเป็นสูตรที่พ่อพัฒนาเอง เป็นก๋วยจั๊บไก่ ที่อร่อยก็เพราะเราจะเอาไก่ทั้งตัวมาต้ม เอาปีกและขามาเคี่ยวให้กระดูกมันนุ่มในระดับละลายในปาก เราใช้ไก่ดำซึ่งเป็นไก่บ้าน เลยได้ความเหนียวและนุ่มกำลังดี สมัยก่อนก็เคยขายก๋วยจั๊บหมูด้วย แต่ขายไม่ดีเท่าไก่ สุดท้ายเลยเป็นก๋วยจั๊บไก่อย่างเดียว

ลูกค้าส่วนใหญ่จะชอบกินก๋วยจั๊บปึกกับตีนไก่ ลูกค้าประจำบางคนสนิทกัน มาสั่งก๋วยจั๊บตีนชามนึง หรือแบบสั้นๆ ‘ขอตีนถ้วย’ ก็มี ลูกค้าบางรายได้ยินก็ตกใจ นึกว่านักแสดงมาหาเรื่อง เวลาเจอลูกค้าหน้าใหม่ ผมเลยต้องถามเขาว่ารับขาไก่ไหมครับ กลัวพูดว่ารับตีนไหมครับ แล้วจะมีเรื่อง

ร้านนี้เปิดหมกโม่งเช้า ราวๆ 11 โมงก็หมดแล้วครับ ร้านเราเป็นหนึ่งในร้านอาหารเช้าประจำของคนที่นี่ ปกติเราจะเตรียมร้านตั้งแต่ตี 5 บางทีก็มีคนมากินตั้งแต่ตอนนั้น ถ้าพร้อมเราก็ขายให้ แต่ไม่พร้อมก็ให้เขาต้มน้ำซารอไปก่อน น้องชายกับน้องสาวผมขายเป็นหลักครับ ถ้าผมว่างก็มาช่วยเขาจับออเดอร์และเสิร์ฟด้วย เหมือนเป็นงานที่ผูกพันกันมากกว่า ผมช่วยพ่อเสิร์ฟตั้งแต่เด็ก จนโตขึ้นมาทำงานธนาคาร พอเกษียณก็กลับมาช่วยน้องชายเสิร์ฟต่อ เห็นลูกค้ากินก๋วยจั๊บแล้วบอกว่าอร่อย ก็รู้สึกดีใจกับน้องไปด้วย”

///
ลูกค้าประจำบางคน
สนิทกัน มาสั่งก๋วยจั๊บตีน
ชามนึง หรือแบบสั้นๆ
‘ขอตีนถ้วย’ ก็มี
///

///

เราจัดงานให้หน่วยงานรัฐ
ก็ย่อมมีการเมืองเข้ามาบ้าง
แต่พอทำงานจนเชี่ยวชาญ
ก็ทำให้เรารู้ว่าจะต้องคุยกับ
ใครอย่างไร ต้องรับมือกับ
ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไร

///

จุติพร น่วมทอง

บริษัทอีเวนทอว์ออร์แกนไนซ์ OPAMP 741

“ที่บ้านทำธุรกิจติดตั้งเครื่องเสียงรถยนต์มาก่อนคะ
ทำได้พักใหญ่จนพ่อรู้สึกอึดอัด แยกเลยขยับไปทำ
เครื่องเสียง PA หรือระบบกระจายเสียงกลางแจ้ง
สำหรับงานมหรสพและคอนเสิร์ต พ่อเป็นคนที่มีความ
ครีเอทีฟสูง พอทำเครื่องเสียงไปได้สักพัก แยกก็รับจัด
ออร์แกนซ์พวงงานหรือเทศกาลต่างๆ ด้วยตัวเอง จน
เปิดเป็นบริษัทที่รับจัดงานออร์แกนไนซ์ที่ครบวงจรที่สุดใน
จังหวัดยะลา

เราซึมซับกับสิ่งที่พ่อทำมาตลอด แต่ตอนแรกไม่คิดจะ
สานต่อเลย เราอยู่กับเขามาตั้งแต่เด็ก พอเรียนจบก็
อยากไปทำงานของตัวเองบ้าง ก็เริ่มจากงานในบริษัท
รับเหมาก่อสร้าง ก่อนจะย้ายมาทำงานในมหาวิทยาลัย
อย่างไรก็ดี ความที่เรายังอยู่บ้านเดียวกัน พ่อเป็นคน
ควบคุมงานด้วยตัวของแเองคนเดียว จึงเห็นว่ามีบ่อย
ครั้งที่พ่อต้องขอความช่วยเหลือจากคนอื่น จึงมาคิด
ว่าเราเองเป็นลูกแก้ว ช่วยพ่อได้บ้างๆ ทำไม่ช่วย ซึ่ง
ก็ประกอบกับเราเริ่มไม่ชอบวัฒนธรรมองค์กรของที่
ทำงานที่เราทำอยู่ด้วย จึงตัดสินใจออกมาช่วยพ่อ

บริษัทเรารับทำอีเวนต์น่าจะมากกว่าครั้งหนึ่งที่จัดใน
จังหวัดยะลา ทั้งงานของเทศบาลนครยะลา องค์การ
บริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ
ไม่ว่าจะประเพณีชักพระ ตักบาตรเทโว ประเพณี
สงกรานต์ งาน OTOP ถนนคนเดิน ไปจนถึงงานตาดี
กาสัมพันธ์ และวันมลายูเดย์ ซึ่งเป็นเทศกาลของพี่น้อง
ชาวมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในยะลา นอกจากนั้นงานบางส่วน
แยกก็ต้องขนทีมไปจัดที่ปัตตานีและนราธิวาส

เราเริ่มเข้ามาช่วยพ่อเมื่อเกือบ 10 ปีที่แล้ว หลักๆ ก็ช่วย
ประสานงานกับลูกค้าและซัพพลายเออร์ ช่วยพิธีเซนต์
งาน วางแผนการจัดงาน รวมถึงด้วยความที่เราเรียน

มาทางนิเทศศาสตร์ บางครั้งเราก็รับเป็นพิธีกรในงาน
ให้ด้วยเลย (หัวเราะ) โดยงานส่วนมากคือการคิดรูป
แบบงานและลงรายละเอียด เพราะลูกค้าเกือบทั้งหมด
จะมีโจทย์และงบประมาณมาให้ เป็นหน้าที่ของเราและ
พ่อที่จะทำให้เป็นรูปเป็นร่าง ทั้งการวางผังเวที การ
ออกแบบแสงสีเสียง ไปจนถึงการคิดกิจกรรมในงาน
และการอำนวยความสะดวกให้ผู้ชม

ถามว่าทำงานกับพ่อที่มีช่องว่างระหว่างวัยมากๆ มีขัด
แย้งกันบ้างไหม ไม่ค่อยเลยคะ เอาจริงๆ พ่อเป็นคน
ที่คิดงานเก่งมาก ส่วนหนึ่งเพราะแ่ก่เรียนศิลปปะมาและ
เป็นคนชอบการเรียนรู้และชอบคิดอยู่แล้วด้วย งานที่
เราทำส่วนมากเป็นงานประจำปี เชื่อไหมว่าในแต่ละปี แ่ก่
คิดธีม รูปแบบงาน ไปจนถึงพิธีเปิดงานแทบไม่ซ้ำกัน
เลย หลายงานเราเห็นก็บอกว่า โห...พ่อคิดได้ไงเนี่ย แต่
ก็มีบ้างที่แ่ก่ตัน แ่ก่คิดไม่ออก เราก็ไปช่วยเสริม ก็มีการ
ถกเถียงกันเพื่อพัฒนาให้ไอเดียออกมาเวิร์คที่สุด

เราชอบงานที่ทำอยู่มากคะ ไม่ใช่เพราะได้ทำกับคนเก่งๆ
อย่างพ่อ แต่เนื้องานที่เราทำคือการได้เรียนรู้สิ่งใหม่อยู่
ตลอดเวลา อย่างเราเป็นคนพุทธ แต่มีโอกาสจัดงานให้
กับพี่น้องชาวมุสลิม เราก็ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของ
เขาเพื่อจะได้จัดงานที่ไม่ผิดหลักศาสนา ได้เรียนรู้ถึง
บริบททางประวัติศาสตร์และสังคมของพื้นที่ที่เราเข้าไป
จัดงาน ก็ทำให้เรามีความรู้ ได้รู้จักเมืองของเรา รู้จัก
ผู้คนและกลุ่มต่างๆ ในเมืองมากยิ่งขึ้น

ที่สำคัญคือทำให้เรามีทักษะในการสื่อสารกับคนหลากหลาย
แน่นอนที่ว่าเราจัดงานให้หน่วยงานรัฐก็ย่อมมี
การเมืองเข้ามาบ้าง แต่พอทำงานจนเชี่ยวชาญ ก็ทำให้
เรารู้ว่าจะต้องคุยกับใครอย่างไร ต้องรับมือกับปัญหา
เฉพาะหน้าอย่างไร เหล่านี้คือสิ่งที่เราได้เรียนรู้มา ก็
ทำให้เราสนุกเท่าๆ กับการได้เห็นงานที่เราจัดออกมา
เป็นรูปเป็นร่างและผ่านไปได้ด้วยดี

ดูลิฟริ เจ๊ะมะ

นักสะสมผ้าพื้นถิ่น / เจ้าของร้าน Adel Kraf

“ปี 2558 ผมเป็นเจ้าหน้าที่จัดทำเนื้อหานิทรรศการที่ TK Park ยะลา และมีโอกาสได้จัดนิทรรศการผ้าพื้นถิ่นภาคใต้ชื่อว่า ‘นุ่ง ห่ม พัน วิถีแดนใต้’ โดยนำผ้าโบราณจากภาคใต้ขึ้นไปจัดแสดงที่กรุงเทพฯ งานค่อนข้างใหญ่ และมีนักสะสมผ้าจากทั่วสารทิศมารับชม

นิทรรศการนี้จุดประกายให้ผมสนใจศึกษาเรื่องผ้าพื้นถิ่นในเชิงลึกอย่างมาก ขณะเดียวกัน ระหว่างที่จัดงาน ก็มีเรื่องราวผ้าคนหนึ่งมาทักว่ามีข้อมูลในงานจุดหนึ่งคลาดเคลื่อน ข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวกับผ้าเปอลาจ ซึ่งเป็นเทคนิคการทำผ้ามัดย้อมชนิดหนึ่งในวัฒนธรรมมลายู

ข้อผิดพลาดดังกล่าวเป็นปมในใจผมมาก เพราะผมเป็นคนยะลาในพื้นที่เก่าๆ แต่กลับยังค้นคว้าข้อมูลไม่ลึกซึ้งมากพอ และนั่นทำให้ผมกลับมาศึกษาอย่างลงลึกมากยิ่งขึ้น

ยิ่งเรียนรู้มากเข้าก็ยิ่งผูกพัน จนตระหนักในคุณค่า และฝันตัวมาเป็นนักสะสมผ้าโบราณ เวลาไปบ้านญาติพี่น้องในยะลาและปัตตานี ทั่วไป ก็มักจะส่องดูใส่ผ้าของพวกเรา เจอผืนไหนสวยๆ ก็ถามซื้อจากเจ้าของ ก่อนจะตระเวนหาซื้อจากคนอื่น ๆ

พอสะสมได้สักพัก ก็มีคนมาถามซื้อ จำได้ว่าผ้าผืนแรกๆ ที่ขายคือได้มาฟรีจากคนรู้จัก และมีคนมาขอซื้อในราคาหลายหมื่น ตอนนั้นตกใจมาก และสงสัยว่ามันเกิดอะไรกับผ้าบ้านเรา จึงพบว่าที่ราคามันแรงขนาดนั้นเพราะมีหลายผืนที่กำลังสูญหาย หรือหาซื้อไม่ได้แล้วในขณะนี้

จำได้เลยว่าผมเคยมีผ้าจวนตานีอยู่หนึ่งผืน และมีคนมาขอซื้อ พอผมขายไป จากนั้นผมก็หาซื้อผ้าชนิดนี้ไม่ได้อีกแล้ว ตรงนั้นแหละคือจุดเปลี่ยนในชีวิตอีกครั้งที่ผมเลิกขายผ้าโบราณ และหันมาสะสมในเชิงการศึกษาเป็นหลัก

ผมทดแทนการขายผ้าโบราณด้วยการเดินทางไปอินโดนีเซียเพื่อเลือกซื้อผ้าบาติกมาขาย ซึ่งปรากฏว่าขายดีมาก ผมเปิดร้านในตัวเมืองยะลาชื่อว่า The Deep Shops พร้อมกับขายทางออนไลน์ อย่างไรก็ตาม สองปีถัดมา พอมีโควิด จึงไม่สามารถเดินทางไปอินโดนีเซียได้อีก เลยไม่มีของมาขาย

หลังปิดร้าน จะให้ผมกลับไปขายผ้าโบราณผมก็ขายไม่ลง ก็แว้งอยู่พักหนึ่ง จนเกิดไอเดียนำเทคนิคการทำผ้าโบราณมารีดพื้นบนผืนผ้าฝ้ายทั่วไป โดยทำแบบผ้าเปอลาจจี นั่นคือการใช้เทคนิคการทำผ้า

มัดย้อมด้วยวิธีการเย็บ เน่า รูด ผูก มัด ย้อม และคลาย เพื่อให้ได้ผ้าที่มีสีสันและลวดลายที่สวยงาม นี่ไม่ใช่ผ้าเก่า แต่เป็นการนำเทคนิคดั้งเดิมมาใช้ ผมตั้งชื่อแบรนด์ว่า Adel Kraf ปรากฏว่าก็ได้รับผลตอบรับที่ดีอีก

ผ้าที่ผมทำจะมีสองรูปแบบหลักๆ คือ ลวดลายที่เกิดจากแพทเทิร์นที่มีอยู่แล้ว กับอีกแบบคือผมวาดลวดลายขึ้นใหม่ตามอารมณ์ โดยจะมีหนึ่งลายต่อหนึ่งผืน นอกจากนี้ ผมก็ออกแบบลวดลายใหม่ โดยตั้งใจให้อยากทำลวดลายที่สะท้อนความเป็นยะลาจริงๆ จนเกิดเป็นผ้าเปอลาจจีที่ถอดแบบมาจากลวดลายแกะสลักบนหวีและกระบอกไม้ไผ่ (กระบอกตุ๊ด) ของชนเผ่าโกลังอัสลี ชนเผ่าดั้งเดิมของพื้นที่ก่อนจะมีจังหวัดยะลา เพราะผมมองว่าชนเผ่านี้เป็นเหมือนเจ้าถิ่นที่สะท้อนความเป็นออริจินัลของยะลาเด่นชัดที่สุด

ทั้งนี้ นอกจากการทำผ้าขาย ผมก็ยังทำงานเผยแพร่ความรู้เหล่านี้อยู่ แม้ตัวเองจะลาออกจากงานที่ TK Park Yala มาพักใหญ่แล้ว ทั้งการนำคอลเลกชันผ้าโบราณไปจัดแสดงที่งานยะลาสตอรี่ที่โรงแรมเมโทร รวมถึงนิทรรศการล่าสุด ‘ปกายัน มลายู’ นิทรรศการผ้าพื้นเมืองยะลาที่จัดแสดงที่ TK Park Yala เมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา

ทุกวันนี้ยะลามีกลุ่มนักสะสมและอนุรักษ์ผ้าโบราณอยู่นับสิบลกลุ่ม ได้รับ โดยผมที่มีอายุสามสิบต้นๆ เป็นคนอายุน้อยที่สุด ผมจึงพยายามผลักดันให้คนรุ่นใหม่ในยะลาให้มาช่วยขับเคลื่อนการอนุรักษ์วัฒนธรรมผ้าพื้นบ้านของเรา เพราะถ้าไม่มีคนขับเคลื่อนต่อ มรดกนี้ก็อาจสูญหายไปอย่างแน่นอน ลำพังแค่ทุกวันนี้ พอถามคนนอกพื้นที่ว่าภาคใต้มีผ้าพื้นถิ่นอะไรบ้าง ส่วนใหญ่ก็จะรู้จักแค่ผ้าปาเต๊ะ ทั้งที่จริงๆ ภาคใต้เคยมีวัฒนธรรมผ้าที่รุ่งรอยและหลากหลายมากๆ แต่มีคนกลับสูญหายไปหมด

ถ้าถามว่าอยากเห็นอะไรในเมืองยะลา ผมจึงอยากเห็นพิพิธภัณฑ์ผ้าพื้นถิ่นครับ เรามีวัฒนธรรมผ้าที่เป็นมรดกทรงค่ามาก แต่เมืองยังไม่มีแหล่งเรียนรู้เรื่องนี้ ซึ่งผมยินดีอย่างมากที่จะนำองค์ความรู้ที่ค้นคว้า กระทั่งผ้าที่สะสมนำไปร่วมจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ติดก็แค่ยังไม่มียงบประมาณทำให้พื้นที่เป็นรูปเป็นร่าง รวมถึงการบริหารจัดการขับเคลื่อนให้พื้นที่มีความยั่งยืนและตอบโจทย์กับยุคสมัย

ทำไมเราต้องเรียนรู้เรื่องผ้าใช้ไหม ผมขอตอบจากมุมมองส่วนตัวของผมนะครับ... คนเราเกิดมา สิ่งสัมผัสแรกของเราคือผ้า และแน่นอน สิ่งสุดท้ายที่จะอยู่กับร่างกายเราจนตายก็คือผ้า ผ้าคือวิถีชีวิตของมนุษย์ ผมก็มาคิดว่านอกจากการสวมใส่เพื่อใช้งาน ทำไมเราไม่สนใจเขาหน่อยหรือ นี่คือการบันทึกเรื่องราวองค์ความรู้ที่เป็นมรดกจากบรรพบุรุษของเราเขียนนะ และใช้ครับ ทุกวันนี้ผ้าหลายชนิดก็แทบไม่เหลือให้เราได้เห็นอีกต่อไปแล้ว นั่นเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผมอุทิศชีวิตเพื่อสิ่งนี้”

<https://www.facebook.com/adelkraf.th>

ธีรพัฒน์ จ๊ะสมัน

ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านมลายูบางกอก

“ถามว่าเด็กยะลาขาดอะไร มองในภาพรวม ผมว่าคงจะตอบยาก เพราะเอาจริงๆ เด็กยะลาที่ดิฉันที่ดึกว่าเด็กในเมืองอื่นๆ อีกหลายเมืองมากกว่า

ผมไม่ได้เกิดที่ยะลา แต่เริ่มต้นชีวิตราชการครั้งแรกที่นี่ โดยระหว่างนั้นก็มีโอกาสย้ายไปทำงานและใช้ชีวิตที่อื่นอยู่พักใหญ่ ก่อนกลับมาประจำที่เมืองแห่งนี้ เมื่อพิจารณาถึงวิถีชีวิตและสาธารณูปโภคของเมืองอื่นๆ ที่ผมไปเจอมา ผมกลัวพูดว่าถ้ามองเรื่องต้นทุน เด็กยะลากินขาด

ในเขตเทศบาลนครยะลาเรามีครบทั้งสถานศึกษาที่ครอบคลุมทุกระดับ มีสนามกีฬา สวนสาธารณะ ศูนย์การเรียนรู้ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทั้งในสวนและพื้นที่ริมแม่น้ำ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของเมืองทั้งกีฬา ศิลปวัฒนธรรม และศาสนา ซึ่งถูกจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการสัญจรภายในเมืองเป็นไปอย่างคล่องตัวจากผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ และตัวเมืองมีความสะอาด

พอเมืองมีพื้นที่สาธารณะที่ใช้ได้จริง เด็กๆ ก็จะออกมาใช้พื้นที่จนนำมาซึ่งกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ผมเคยอยู่ในตัวเมืองบางเมืองที่ไม่มีพื้นที่ส่วนกลางสำหรับทุกคน จะเห็นเลยว่าเด็กๆ หลายคนต้องนัดรวมกันตามพื้นที่รกร้าง ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการมีวุ่นวายในเชิงลบ

อย่างไรก็ตาม ที่กล่าวมานี้คือภาพรวมของเมือง แต่ทุกวันนี้ก็ต้องยอมรับว่าในหลายภาคส่วน ยะลา ยังประสบกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอยู่พอสมควร โดยเฉพาะกับพื้นที่ชุมชนที่โรงเรียนของผมตั้งอยู่

ผมเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 2 บ้านมลายูบางกอก ที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ่วงด้วยหลักสูตร

อิสลามศึกษา โดยหมู่บ้านมลายูบางกอกเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนส่วนหนึ่งทำงานในโรงงานในพื้นที่ และมีหลายคนจำเป็นต้องเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่

นั่นทำให้เมื่อคุณเดินเข้ามาในโรงเรียน ลองเข้าไปที่เด็กนักเรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถ้าในกลุ่มนั้นมีเด็กสัก 10 คน ผมบอกได้เลยว่าคุณจะหาเด็กที่อยู่ด้วยกับกับพ่อแม่และแม่ครียากมาก อาจมีอยู่ทีไร 2-3 คน เท่านั้น เด็กๆ ที่นี้จึงค่อนข้างขาดความพร้อม และหลายคนในระดับมัธยมก็มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษาเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ

ด้วยเหตุนี้ นอกจากการพัฒนาหลักสูตรการสอน การกิจที่สำคัญของพวกเราคือการทำให้เด็กๆ ทุกคนได้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทำเรื่องขออนุญาตกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ทุกปี โดยทางคณาจารย์ก็ต่างทำงานหนักเพื่อทำเอกสารยื่นแก้เด็กๆ รวมถึงการประสานกับกองทุนชาภาตของพี่น้องชาวมุสลิมไปจนถึงการลงขันของคุณครูเองในทุกๆ ปี เพื่อนำไปสนับสนุนการศึกษาเด็ก

ผมเชื่อว่าปัญหาที่เล่ามานี้คือสิ่งที่อีกหลายพื้นที่ทั่วประเทศกำลังประสบ โดยภาคส่วนต่างๆ ก็พยายามอย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาแล้ว แต่ก็อยากให้นหน่วยงานรัฐในระดับนโยบายมีเครื่องมือเพื่อยุยายโอกาสทางการศึกษาให้มากกว่านี้

เพราะอย่างที่บอก ในภาพรวมเทศบาลนครยะลา มีความพร้อมในการสนับสนุนบรรยากาศในการเรียนรู้ ถ้าเด็กยะลาทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยไม่ต้องหลุดจากระบบกลางคัน เมืองของเราจะส่งเสริมให้พวกเขาเข้าถึงศักยภาพและความสนใจที่แท้จริงของตัวเองอย่างมาก”

///

ถ้าเด็กยะลาทุกคนเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยไม่ต้องหลุดจากระบบกลางคัน เมืองของเราจะส่งเสริมให้พวกเขาเข้าถึงศักยภาพและความสนใจที่แท้จริงของตัวเองอย่างมาก

///

2018

///
เพราะเราต้องบอก
นักเรียนให้ได้ว่าเรา
จะเรียนรู้เรื่องเมือง
ของเราไปทำไม
///

ยะสี ลาเต๊ะ

ผู้อำนวยการส่วนบริหารการศึกษา สำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา

“ส่วนบริหารการศึกษา สำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา กำลังอยู่ระหว่างจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องราวท้องถิ่นของเมืองยะลา เพราะเราคิดว่าการทำให้คนยะลารู้จักประวัติศาสตร์และที่มาของบ้านเกิดตัวเองได้ดีนั้น ต้องเริ่มจากการปูพื้นที่การศึกษาในห้องเรียนตั้งแต่เด็ก

ก่อนหน้านี้เรามีการบรรจุวิชาท้องถิ่นเมืองยะลาไว้ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลอยู่แล้ว เพียงแต่เรายังไม่มีตำราเรียนใช้อย่างเป็นทางการที่สามารถเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้อ่าน ทั้งนี้ การที่เทศบาลนครยะลาได้ร่วมงานกับโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ จัดงาน ‘ยะลาสตอรี่’ ซึ่งมีรูปแบบการเล่าเรื่องเมืองยะลาอย่างสร้างสรรค์และทันสมัย ก็มีส่วนสำคัญทำให้ทางเรากลับมาปรับปรุงหลักสูตรการสอนเรื่องท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันของคนรุ่นใหม่

เพราะเราต้องบอกนักเรียนให้ได้ก่อนว่าเราจะเรียนรู้เรื่องเมืองของเราไปทำไม เรียนเพื่ออะไร รู้จักบ้านเกิดของเราเอง และรู้จักที่จะใช้ต้นทุนตรงนี้มาพัฒนาเมืองและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเราเอง จากนั้นก็เป็นเรื่องจำเป็นที่บทเรียนเรื่องท้องถิ่นมีความสนุกสนานหรือเพลิดเพลิน เพราะสิ่งนี้จะทำให้การศึกษาเข้าถึงนักเรียนได้มากที่สุด

หลังจากปรับปรุงเอกสารประกอบการเรียนการสอนอันนี้ เราก็มียุทธศาสตร์เผยแพร่ไปยังโรงเรียนนอกสังกัดเทศบาลที่อยู่ในตัวเมืองยะลาทั้งหมด รวมถึงประสานไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาให้นำเอกสารนี้ไปใช้ต่อไป เช่นเดียวกับเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปในเมืองยะลาได้เรียนรู้ด้วยเช่นกัน

หลายคนอาจไม่ทราบว่ายะลาได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตาม พรบ.นวัตกรรมการศึกษา มีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกสรี ลัดเลียด เป็นหัวหน้าโครงการ และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน โดยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาคือพื้นที่ที่ท้องถิ่นได้รับอิสระในการทดลองออกแบบหลักสูตรและสื่อการศึกษาของตัวเองให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาเรามีโครงการทางนวัตกรรมอื่นหลากหลาย และหนึ่งในนั้นคือการปรับปรุงหลักสูตรและจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนท้องถิ่นยะลาเช่นที่กล่าวไปแล้ว

ส่วนคำถามที่ว่าอยากให้คนยะลาเรียนรู้เรื่องอะไรเป็นพิเศษ พี่คิดว่าอยากให้พวกเราได้เรียนรู้เรื่องความร่วมมือและมีจิตสาธารณะค่ะ เพราะที่ผ่านมา อย่างที่ทราบกันว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จุดริ่งการพัฒนาเมืองของเราอย่างมาก แต่ทุกวันนี้เราไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าวอีกแล้ว เพียงแต่สถานการณ์ดังกล่าวอาจทำให้หลายคนหวาดระแวง และสภาพความกลมเกลียวในสังคมก็เริ่มอ่อนแอ ในขณะที่เมืองของเรามีเครือข่ายที่พยายามพัฒนาเมืองในด้านต่างๆ อยู่หลายเครือข่าย แต่พอผู้คนบางส่วนไม่มีจิตสาธารณะ หรือไม่เห็นความสำคัญในเรื่องส่วนร่วม การขับเคลื่อนดังกล่าวก็ไม่เป็นผล

เมืองจะไม่มีทางพัฒนา ถ้าคนในเมืองไม่พัฒนา และไม่มีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของเมืองร่วมกัน ก็เลยคิดว่าถ้าคนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้ มีทักษะทางวัฒนธรรม และมีจิตสาธารณะ ยะลาจะพัฒนาได้มากกว่านี้อีกเยอะค่ะ”

///
ผมเหมือนคนที่ตกค้าง
อยู่ในกระแสของกาล
เวลานะ อาชีพที่ดู
เหมือนจะสูญหายไป
จากสังคมแล้ว แต่ก็ยัง
มีผมที่หลงเหลืออยู่
///

เจียร์ เสียงแจ้ว

นายช่างเขียนคึกเอาก์
โรงภาพยนตร์โคลีเซียม ยะลา
นายช่างคนสุดท้ายของภาคใต้

“เริ่มจากอาของผมที่เป็นนายช่างเขียนคึกเอาก์ที่โรงภาพยนตร์เฉลิมเขตในอำเภอสุไหงโลก ตอนนั้นผมเรียน ม.1 เรียนได้ครึ่งเทอม เห็นว่าที่บ้านไม่ค่อยมีเงินส่งผมเรียนแล้ว จึงลาออก และขอตามไปอยู่กับอา ไปให้อาฝึกเขียนรูปให้ หวังทำเป็นอาชีพ

ผมไม่มีทักษะทางศิลปะเลย ก็เริ่มจากไปช่วยอาเตรียมเฟรมวาดรูป กวนสี และล้างฟู่กันให้ ระหว่างที่อาเขียนรูป ผมก็ดูวิธีการทำงานของเขาแบบไม่กะพริบตา ทำแบบนี้อยู่สองปี จนรู้แล้วว่าวาดเส้น ลงสี หรือลงน้ำหนักฟู่กันอย่างไร อาก็ให้ผมลองลงมือเขียน

ที่โรงหนังเฉลิมเขตจะมีช่างใหญ่ซึ่งก็คืออาผมหนึ่งคน คอยเขียนรูปเหมือนจากใบปิดภาพยนตร์ลงป้ายขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และก็มีช่างที่คอยเขียนตัวอักษรอีกหนึ่งคน และก็มีผมที่เป็นเด็กฝึกงานซึ่งมีโอกาสฝึกเขียนทั้งรูป

และแบบตัวอักษร ทำๆ ไปจนเจ้าของโรงหนังเขาว่าจ้างและมีเงินเดือน อาผมก็ย้ายไปอยู่กรุงเทพฯ ผมก็รู้สึกอึดอัด เลยกลับไปอยู่บ้านที่สงขลาอยู่ราวหนึ่งปี จากนั้นก็มีคนจากโรงภาพยนตร์อีกแห่งในสุไหงโลกมาชวน ผมก็กลับไปเขียนป้ายอีก

เขียนอยู่ที่นั่นอีกพักใหญ่ ก็มีผู้จัดการโรงหนังปิตตานีพาราไดซ์มาชวนไปทำพาร์กไทม์ ก็เลยต้องทำงานสองที่ คือในหนึ่งสัปดาห์ ผมจะประจำอยู่โรงหนังที่ปิตตานี 5 วัน และอยู่ที่สุไหงโลกอีก 2 วัน สมัยก่อนหนังเข้าเรื่องหนึ่งจะอยู่ยาวเป็นครึ่งเดือน และโรงหนังก็เป็นแบบสแตนดอะไลน์ที่ฉายหนังควบ ต่อช่วงเวลาคึ่งเดือน ผมเลยจะเขียนคึกเอาก์ให้หนังสองเรื่อง

ทำได้สักพักโรงหนังที่สุไหงโลกปิดตัว งานผมจึงเหลือแค่ปิตตานีที่เดียว พอดิกับที่แฟนผมท้อง ผมเลยเปิดร้านรับเขียนป้ายที่ปิตตานี และ

ส่งลูกเรียนหนังสือที่นั่น ทำร้านอยู่พักใหญ่ โรงหนังที่ปิตตานีก็ปิดตัวตามไปอีก แต่ก็พอดีกับที่เจ้าของห้างโคลีเซียมยะลาติดต่อมาให้ไปเป็นนายช่างใหญ่ที่นั่น ก็เลยอยู่พักหนึ่งเพราะเรามีร้านที่ปิตตานีแล้ว แต่ก็มาคิดว่าถ้าทำที่ยะลาเราก็มีเงินเดือนประจำที่แน่นอน ช่วงแรกๆ เลยตัดสินใจไปๆ กลับๆ ยะลา-ปิตตานี แต่ทำไปได้สักพักก็รู้สึกเหนื่อย เลยตัดสินใจย้ายครอบครัวและย้ายร้านมาเปิดที่ยะลาที่เดียวเลย ผมเริ่มงานที่โคลีเซียมยะลาปี 2550 ตอนนี้อยู่มา 15 ปีแล้ว

ผมน่าจะเป็นช่างเขียนคึกเอาก์คนรุ่นสุดท้ายแล้ว ผมเติบโตมาในช่วงที่โรงหนังที่ใช้ช่างเขียนป้ายพากันปิดตัวลง และถูกแทนที่ด้วยโรงหนังที่เป็นสาขา ซึ่งมีการปรินท์ไวนิลประชาสัมพันธ์หนัง ช่างเขียนมือจึงค่อยๆ ตกงานกันไปทีละราย ทุกวันนี้ในภาคใต้ จะมีโรงหนังที่พัสดุและลูกที่ขี้ยังใช้ช่างเขียนตัวอักษร แต่ถ้าเป็นเขียนรูปเหมือน ก็มีแค่โรงหนังโคลีเซียมยะลาที่ผมทำอยู่ที่เดียวที่ยังหลงเหลืออยู่

ช่างส่วนใหญ่ที่ผมรู้จักนี้จะมีอายุราว 60-70 ปีหมด บางคนผันตัวไปเปิดร้านเขียนป้าย หรือไปเขียนรูปเหมือน ส่วนคนรุ่นหลังผมนี้ไม่มีใครทำงานนี้แล้ว เพราะไม่มีโรงหนังไหนจ้างอีก จะว่าไปผมก็เหมือนคนที่ตกค้างอยู่ในกระแสของกาลเวลานะ อาชีพที่ดูเหมือนจะสูญหายไปจากสังคมแล้ว แต่ก็ยังมีผมที่หลงเหลืออยู่ และตระหนักอยู่เสมอว่าเราพร้อมจะถูกเลิกจ้างได้ทุกเมื่อ

แต่นั้นล่ะ ผมไม่ได้พุ่มพ่ายหรือนึกใจหายอะไร เข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างย่อมต้องเปลี่ยนแปลง คือไม่ใช่แค่อาชีพของผมเท่านั้นหรอกนะ แต่กับธุรกิจโรงหนังเองก็เริ่มลำบาก เพราะสมัยนี้เทคโนโลยีมันเร็ว คนดูหนังอยู่บ้านหมด ผมก็จะทำงานนี้จนกว่าเขาจะเลิกจ้าง เพราะถึงยังไงนี้ก็เป็นงานที่ผมทำมาทั้งชีวิต และยังสนุกกับมันอยู่

ทุกวันนี้ผมจะเขียนป้ายสัปดาห์ละ 1-2 เรื่อง จะมีเขียนลงคึกเอาก์หน้าโรงหนัง และคึกเอาก์ที่เอา

ไปติดบนรถแห่รอบเมืองยะลา โดยมีนายช่างอีกคนสลับกันเขียนและเขียนตัวอักษร ถ้าหนังเรื่องไหนดังๆ บางครั้งจะมีคนมาขอซื้อคึกเอาก์เรื่องนั้นไปเก็บสะสม ผมก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่คุณต้องหาคึกเอาก์อันใหม่มาแทนด้วย เพราะปกติ เวลาเขียนหนังหนึ่งเรื่อง เมื่อหนังจบ ผมก็จะทาสีขาวทับเพื่อวาดหนังเรื่องใหม่

ถ้าขยันๆ หน่อยผมจะใช้เวลาประมาณ 2 วันในการทำคึกเอาก์ใหญ่หนึ่งป้าย แต่ส่วนใหญ่ก็จะเอ้อระเหย เป็น 3-4 วัน แต่ก็กันกำหนดการอยู่ดี ที่วาดยากหน่อยคือหนังไทย เพราะคนดูรู้จักดาราดู ถ้าวาดไม่เหมือนดาราคอนนั้นนิดหน่อยเขาก็จับได้แล้ว ส่วนหนังฝรั่งจะไม่ซีเรียสเท่า”

ตรมิช อนันต์สัย

เจ้าหน้าที่รับฟังและประสานงานชุมชนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)

“เราเติบโตมาในสังคมมุสลิม เรียนโรงเรียนสอนศาสนา และใช้ชีวิตประจำวันท่ามกลางบรรยากาศที่ค่อนข้างเคร่งครัด ขัดแย้งกับตัวตนที่เป็น LGBT ของเรา

ตอนเป็นวัยรุ่นเราคิดมาตลอดว่าสิ่งที่เราเป็นคือปมด้อย เราพยายามกลบปมด้อยด้วยการตั้งใจเรียน เป็นตัวแทนโรงเรียนไปสอบแข่งขันที่นั่นที่นี่ และทำกิจกรรมสม่ำเสมอ เคยคิดว่าถ้าเราเรียนเก่ง คนที่คอยตั้งแง่กับเพศสภาพก็อาจจะลืมตัวตนที่แท้จริงของเรา ซึ่งเหนื่อยนะที่ต้องทำแบบนี้ เป็นความเคยชินในวัยเด็กที่ถูกละเลยมากๆ

จนได้มารู้จักพี่บอล (เอกรัตน์ สุวรรณรัตน์) ในช่วงที่เราเรียนมหาวิทยาลัยนี้แหละ ที่ทำให้เรารู้สึกว่านี่เป็นตัวของตัวเอง พี่บอลเป็นเหมือนแม่ที่คอยให้กำลังใจลูกสาวอย่างพวกเราทุกคนไม่ว่าเราจะนับถือศาสนาอะไร เราเหมือนเจอเพื่อนจริงๆ ที่คอยสนับสนุน และกระตุ้นให้พวกเราทำสิ่งที่เรามีเปลี่ยนเป็นพลังงานบวกส่งต่อให้คนอื่น จากที่เราเคยชอบทำกิจกรรมซึ่งส่วนหนึ่งมาจากเพราะอยากกลบสิ่งที่คิดว่าเป็นปมด้อย ก็เปลี่ยนมาเป็นคนที่อยากร่วมกิจกรรมเพราะความสุข และเห็นถึงผลกระทบเชิงบวกต่อคนอื่น ๆ ในกิจกรรมนั้นๆ ได้จริง ก็เลยร่วมงานกับพี่บอลหลายคน รวมถึงล่าสุดกับงานยะลาสตอรี่ ที่เราเป็นผู้ประสานงานของโครงการ

เราชอบการประสานงาน ชอบพูดคุยกับผู้คน และชอบที่ได้เรียนรู้ ยิ่งเมื่อเรามีความมั่นใจในตัวเอง และพบว่าผู้คนในยะลาส่วนใหญ่ก็พร้อมเปิดใจพูดคุยกับเรา แตกต่างจากภาพที่เราคิดในสมัยก่อนซึ่งทำให้เรามีความกดดันไปเอง หลังจากงานยะลาสตอรี่ เราได้งานประจำเป็นเจ้าหน้าที่รับฟังและประสานงานชุมชนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งดูแลด้านความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่จังหวัดยะลา งานนี้ทำให้เรามีโอกาสลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลและพูดคุยกับพี่ๆ น้องๆ ลุงๆ ป้าๆ ที่อยู่ในห่วงโซ่ของการผลิตอาหารกว่า 60 ชุมชน

เราชอบงานที่เราทำอยู่มาก เพราะอย่างกับบอกว่าเราชอบพูดคุยกับผู้คน การพูดคุยแลกเปลี่ยนทำให้เราได้ความรู้หรือได้เรียนรู้ในวิถีและวัฒนธรรมของชาวบ้านที่หลายพื้นที่ก็แตกต่างจากเรา มาก ขณะเดียวกันงานที่เราทำก็มีส่วนในการพัฒนาสังคม จากการนำข้อมูลที่เรามาสังเคราะห์เพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่ช่วยหนุนเสริมการพัฒนาหรือแก้ปัญหาด้านความมั่นคงทางอาหารของจังหวัดยะลาต่อไป

และยิ่งมาได้ทำงานนี้ รวมถึงงานยะลาสตอรี่ ทำให้เราประทับใจในวิถีของคนยะลา เราไม่รู้ว่าเมืองอื่นๆ เป็นอย่างไร แต่กับยะลาเมื่อมีกิจกรรมอะไรเกิดขึ้นในเมือง ผู้คนดูมีความกระตือรือร้นอยากเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงาน เหมือนว่าคนยะลามีความรักและความรู้สึกในการเป็นเจ้าของเมืองร่วมกัน ที่เห็นได้ชัดคือจากวงน้ำชาตามร้านต่างๆ ที่เราจะเห็นผู้คนนั่งจิบน้ำชาและคอยพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อสังคมและเมืองเราอยู่เสมอ สิ่งนี้ยังปรากฏชัดผ่านการทำงานยะลาสตอรี่ ที่เมื่อเราติดต่อไปขอข้อมูลจากใคร ทุกคนก็พร้อมจะช่วยเหลืออย่างเต็มที่จนเราเองรู้สึกเกรงใจเอง (ยิ้ม)

ถามว่าปัญหายะลาตอนนี้คืออะไร นอกจากความมั่นคงทางอาหาร และการที่เกษตรกรยังไม่สามารถสร้างรายได้จากการผลิตมากเท่าที่ควร เราคิดว่ายะลายังมีความเหลื่อมล้ำในเชิงกายภาพหรือในแง่ทุนสาราณูปโภคอยู่พอสมควร สังเกตดูว่าถ้าเข้ามาในตัวเมือง เราจะเห็นสิ่งอำนวยความสะดวกครบหมด เมืองสวยและน่าอยู่ แต่พอออกนอกเมืองไปยังพื้นที่ชนบท เราเห็นถึงความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาอย่างชัดเจน ก็คิดว่าถ้าทุกส่วนมีการแก้ไขตรงนี้ได้ เมืองก็น่าจะดีขึ้นมาก

เรามีแผนไกลๆ ว่าจะเก็บประสบการณ์จากงานที่ทำตอนนี้ให้ได้เยอะที่สุด และลองย้ายไปทำงานและเรียนรู้ในเมืองอื่นๆ ก่อน เราชอบเรียนรู้ อยากเก็บประสบการณ์และความรู้ให้มากๆ คิดเอาไว้ว่าเราอาจต้องเติบโตจากที่อื่น เพื่อสุดท้ายจะได้กลับมาที่ยะลาอีกครั้ง และนำทั้งหมดที่เราสั่งสม มาช่วยพัฒนาบ้านเกิดของเราต่อไป”

///

เคยคิดว่าถ้าเราเรียนเก่ง
คนที่คอยตั้งแง่กับ
เพศสภาพก็อาจจะลืมตัวตน
ที่แท้จริงของเรา
ซึ่งเหนื่อยนะที่ต้องทำแบบนี้

///

ลภัสรดา เจริญสุข

เจ้าของร้านณัฐนันท์ดอกไม้สด และนักจัดการศึกษาผู้ก่อตั้ง Raya Learning Center

“ก่อนหน้านี้เรากับสามีเป็นวิศวกรอยู่กรุงเทพฯ พอเราคลอดลูก ความที่ไม่อยากรบกวนพ่อแม่ให้ขึ้นมาช่วยเลี้ยง และเราก็ไม่ไว้ใจสถานรับเลี้ยงเด็กในยุคนั้น จึงตัดสินใจลาออกจากงาน เพื่อกลับบ้านที่ปักกิ่งไต่มาเลี้ยงลูก

เราอยู่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ครอบครัวเรากำรงธุรกิจโรงพิมพ์ ตอนนั้นลูกยังเล็ก ก็พอช่วยงานครอบครัวเล็กๆ น้อยๆ อยู่พักใหญ่ จนมีอยู่วันหนึ่ง ป้าฝากให้เราขับรถมาส่งของที่ร้านดอกไม้ในตัวเมือง เราเห็นดอกไม้สวยดี ก็เลยซื้อกลับมาสองห่อ ก็จะเอาไปขายปลีกที่บ้าน ปรากฏว่าขายวันเดียวหมด เลยขับรถกลับไปซื้อมาขายใหม่ ก็ขายดีอีก ค่อยๆ เพิ่มจำนวนไปเรื่อยๆ จนขายได้มากถึง 10 ลัง หรือประมาณ 400 ห่อต่อสัปดาห์ จนกลายมาเป็นอาชีพใหม่

พอลูกโตจนเข้าโรงเรียน เราเลยย้ายถิ่นมาอยู่ที่อำเภอเมืองยะลา และเปิดร้านขายดอกไม้ที่นั่น ตอนนี้มีอยู่ทั้งหมด 3 ร้าน ที่ยะลา 1 ร้าน และที่สะบ้าย้อย 2 ร้าน ให้พ่อกับอาดูแล ทุกวันนี้เราขายมาได้ 15 ปีแล้ว

ว่าไปแล้วลูกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เราตัดสินใจเรื่องการทำงานและการใช้ชีวิตเลย เพราะหลังจากลูกขึ้น ป.5 เราก็ส่งเขาไปเรียนที่มาเลเซีย จนมาเจอโควิดที่โรงเรียนในมาเลเซีย บอกให้นักเรียนต่างชาติกลับบ้านทั้งหมด และทำการสอนทางออนไลน์แทน พอเราเห็นว่าลูกเรียนออนไลน์อยู่บ้านอย่างเดียวไม่น่าจะไหว เราก็เลยหันมาสนใจการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อจะได้ช่วยลูก ไปๆ มาๆ จากคนทำร้านดอกไม้ เราก็ได้อาชีพใหม่อีกอาชีพในฐานะคนจัดการศึกษา หรือ educator

เริ่มมาจากการที่เราเห็นว่าเมืองยะลาเราเนี่ยมีศูนย์การเรียนรู้หลายแห่ง แต่กลับขาดบุคลากรที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ขณะที่คุณครูในโรงเรียนต่างๆ ก็ต้องรับภาระในการสอนตามหลักสูตร ทำให้ไม่ได้มีเวลาไปขับเคลื่อนเรื่องการศึกษานอกห้องเรียนของเด็กๆ อย่างจริงจัง เราเลยไปศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งไทยและต่างประเทศ และคิดว่าจะทำอย่างไรให้บทความดีๆ เกี่ยวกับการศึกษาที่เราอ่านมาในอินเทอร์เน็ตจะถูกปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม

เราก่อตั้ง รាយา เลิร์นนิ่ง เซนเตอร์ (Raya Learning Center) ในรูปแบบของนิติบุคคลเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเริ่มจากเข้าไปคุยกับโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ในยะลา หาวิธีการหนุนเสริมและแลกเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาของคุณครูตามสถาบันต่างๆ เช่นล่าสุด เราไปร่วมกับโรงเรียนบ้านบางโงยซีแน อำเภอยะหา โดยเข้าไปเป็นวิทยากรด้านการทำอาหารแบบเชฟส์เทเบิล ผ่านการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นของยะลามาประกอบ ให้ทั้งคุณครูและนักเรียนเข้าใจว่าจากทรัพยากรที่เราคุ้นเคย เราสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์มาต่อยอดสู่สิ่งใหม่ๆ หรือมูลค่าใหม่ๆ ได้

แม้เราไม่ได้มีพื้นฐานการเป็นครูก่อน แต่ก็คิดว่าตรงนี้คือข้อได้เปรียบ เพราะเราไม่ได้วางตัวเองในฐานะผู้ให้ความรู้ หรือ teacher แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนเข้าถึงการเรียนรู้ หรือ facilitator เช่น ถ้าเราจะสอนให้นักเรียนทอดไข่เจียว เราจะไม่ได้อธิบายเขาให้หาไข่ไก่และน้ำมันมาทอดตามเรา แต่จะเป็นการชวนเขาคุยว่าไข่เจียวมีองค์ประกอบอย่างไร ความร้อนของน้ำมันขนาดไหนถึงจะทำให้ไข่ฟู หรือไข่เจียวในอุดมคติของแต่ละคนจะมีส่วนผสมอะไรบ้าง เป็นต้น พอนักเรียนได้ความรู้รอบด้านเรื่องไข่เจียว ก็เป็นหน้าที่ของพวกเขาที่จะทดลองทำไข่เจียวของตัวเองออกมา เราจะไม่นำ แต่ให้เขาเรียนรู้ ค้นพบข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง และให้เขาได้ลองใหม่เรื่อยๆ จนพบทางที่จะทำไข่เจียวในอุดมคติของพวกเขา

เราคิดว่าที่เด็กไทยหลายคนขาดความมั่นใจในตัวเอง หรือยังไม่ค้นพบตัวเองเสียที ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะวัฒนธรรมที่ผู้ใหญ่ มักจะชี้นำเด็กๆ ถ้าเขาได้ลองทำอะไรที่ต่างไปจากกรอบความคิดของผู้ใหญ่ แล้วเกิดผิดพลาดขึ้นมา ผู้ใหญ่ก็มักจะซ้ำเติมเด็กๆ ว่า ‘ก็บอกแล้วทำไมยอมฟัง’ สิ่งนี้กลายมาเป็นวัฒนธรรมที่จุดให้การเรียนรู้ในบ้านเราไม่ก้าวหน้าเสียที

ผู้ใหญ่ควรเป็นเบาะรองรับเด็กๆ ให้เขาได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง และให้กำลังใจให้เขากลับมาสู้ต่อ เราปรึกษาให้เขาอยู่ในกรอบที่ควรจะเป็นได้ แต่ไม่ใช่ไปชี้นำให้เขาทำอย่างที่เราอยากให้เป็น ซึ่งกับคำถามที่ว่า พ่อแม่สมัยนี้ควรเรียนรู้อะไรเป็นพิเศษ เราเห็นว่าเป็นเรื่องของ soft skill ให้พวกเขาได้รับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกให้ทัน ให้เขาสามารถจัดระบบความคิดของตัวเองให้สอดคล้องไปกับยุคสมัย เพื่อช่วยส่งเสริมลูกๆ ในมุมที่สามารถจะช่วยให้ อำนวยความสะดวกให้เด็กๆ ได้เดินไปตามความฝันของพวกเขา”

///
ถ้าเด็กๆ ได้ทดลองทำอะไรที่ต่างไปจากกรอบความคิดของผู้ใหญ่ แล้วเกิดผิดพลาดขึ้นมา ผู้ใหญ่ก็มักจะซ้ำเติมว่า ‘ก็บอกแล้วทำไมยอมฟัง’ สิ่งนี้กลายมาเป็นวัฒนธรรมที่จุดให้การเรียนรู้ในบ้านเราไม่ก้าวหน้าเสียที
///

///
 ความงดงามของการให้
 คือการที่ผู้รับ รับบางสิ่งมา
 อย่างรู้คุณค่า และหาวิธีส่ง
 ต่อให้ผู้อื่นเป็นทอดๆ อย่างนี้
 ไม่สิ้นสุด
 ///

จัสมานีย์ เจ๊ะโกะ

เจ้าหน้าที่โครงการอาหารกลุ่มลูกเหรียง

“หนูเกิดและโตที่อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พอเรียนถึง ม.6 แม่บอกว่าที่บ้านไม่มีเงินส่งให้หนูเรียนต่อแล้ว จบ ม.6 ต้องออกมาช่วยทำงานเลย

ครอบครัวหนูทำงานรับจ้างทั่วไปค่ะ มีพี่น้องอยู่ 4 คน ไม่มีใครได้เรียนต่อเลย ไม่ใช่ว่าไม่อยากช่วยพ่อแม่ทำงานหาเงินนะ แต่หนูคิดว่าถ้าได้เรียนต่ออย่างน้อยระดับปริญญาตรี การศึกษาจะทำให้เรามีโอกาสได้ทำงานที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวได้ ซึ่งก็พอดีกับที่หนูเคยร่วมกิจกรรมของกลุ่มลูกเหรียง (สมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้) ทราบว่าทางกลุ่มมีโครงการมอบทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนที่ขาดโอกาส หนูเลยเขียนจดหมายไปขออนุมัติการศึกษา

หนูสอบติดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา วันแรกที่ได้รับทุน ยังเป็นครั้งแรกที่หนูเดินทางออกจากบ้านเกิดมาอยู่ยะลา และความที่หนูไม่มีญาติอยู่ที่นั่นเลย จึงอาศัยที่บ้านลูกเหรียงและอยู่ที่นั่นจนเรียนจบ

หลังเรียนจบหนูได้รับเสนองานเป็นผู้ช่วยอาจารย์ที่มหาวิทยาลัย แต่แม่ขมพู่ (วรรณกนก เปาะฮ์เตตาโอะ) ผู้ก่อตั้งบ้านลูกเหรียง ชวนให้หนูมาทำงานต่อที่นี่ ความที่หนูผูกพันกับที่นี่เหมือนครอบครัว อีกทั้งเราได้เรียนรู้กระบวนการทำค่ายและกิจกรรมต่างๆ จากลูกเหรียงอยู่แล้ว และเห็นว่าเราสามารถเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนเพื่อส่งต่อสิ่งดีๆ แก่เด็กๆ ได้ ก็เลยตัดสินใจทำงานต่อ

ที่นี่มีน้องๆ ที่รับทุนและใช้ชีวิตที่นี่ 24 คน มีเจ้าหน้าที่ 11 คน แต่ละคนก็จะมีโครงการที่ต้องดูแลแตกต่างกันออกไป อย่างหนูรับผิดชอบเป็นผู้จัดการโครงการอาหาร และดูแลโครงการอื่นๆ ที่กลุ่มลูกเหรียงได้รับทุนสนับสนุนมา เช่น โครงการ มีตรผลสร้างสรรค์ เยาวชนสร้างศิลป์ ที่ได้รับทุนจากน้ำตาลมิตรผล เป็นโครงการที่เชิญอาจารย์สอนศิลปะและศิลปินมาสอนศิลปะแก่เด็กๆ ในอำเภอเบตง

ส่วนเหตุผลที่ได้เป็นผู้จัดการโครงการอาหาร ก็เพราะสมัยที่หนูยังเรียนหนังสือ หนูจะชอบไปช่วยพี่ๆ เขาทำอาหารค่ะ จากที่อาสาไปช่วยทำอาหารแล้วสนุก พี่ๆ พู่ว่าเราสนใจ เลยส่งหนูไปเรียนคอร์สเป็นบัตเลอร์ที่กรุงเทพฯ ต่อ ที่นี้ตรงนี้คือ ถ้าเด็กคนไหนมีแวວอะไร พี่ๆ พู่ว่าจะเสริมให้ไปเต็มๆ พอเรียนจบมาก็ช่วยกับพี่แอลลี (อิสมาแอ ตอคอย) ทำโครงการเซฟส์เทเบิล เป็นธุรกิจเสริมของกลุ่มรวมถึงทำผลิตภัณฑ์อาหารขายเพื่อหารายได้เข้ากลุ่ม

นอกจากได้เรียนต่อและมีงานทำ หนูคิดว่าสิ่งสำคัญที่ได้จากที่นี่เลยคือการที่เรามีสำนึกของการเป็นผู้ให้ พี่ๆ เขาจะไม่มาพร่ำบอกหรือสอนว่าเราต้องแบ่งปันหรือเสียสละให้คนอื่น แต่เขาจะทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ปลุกฝังให้เรา รู้จักการมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งทำให้เราตระหนักได้เองว่า ที่เราได้รับทุนการศึกษานี้มาได้ก็เพราะมีคนอื่นเขามอบให้ เราจะไม่เป็นผู้รับฝ่ายเดียว แต่ต้องนำความรู้และความสามารถส่งต่อให้คนอื่น หรือทำประโยชน์ให้ส่วนรวม ซึ่งตรงนี้ก็เป็นอย่างอีกเหตุผลสำคัญที่ทำให้หนูทำงานกับที่นี่ต่อ เพราะอยากมีส่วนช่วยเหลือเด็กๆ ที่เคยขาดโอกาสเหมือนหนู ให้เข้าถึงโอกาสที่จะทำให้ชีวิตเราดีขึ้นได้

หนูคิดว่าความงดงามของการให้ คือการที่ผู้รับ รับบางสิ่งมาอย่างรู้คุณค่า และหาวิธีส่งต่อให้ผู้อื่นเป็นทอดๆ อย่างนี้ไม่สิ้นสุด”

<https://www.facebook.com/luukrieangse/>

วีรริมา ส่งแสง

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลนครยะลา

“พี่เป็นคนนครศรีธรรมราช มีโอกาสมาเยือนยะลาครั้งแรกเมื่อหลายปีก่อน ชอบความที่เมืองไม่แออัดจนเกินไป เป็นมิตร อากาศดี มีสวนสาธารณะที่ร่มรื่น และผังเมืองที่สวยงาม เลยคิดว่ายังไงเสียเราจะต้องสอบบรรจุเป็นข้าราชการที่นี่ให้ได้

ปัจจุบันพี่เป็นผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลนครยะลา หน้าที่หลักคือทำแผนยุทธศาสตร์ของเมือง นโยบายของผู้บริหารแปลงออกมาเป็นงานปฏิบัติ การดูแลเรื่องการจัดสรรงบประมาณ แผนประชาสัมพันธ์ และสารสนเทศของเทศบาล

เทศบาลนครยะลาเรามีพื้นที่การเรียนรู้หลักๆ คือ TK Park Yala ซึ่งเป็นอุทยานการเรียนรู้ระดับภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทย โดยตั้งอยู่ในศูนย์เยาวชนเทศบาลนครยะลา เป็นทั้งสวนสาธารณะและสนามกีฬาของเมือง เรียกได้ว่าพื้นที่การเรียนรู้ของเราเป็นทั้งพื้นที่สีเขียวสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายไปพร้อมกัน

ไม่เพียงการจัดสรรพื้นที่เรียนรู้ แต่เทศบาลยังให้ความสำคัญกับการเข้าถึงองค์ความรู้ เราจึงมีการจัดสรรอินเทอร์เน็ตไวไฟสาธารณะให้ประชาชนได้ใช้ฟรี 83 จุดทั่วเขตเทศบาล ซึ่งปัจจุบันเราอยู่ระหว่างการขยายสัญญาณให้ครอบคลุมมากที่สุดทั้งโซนร้านค้า สถานที่ราชการ และพื้นที่สาธารณะ

เราเชื่อว่าอินเทอร์เน็ตควรเป็นสิทธิ์ขั้นพื้นฐานให้ทุกคนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ และในกรณีที่ประชาชนคนไหนไม่มีเครื่องมือที่จะใช้ ก็สามารถมาใช้บริการเพื่อค้นคว้าข้อมูลได้ฟรีที่อุทยานการเรียนรู้ของเรา ซึ่งที่นั่นก็มีห้องสมุดขนาดใหญ่ที่สุดของเมืองให้บริการหนังสืออย่างครอบคลุม

ทั้งนั้นนอกจากการให้ความสำคัญกับการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ยะลายังเป็นเมืองต้นแบบสมาร์ทซิตี้ (smart city) โดยเฉพาะการบริหารจัดการเมืองแบบ Smart governance เช่น ไวไฟอินเทอร์เน็ตที่กล่าวไปแล้ว การจัดทำแอปพลิเคชันของเมืองบน Line official account เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลให้กับประชาชน การร้องเรียนเรื่องต่างๆ การแจ้งเหตุฉุกเฉิน ไปจนถึงการเก็บข้อมูลด้านสาธารณสุขและภาษี ปัจจุบันเรากำลังศึกษาและพัฒนาเรื่องการใช้ระบบไฟฟ้า EV ในอาคารสำนักงานของเทศบาล เพื่อให้ Smart governance ครอบคลุมทุกกระบวนการทำงาน และรองรับประชาชนผู้มาใช้บริการมากที่สุด

อย่างที่กล่าว สำหรับพี่ยะลามีต้นทุนที่ดีอยู่แล้วค่ะ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ สาธารณูปโภคมีความพร้อม มีสถานศึกษาครบและบรรยากาศเมืองสงบและสะอาด อย่างไรก็ตาม ความน่าสนใจคือเราจะพัฒนาต้นทุนเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทซิตี้หรือความพยายามจะเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกให้ไปต่ออย่างไร

ซึ่งพี่คิดว่าหน้าที่ตรงนี้ควรจะเป็นของประชาชนชาวยะลาทุกคนที่มากำหนดทิศทาง กำหนดอนาคต และหาวิธีขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกัน เพราะอันที่จริงแล้ว เทศบาลเป็นแค่ผู้สร้างแพลตฟอร์มและการอำนวยความสะดวก แต่ฝ่ายที่จะทำให้แพลตฟอร์มนั้นตอบโจทย์ความต้องการและวิถีชีวิตพวกเรามากที่สุด ก็คือพวกเราเอง”

///
เพราะอันที่จริงแล้ว
หน่วยงานรัฐเป็นแค่ผู้
สร้างแพลตฟอร์มและการ
อำนวยความสะดวก
แต่ฝ่ายที่จะทำให้
แพลตฟอร์มนั้นตอบโจทย์
ความต้องการและวิถีชีวิต
พวกเรามากที่สุด ก็คือ
พวกเราเอง
///

ศุภวิชญ์ สุวรรณมณี

ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา

“ความที่ยะลาเป็นเมืองขนาดเล็ก แต่กลับมีสถาบันการศึกษาที่ครบในทุกระดับและทุกระบบ รวมถึงเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ TK Park ในระดับภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทยด้วย สิ่งนี้เป็นต้นทุนที่ดีมากๆ ในการส่งเสริมการศึกษา

ท่านนายกเทศมนตรี (พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ) มักจะบอกกับทุกคนเสมอว่า ยะลาคือตึกคิลาของการศึกษาทางภาคใต้ ซึ่งตรงนี้ไม่ใช่เรื่องเกินเลยแต่อย่างใด เพราะถ้าเทียบกับหาดใหญ่ที่เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่กว่า และมีสถาบันอุดมศึกษาที่มากกว่า แต่หาดใหญ่ก็ไม่มีสถาบันที่หลากหลายเท่ายะลา เรามีตั้งแต่โรงเรียนตำรวจไปจนถึงมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติตั้งอยู่ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเป็นเมืองที่มีการจัดการศึกษาที่หลากหลายและครอบคลุมในระดับท้องถิ่นมากที่สุดแห่งหนึ่ง

ในส่วนของเทศบาลนครยะลา เราค่อนข้างมีอิสระในการจัดการศึกษาด้วยตัวเอง รวมถึงการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้คนในเขตเทศบาล อย่างไรก็ดี ด้วยข้อจำกัดในหลายด้านต้องยอมรับว่าโรงเรียนในสังกัดเรายังหาได้เป็นทางเลือกอันดับแรกของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน เราก็พยายามตอบใจทุกตรงนี้กัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาครู หลักสูตร รวมถึงการทุ่มงบประมาณแก่เด็กนักเรียน ซึ่งท่านนายกเทศมนตรีให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก เราเป็นเทศบาลที่มีงบการศึกษาเฉลี่ยต่อนักเรียนหนึ่งคนสูงกว่าแห่งอื่นๆ เพราะเราเชื่อว่าถ้าบรรยากาศเอื้ออำนวย การเรียนการสอนก็จะราบรื่นและมีพัฒนาการ

ตอนนี้แผนการในระยะสั้นของเราคือการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นยะลา เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ของเมืองออกไปให้ได้มากที่สุด ส่วนแผนระยะยาวคือการทำให้โรงเรียนในสังกัดและศูนย์การเรียนรู้ของเทศบาล เป็นตัวเลือกที่ยอดเยี่ยมของผู้ปกครอง ซึ่งไม่เฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระบบ แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เปิดให้ชาวยะลาทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงการศึกษาได้

///

ต่อไปข้างหน้า โรงเรียนในสังกัด
เทศบาลจะต้องเป็นตัวเลือก
ที่ยอดเยี่ยมของผู้ปกครอง
ซึ่งไม่เฉพาะการจัดการเรียน
การสอนในระบบ แต่ยังรวมถึง
การเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่คนยะลา
ทุกเพศและวัย

///

การ์มี๊ะ กุณิง

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

“หนูเป็นคนอำเภอรามัน ย้ายมาอยู่ในตัวเมืองยะลา เพราะเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ หนูเรียนคณะวิทยาการจัดการ สาขา นิเทศศาสตร์ เพราะชอบทำสื่อ และอยากทำภาพยนตร์ค่ะ

ระหว่างเรียน หนูก็มีโอกาสทำหนังสือและสารคดีส่งประกวดตามเวทีต่างๆ ส่วนใหญ่ก็จะทำตามโจทย์ของการประกวด เช่น ประเด็นสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างหลังที่หนูสนใจเป็นพิเศษ แต่ขณะเดียวกัน เมื่อค้นคว้าเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองยะลาเพื่อจะนำมาพัฒนาเป็นบทสารคดี หนูกลับพบว่าข้อมูลเชิงเอกสารที่ถูกเผยแพร่ค่อนข้างน้อย ทั้งๆ ที่มีเรื่องน่าสนใจตั้งเยอะ

ที่ผ่านมา หนูแทบไม่เคยเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิชาสังคมศึกษาที่สอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนส่วนใหญ่ก็จะสอนแต่ประวัติศาสตร์ส่วนกลาง อาณาจักรสุโขทัย อโยธยา และรัตนโกสินทร์ จะมีครูบางท่านที่สอดแทรกประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างเรื่องราวของอาณาจักรปัตตานีเข้ามาในบทเรียนบ้าง แต่

ก็เป็นในระดับผิวเผิน อาจเพราะเวลาในชั้นเรียนจำกัด หรือหลักสูตรไม่เอื้ออำนวย

เพราะเรียนมาแต่ประวัติศาสตร์ที่อยู่ไกลตัว เรื่องใกล้ตัวเรากลับไม่ค่อยรู้เลย นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้หนูพยายามค้นคว้าข้อมูลของท้องถิ่น เพราะฝันไว้ว่าอยากทำหนังที่บอกเล่าเรื่องราวของเมือง เรื่องของผู้คนยะลา และในสามจังหวัดชายแดนใต้

การได้ร่วมเป็นอาสาสมัครงานยะลาสตอรี่ของโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้เมื่อช่วงปลายเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา ช่วยเปิดโลก และทำให้หนูได้ทราบเรื่องราวที่ไม่เคยรู้เกี่ยวกับเมืองยะลามาก่อนหลายเรื่องมาก งานนี้เกิดขึ้นจากที่กลุ่มนักวิจัยจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรฟอร์มทีมเยาวชนในยะลาร่วมกันคิดสรรเรื่องเล่าและประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเมือง ก่อนจะจัดทำเป็นนิทรรศการเปิดให้เข้าชม

ลำพังแค่สถานที่จัดงานอย่างโรงแรมเมโทร ซึ่งหนูซักรถผ่านบ่อยๆ แต่ไม่เคยสนใจมาก่อน ก็มีบทบาทในหน้าประวัติศาสตร์ของเมือง โดยเฉพาะการเป็นที่พักสำคัญของเกษตรกรยางพาราที่เข้ามาพักที่นี่เพื่อรอขายยางตอนเช้า เป็นต้น ขณะเดียวกันนิทรรศการที่น่าเสนอภายในอาคารโรงแรมแห่งนี้ อย่างที่มาของไก่เบตง แบบอักษรจากป้ายร้านค้าในเมือง หรือสื่อศิลปะที่สะท้อนความรุนแรงของสามจังหวัดชายแดนใต้ ก็ทำได้อย่างสร้างสรรค์ในแบบที่ไม่เคยได้เห็นอะไรแบบนี้มาก่อน อันนี้ไม่ได้ลอยเพราะหนูเป็นทีมงานนะ แต่ดูจากผลตอบรับของผู้ที่เข้ามาชมในงานก็เป็นแบบเดียวกับหนูเช่นกัน (ยิ้ม)

หนูคิดว่างานงานนี้เหมือนย่อส่วนยะลาในรอบหลายปีหลังมานี้ไว้ในอาคารหนึ่งหลังและถนนหน้าอาคารอีกหนึ่งเส้น มันสะท้อนภาพยะลาที่หนูคุ้นเคยและรู้สึกผูกพันดี นี่คือเมืองเล็กๆ ที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย วิถีชีวิตผู้คนค่อนข้างแตกต่างกันมาก แต่ทุกคนกลับเป็นมิตร และพร้อมเปิดใจอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียว และสิ่งเหล่านี้หล่อหลอมให้เกิดประวัติศาสตร์เฉพาะตัว ที่หนูคิดว่ามีคุณค่ามากพอให้เราต้องบอกเล่าต่อไป”

บุรดิน ภาซอ

ผู้กำกับภาพยนตร์ และคอนเทนต์ครีเอเตอร์เพจ <https://www.facebook.com/Baewalk2021>

“ผมเป็นคนอำเภอยะรัง เรียนสาขานวัตกรรมการออกแบบและสร้างสรรค์สื่อ ม.อ. ปัตตานี ช่วงที่เรียนผมมีความฝันอยากทำภาพยนตร์ และสนใจบอกเล่าวัฒนธรรมร่วมสมัยของคนรุ่นใหม่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ เลยรวมเพื่อนทั้งหมด 5 คน ตั้งกลุ่มทำหนังสั้นประกวดของโครงการ Deep South Young Film Maker เรื่องแรกที่เราทำด้วยกันเป็นเรื่องเกี่ยวกับนักดนตรีสามรุ่นในสังคมมุสลิมของสามจังหวัด ตอนส่งประกวด กรรมการเขาก็ให้ตั้งชื่อกลุ่ม คุยกันอยู่สักพัก แล้วมาลงเอยที่ชื่อ แบวอร์ก (Baewalk)

แบวอร์กเป็นการเล่นคำมาจาก ‘แบเวยะ’ ซึ่งแปลว่าตัวเงินตัวทองในภาษายาวี เราเปลี่ยนคำที่มีความ hate speech ของพื้นที่ จาก ‘เวยะ’ เป็น ‘วอร์ก’ ที่แปลว่าเดินในภาษาอังกฤษ ส่วนคำว่า ‘แบ’ โดดๆ จะแปลว่าเด็กผู้ชาย จากตัวเงินตัวทองในแบเวยะ เลยกลายเป็น เด็กผู้ชายเดินด้วยกันในแบวอร์ก เรามีสโลแกนล้อไปกับชื่อว่า Let’s walk with us หรือร่วมเดินไปกับเรา

หลังเรียนจบ กลุ่มพวกเราได้รับทำหนังโฆษณาและวิดีโอในพื้นที่สามจังหวัดกันต่อก่อนจะได้ทุนจากโครงการ Young Story Teller ของสถานทูตสหรัฐอเมริกา มาทำ

สื่อออนไลน์บอกเล่าเรื่องราวร่วมสมัยของผู้คนในสามจังหวัด ก็ทำเป็นเพจเฟซบุ๊กชื่อเดียวกับกลุ่ม ทำวิดีโอสารคดีสั้น วิดีโอสัมภาษณ์ และบทความพร้อมรูปประกอบ เราตั้งใจเป็นสื่อที่เล่าเรื่องคนในพื้นที่ และทำให้คนนอกพื้นที่ได้เห็นวิถีของชาวมุสลิมในสามจังหวัดหาได้มีแค่เป็นภาพจำที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อกระแสหลักอย่างเดียว

อย่างเรื่องเบอร์เกอร์บั้ง หรือแฮมเบอร์เกอร์ตำรับชาวมุสลิม ซึ่งเราทำวิดีโอสั้นบอกเล่าถึงที่มาของอาหารสตรีทฟู้ดที่อยู่คู่กับวิถีของคนสามจังหวัด คนที่นี่คุ้นเคยแต่ส่วนใหญ่กลับไม่รู้ความเป็นมา เราก็ไปขุดค้นและนำเสนอ เพจเรายังแนะนำศิลปินหรือคนทำงานสร้างสรรค์ที่อยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ช่างภาพสตรีท ไปจนถึงช่างเขียนคัทเอาก็มีคนสุดท้ายของยะลาเป็นต้น

ทุกวันนี้เราทำเพจ Baewalk ควบคู่ไปกับการรับงานวิดีโอโปรดัคชั่น และงานสร้างสรรค์สื่อต่างๆ อยู่ในพื้นที่สามจังหวัด ตอนแรกพวกเราไม่คิดที่จะทำงานที่นี้เลยนะครับ เพราะเราตระหนักดีว่างานแบบนี้ไม่น่าจะมีคนจ้างมากพอจะให้เป็นอาชีพที่นี้ได้ ตอนจบมาใหม่ๆ พวกเราก็คิดจะไปสมัครงานบริษัทที่กรุงเทพฯ เหมือนกัน แต่อาจเพราะจับพลัดจับผลู ได้โปรเจกต์มาเรื่อยๆ

และเริ่มเป็นที่รู้จักจากการแนะนำเป็นทอดๆ ก็เลยทำให้เรามีงานที่พอจะเลี้ยงตัวเองอยู่ที่นี่ได้

มีพี่คนหนึ่งบอกผมว่าพวกเรายังหนุ่ม กลัวอะไรกับความล้มเหลว ถ้าเราทดลองเริ่มอาชีพแบบนี้ที่บ้านเกิดเราเองตอนนี้ ถึงแม้ในอนาคตเราอาจจะล้ม แต่พวกเราก็น่าจะมีพลังพอจะลุกขึ้นมาสู้ใหม่อยู่ คำพูดนี้จุดประกายผมมาก และนั่นทำให้ผมกับทีมเลือกที่จะสู้ด้วยกันที่นี่ แทนที่จะไปหางานที่กรุงเทพฯ

เมื่อก่อนผมไม่มีความฝันเลยนะ ผมเรียนโรงเรียนปอเนาะ (โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม - ผู้เรียบเรียง) จนจบ ม.6 โดยไม่รู้ที่ตัวเองอยากเป็นอะไร แต่ความที่ชอบวาดรูป ก็เลยไปสมัครเรียนทางศิลปะ จนมาพบตัวเองว่าชอบทำหนัง ได้มีโอกาสทำหนังประกวดจนได้รางวัล และพอมีโอกาสทำอาชีพที่ตัวเองอยากทำในบ้านเกิดตัวเองได้ ทุกวันนี้ถ้าใครถามผมว่าฝันถึงอะไรอยู่ คำตอบก็น่าจะเป็นการได้ทำงานสื่อเชิงสร้างสรรค์ในสามจังหวัดแบบนี้ต่อไป ได้พัฒนาผลงานตัวเอง และมีส่วนในการทำให้คนทำสื่อรุ่นใหม่สามารถมีที่ทางได้กลับมาทำงานที่ตัวเองรักในบ้านเกิดได้”

///
แบวอร์กเป็นการเล่นคำมาจาก แบเวยะ ที่แปลว่าตัวเงินตัวทองในภาษายาวี เราเปลี่ยนคำที่เป็น hate speech ของพื้นที่ ให้กลายเป็นคำสมาสระหว่างยาวีและอังกฤษ แปลว่า เด็กผู้ชาย (แบ) ที่เดินไปด้วยกัน (วอร์ก - walk)
///

///
ถึงเวลาที่ทั้งคนยะลา
และคนจากที่อื่นควรเรียน
รู้ถึงความแตกต่างหลากหลาย
หลาย ใช้สิ่งนี้เป็นต้นทุน
เพื่อต่อยอดไปสู่สิ่งใหม่ๆ
ผมว่ายะลาโตได้มากกว่านี้
อีกเยอะครับ

///

เฟาซี สาและ

นักออกแบบ SoulSouth Studio

<https://www.facebook.com/SoulSouthStudio>

“พ่อแม่ผมเป็นคนไทยที่ไปทำงานที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย
ผมเกิดที่นั่น ก่อนที่พ่อและแม่ตัดสินใจย้ายกลับมาเปิดร้าน
อาหารที่เมืองยะลาตอนผมอายุ 2 ขวบ

ร้านอาหารที่ยะลาของครอบครัวตั้งอยู่บนถนนสายหลักที่
เชื่อมไปยังจังหวัดปัตตานีและหาดใหญ่ พ่อผมจำความได้
พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ก็เริ่มมีเหตุการณ์ความไม่สงบ ซึ่ง
ถนนหน้าบ้านผมนี้มีการวางระเบิดกันบ่อย เพราะมันเป็น
เหมือนเส้นเลือดหลัก บ่อยขนาดที่ว่าคนแถวนั้นได้ยื่นเสียง
ระเบิดจนชิน เป็นความเคยชินที่ชวนหดหู่ครับ

ช่วงที่ผมโตมานี้ยอมรับว่ายะลาไม่น่าอยู่เลย แต่ละวันดำเนิน
ไปด้วยความหวาดระแวง ขณะเดียวกันบรรยากาศในเมืองบัน
ก็เหมือนถูกประโคมด้วยความแตกแยกทางวัฒนธรรม การ
ที่คุณเป็นคนมุสลิมเข้าไปในบางชุมชนก็จะได้รับความรู้สึกไม่ได้
รับความไว้วางใจในชุมชนนั้น เช่นเดียวกับที่คุณเป็นคนพุทธ
และเข้ามาในชุมชนมุสลิมก็จะเจอความรู้สึกคล้ายๆ กัน

อย่างไรก็ตาม บรรยากาศที่ว่ามันกลับไม่เกิดในโรงเรียนที่
ผมเรียนอยู่ ทุกคนไม่ว่าคุณจะนับถืออะไรก็ล้วนเป็นเพื่อนกัน
ส่วนหนึ่งเพราะเราโตมาด้วยกัน จนทำให้เราเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วม
กันอย่างไร ตรงนี้แหละที่ผมมาคุยกับเพื่อนๆ ว่า หรือจริงๆ

แล้วมันอาจมีสื่อหรือกลไกบางอย่างคอยประโคมให้เมืองเรา
เกิดบรรยากาศของความไม่ไว้วางใจ และความเกลียดชัง
เพราะกระทั่งเหตุการณ์ความไม่สงบชาลง จนแทบไม่ค่อยเกิด
ขึ้นในตัวเมืองมาหลายปีแล้ว แต่บรรยากาศแบบนี้ก็ยังมีอยู่

ผมเลยเห็นว่าการเรียนรู้เรื่องทักษะทางวัฒนธรรมเป็นสิ่ง
สำคัญมาก การทำความเข้าใจวิถีชีวิตและวิถีปฏิบัติที่แตกต่าง
และหาวิธีอยู่ร่วมกันได้ ไม่เพียงจะทำให้อคติทางเชื้อชาติและ
ศาสนาหายไป และทำให้เมืองมีบรรยากาศที่น่าอยู่ แต่ยัง
เป็นต้นทุนที่ดีในการพัฒนาเมือง ผมมีโอกาสไปเยือนเมือง
ต่างๆ ในประเทศไทย ก็พบว่าหลายเมืองเขาเจริญได้ ก็เพราะ
เขาใช้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คนมา
เป็นต้นทุน ทั้งเชิงวัฒนธรรม การค้า ไปจนถึงการท่องเที่ยว

ทุกวันนี้ในตัวเมืองยะลาแทบไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรงแล้ว
ครับ และเอาเข้าจริงคนยะลาส่วนใหญ่ก็ต่างมองว่าความ
รุนแรงที่มีเกิดขึ้นเพราะมีคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งสร้าง
สถานการณ์เพื่อผลประโยชน์บางอย่าง หาใช้ความรุนแรงที่
ฝังรากจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ก็คิดว่าถึงเวลาที่
ทั้งคนยะลาและคนจากที่อื่นทุกคน ควรเรียนรู้ถึงความแตก
ต่างหลากหลาย ใช้สิ่งนี้เป็นต้นทุนเพื่อต่อยอดไปสู่สิ่งใหม่ๆ ผม
ว่ายะลาโตได้มากกว่านี้อีกเยอะครับ”

PEACE
FOR
YALA

อับดุลการิม ปัตนกุล

นักออกแบบ SoulSouth Studio

<https://www.facebook.com/SoulSouthStudio>

“แม่ผมเป็นช่างเย็บผ้า จำได้ว่าตอนเด็กๆ ผมค่อนข้างขงและไปทวนแม่ตอนทำงาน แม่เลยเอาสมุดวาดเขียนและดินสอสีมาให้ผมวาดรูประหว่างรอแม่ กลายเป็นว่าผมชอบวาดรูปมาตั้งแต่เด็ก

ตอนแรกอยากเรียนสถาปัตย์ครับ แต่พ่อกับแม่ไม่ค่อยโอเคเท่าไร จำไม่ได้แล้วว่าทำไม พอจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย เลยเลือกเรียนสาขาวัฒนธรรมการออกแบบและสร้างสรรค์สื่อ คณะวิทยาการสื่อสาร ม.อ. ปัตตานี (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี - ผู้เรียบเรียง) แทน ที่เลือกสาขานี้เพราะเหมือนเราสามารถประยุกต์ทักษะทางศิลปะที่เราชอบให้เป็นอาชีพอันหลากหลายได้ โดยระหว่างเรียนผมก็พบว่าน่าจะจบไปทำงานด้านกราฟิกดีไซน์

ตอนทำโปรเจกต์เรียนจบ ผมทำเรื่องงานออกแบบกราฟิกกับแลนด์มาร์คของเมืองยะลา ความที่ผมเป็นคนยะลา เห็นเมืองนี้มาตั้งแต่เด็ก คิดว่าเมืองน่าจะสวยขึ้นกว่านี้ ถ้ามีการนำกราฟิกดีไซน์ร่วมสมัยมาใช้กับป้ายบอกทางต่างๆ และพื้นที่สาธารณะ ช่วงเวลานั้นทำให้ผมเริ่มศึกษาประวัติศาสตร์และเรื่องราวต่างๆ ของเมืองยะลา และนั่นทำให้ผมรู้จักฟ็บบอล (เอกรัตน์ สุวรรณรัตน์ - นักออกแบบโครงการยะลาไอคอน) ซึ่งเขาเคยทำงานครีเอทีฟที่กรุงเทพฯ ก่อนกลับมาถางเส้นทางนี้ที่บ้านเกิดในยะลา เลยมีโอกาสร่วมงานกับฟ็บบอล และเริ่มเห็นถึงความเป็นไปได้ในการทำอาชีพนักออกแบบในยะลาเหมือนพี่เขา

หลังเรียนจบ ผมไปทำงานกราฟิกดีไซน์เนอร์ที่กรุงเทพฯ และก็ได้งานฟรีแลนซ์ให้บริษัทที่มาเลเซีย แต่พอโควิด-19 มา จึงตัดสินใจออกมาเป็นฟรีแลนซ์และกลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่ยะลา พอฟ็บบอลรู้ว่าผมกลับมาอยู่บ้านแล้ว เขาก็ชวนผมทำโปรเจกต์ยะลาไอคอน ซึ่งเป็นงานยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วยงานออกแบบ ก่อนที่ทางโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้จะเข้ามาชวนพวกเราทำงานยะลาสตอรี่ เมื่อกลางปีที่ผ่านมา โดยผมรับหน้าที่ในการดูแลงานกราฟิกทั้งหมดของงาน

ทุกวันนี้ผมเป็นกราฟิกประจำ SoulSouth Studio ของฟ็บบอล โดยมีผมและเพื่อนที่เรียน ม.อ. ปัตตานี ด้วยกันมาช่วยกัน ซึ่งก็ทำหมดตั้งแต่การออกแบบงานครีเอทีฟมาร์เกตติ้ง แปรนด์ติ้ง ไปจนถึงสื่อวิดีโอ งานออกแบบสามมิติ และอื่นๆ ก็มีงานเรื่อยๆ ครับ เพราะฟ็บบอลเป็นที่รู้จัก และมีเครือข่ายผู้ประกอบการและองค์กรต่างๆ ในเมืองอื่นๆ อยู่มาก

///

ไม่ใช่นักออกแบบทุกคนที่
อยากเข้าไปทำงานใน
กรุงเทพฯ หลายคนก็
อยากทำงานที่ตัวเองรักใน
บ้านเกิดตัวเอง แต่ที่ผ่าน
มามันเป็นไปได้ยาก

///

แน่นอน งานกราฟิกในสเกลระดับท้องถิ่น อาจทำได้ไม่พ่พ่ หรือเปิดโอกาสให้เราได้ทดลองทำอะไรใหม่ๆ ให้กับลูกค้าไม่มากนัก แต่ถ้าเทียบกับการได้ทำงานที่เรารักในบ้านเกิด รวมถึงการมีเวลาพอที่จะได้ทำงานส่วนตัวที่เราและทีมงานสนใจ ผมก็ว่าสิ่งนี้ก็คุ้มค่า และทำให้เรามีสมดุลในการใช้ชีวิตที่ดีมากๆ

ก็หวังว่าสิ่งที่เราทำจะมีส่วนช่วยยกระดับอาชีพสายครีเอทีฟนี้ให้ยะลาและเมืองเล็กๆ เมืองอื่น เพราะไม่ใช่แค่คนออกแบบทุกคนที่อยากเข้าไปทำงานกรุงเทพฯ หลายคนก็อยากทำงานที่บ้านเกิดตัวเอง เพียงแต่ที่ผ่านมามาน คนในท้องถิ่นไม่ได้เห็นคุณค่าในงานสายนี้เท่าไร การประกอบอาชีพจึงเป็นไปได้ยาก”

เอกรัตน์ สุวรรณรัตน์

นักออกแบบ ครีเอทีฟงาน Yala Stories
และผู้ก่อตั้ง SoulSouth Studio

<https://www.facebook.com/SoulSouthStudio>

“เรา” แอ่อยากกลับมาอยู่บ้าน ตอนแรกก็ไม่รู้หรอกว่าจะกลับมาทำอะไร เราเรียนจบศิลปะ (ศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ผู้เรียบเรียง) และทำงานสายครีเอทีฟตั้งแต่เรียนจบ ย้อนกลับไปเมื่อราว 10 ปีที่แล้ว เรานึกไม่ออกเลยนะว่าทักษะทางวิชาชีพที่มี จะไปประกอบอาชีพอะไรในยะลาได้

เราเริ่มอาชีพใหม่ในบ้านเกิดของตัวเองด้วยการร่วมกับน้องสาวเปิดร้านอาหารกึ่งคาเฟ่ชื่อ Living Room ที่เลือกทำร้านก็เพราะเราทั้งสองคนชอบทำอาหาร และเห็นว่ายะลายังไม่มีร้านที่นำเสนอไลฟ์สไตล์ร่วมสมัยแบบนี้ด้วย ขณะเดียวกันก็เป็นรูปแบบหนึ่งของงานครีเอทีฟที่เราถนัดด้วยเช่นกัน ทั้งการทำสไตล์สิ่ง การออกแบบเมนูอาหาร และอื่นๆ และอาจเพราะเหตุนี้ร้านเราจึงได้รับผลตอบแทนค่อนข้างดี ซึ่งหลังจากทำร้านได้สักพักจนร้านอยู่ตัว เราก็พอมีเวลาไปทำอย่างอื่น

พอดีอีกกับที่วันหนึ่งเมื่อราวๆ 4-5 ปีก่อน มีผู้ชายชาวมุสลิมคนหนึ่งมาหาเราที่ร้าน เราไม่รู้จักกันมาก่อน เขابอกว่าเขามีลูกสืบทอดว่าคน งานที่ทำอยู่ตอนนี้มีรายได้ไม่พอเลี้ยงคนในครอบครัว เขอยากขายข้าวเหนียวไก่ทอดแต่ทำยังงี้ก็ไม่ค่อย และอยากให้เราช่วยเขา

ตอนแรกก็งง เราไม่เคยขายข้าวเหนียวไก่ทอด จะช่วยเขาได้อย่างไร แต่เห็นว่าเขอยากให้เราช่วยจริงๆ ก็เลยนัดให้เขามาอีกวัน ชวนเขาลองปรับสูตรไก่ทอดด้วยกัน จากนั้นเราก็ออกแบบบรรจุภัณฑ์และแบรนด์ดิ้งของร้านให้เขา พอทำเสร็จ เขาก็สามารถเอาไปเปิดร้านเอง จากนั้นก็เหมือนการบอกกันปากต่อปาก มีคนมาให้เราช่วยคิดเรื่องการพัฒนาสินค้าให้อีก ตรงนี้แหละที่ทำให้เราตระหนักว่าที่ผ่านมามือเมืองเรายขาด creative economy คือแม้จะมีต้นทุนดี แต่คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ก็ไม่มีวิธีจะนำเสนอหรือยกระดับสิ่งที่พวกเขามีได้อย่างไร

///
เราจะไม่ทำให้ชาวบ้าน
ขายของได้ เพียงเพราะ
ผู้ซื้อรู้สึกสงสาร แต่ต้อง
เกิดจากที่ผู้ซื้อตระหนัก
ถึงมูลค่าของผลิตภัณฑ์
นั้นจริงๆ
///

People

ยะลาไอคอน (Yala Icon) มีที่มาเช่นนี้ ผู้ประกอบการ เขามีผลิตภัณฑ์ของตัวเองอยู่แล้ว ส่วนเราเข้าไปเรียนรู้ และใช้ทักษะทางการออกแบบและความคิด สร้างสรรค์ไปช่วยพัฒนาสินค้าร่วมกับเขา หัวใจสำคัญคือ เราจะไม่ทำให้ชาวบ้านขายของได้ เพียงเพราะผู้ซื้อรู้สึกสงสาร แต่ต้องเกิดจากที่ผู้ซื้อตระหนัก ถึงมูลค่าของผลิตภัณฑ์นั้นจริงๆ

ยะลาไอคอนตอบโจทย์ชีวิตการทำงานที่ยะลาให้กับเรา มาก จากที่เคยคิดว่าคงไม่ได้ทำงานครีเอทีฟในยะลา เท่าไหร่ กลับกลายเป็นว่าเราได้กลับมาทำสิ่งที่เราชอบ ถนัด และอยากทำอยู่แล้ว แถมยังได้ช่วยเหลือคนในพื้นที่อีก เราทำยะลาไอคอนจนเป็นที่รู้จักประมาณหนึ่ง และมีโอกาสไปร่วมแสดงผลงานในเทศกาลด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เมืองอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งพอ ออกงานที่อื่นอยู่หลายครั้ง ก็มาแอบคิดน้อยใจว่า ทำไมยะลาของเราถึงไม่มีงานแบบนี้จัดขึ้นบ้าง

ก็พอดีกับทางศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรกำลังทำ โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยร่วมกับเยาวชนในพื้นที่จัดทำนิทรรศการบอกเล่าแง่มุมต่างๆ ของเมือง ในชื่อ ‘ยะลาสตอรี่’ โดยทางศูนย์ฯ ชวนให้เรามาร่วม โครงการในผังครีเอทีฟ รวมถึงชักชวนเครือข่ายต่างๆ มาร่วมงาน แนนอน เรายินดีช่วยเต็มที่ เพราะ เราเห็นว่ายะลา มีของดี แต่เราแค่กลุ่มเดียวก็ไม่สามารถผลักดันสิ่งนี้ออกไปได้ เมื่อมีคนมาช่วย มี เครือข่ายมาร่วมด้วย เทศกาลทางความคิด สร้างสรรค์ของเมืองที่เราฝันอยากเห็นมาตลอดจึงได้ ถูกเกิดขึ้นเสียที

ผลจากงานครั้งนั้น ไม่เพียงทำให้เรารู้จักยะลาในแง่ มุมใหม่ รวมถึงแง่มุมที่เราอาจหลงลืมไปแล้ว ยังทำให้ เรามั่นใจอีกว่าเราสามารถเปิดครีเอทีฟสตูดิโอที่เมือง บ้านเกิดของเราได้ เราพบว่ามันมีกรอบแบบ ครีเอทีฟ รวมถึงคนทำงานด้านสื่อรุ่นใหม่ๆ จำนวนไม่น้อยอยาก กลับมาทำงานที่บ้านเกิดของตัวเอง ขณะเดียวกันผู้ ประกอบการหลายๆ คน รวมถึงหน่วยงานรัฐ ก็เริ่ม ตระหนักถึงความสำคัญของการยกระดับสินค้าและ บริการด้วยความคิดสร้างสรรค์ โดยเราสามารถเป็น ตัวกลางเชื่อมสองฝั่งนี้ให้เข้าหากันได้

ทุกวันนี้เราเปิดสตูดิโอครีเอทีฟที่ชื่อว่า SoulSouth Studio โดยรวมทีมกับน้องๆ ที่จบศิลปะจาก ม.อ.ปัตตานี ซึ่งก็เป็นทีมที่อยู่เบื้องหลังงานออกแบบ ของยะลาสตอรี่ด้วย นอกจากจะใช้ทักษะที่เชี่ยวชาญ ช่วยเหลือผู้ประกอบการ เรายังหวังให้ออฟฟิศเล็กๆ แห่งนี้ เป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง ยะลา ขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะ อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงมีส่วนเพิ่มและยกระดับพื้นที่ การเรียนรู้ให้กับเมือง

เราเชื่อว่ายะลาจะพัฒนาได้มันต้องเกิดจากการร่วม มือกันของคนหลากหลายรุ่น เมื่อเมืองเกิดการพัฒนาและ มีความน่าอยู่ มันจะดึงดูดให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และเมื่อเศรษฐกิจดี เมืองก็จะตอบโจทย์การใช้ชีวิต ของผู้คน เรามองภาพไกลๆ ให้คนรุ่นใหม่มองยะลา อย่างที่เราเห็น มองเห็นถึงความเป็นไปได้ใหม่ๆ ใน เมืองเมืองนี้ มองเห็นถึงความเป็นเมืองที่คนรุ่นใหม่ อยู่ได้ และสามารถทำงานที่ตอบโจทย์ความฝันของ พวกเขาไปพร้อมกัน”

ยะลา กลับบ้านเรา รักรออยู่

ใครเป็นคนคิดประโยคน่ารักนี้ขึ้นมาก็ไม่รู้ แต่เชื่อว่าหลายคนจะอมยิ้มพอใจเพราะมันให้ความรู้สึกอบอุ่นมาก โดยเฉพาะหากคนที่ได้ยินห่างบ้านไปนานๆ ประโยคนี้น่าจะมากกระทบใจอย่างมาก เพราะบ้านที่จากมานานจะมีความหมายมากกว่าปกติเกินกว่าจะอธิบายให้ใครเข้าใจ ฉะนั้นการได้นั่งฟังหนุ่มสาวคนยะลาวัยทำงานเล่าว่า หลังเรียนจบแล้วได้ใช้ชีวิตและทำงานที่กรุงเทพฯ สักระยะหนึ่งก็เกิดความรู้สึกอยากกลับบ้าน จึงไม่ใช่เรื่องเกินความเข้าใจได้

อย่างไรก็ดี การตัดสินใจทั้งกรุงเทพฯ เพื่อกลับบ้านเกิดที่ยะลาอาจไม่ใช่การตัดสินใจที่ง่ายดายสำหรับทุกคนเสมอไป เพราะต้องยอมรับว่า กรุงเทพฯ คือศูนย์รวมของทุกสิ่ง โดยเฉพาะแหล่งงานและเงินที่จะใช้ในการดำรงชีวิต และแน่นอนว่า สภาพเมืองยะลาต้องเจียบกว่ากรุงเทพฯ ความทันสมัยก็น้อยกว่า ถึงเวลาตัดสินใจก็คงต้องถามใจตัวเองกลับไปกลับมาอยู่หลายรอบว่า รับได้ไหมกับงานเงินที่อาจไม่ดีเท่าเมืองใหญ่ แต่สิ่งที่แลกมาคือค่าครองชีพที่บ้านเกิดจะถูกลงกว่าแถมด้วยสภาพจิตใจที่ดีกว่า สำหรับบางคนอาจโชคดีสาขาที่เรียนสามารถหางานจากกรุงเทพฯ แล้วทำที่ยะลาส่งกลับไปได้ หรือบางคนกลับมาเปิดธุรกิจเล็กๆ ใช้...การเริ่มต้นมันอาจไม่หวือหวา แต่เมื่อหักกลบลบหนี้กันแล้วรายได้ที่เหลือสุทธิดีกว่าด้วยซ้ำ

ในอดีตสำหรับเมืองยะลา เพชรเม็ดงามเม็ดหนึ่งของภาคใต้ ภาพจำของคนรุ่นหนึ่งอาจไม่ค่อยดีนักด้วยคำที่ว่ามีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แม้ระยะหลังจะถึงช่วงไปบ้าง และทุกวันนี้ยังเห็นบังเกอร์ปูนซีเมนต์ตามหัวมุมถนนในเมืองที่สร้างไว้แล้วยังไม่เอาออก อีกทั้งยังมีเต็นท์ทหารตามจุดตรวจที่ฝ่ายความมั่นคงเห็นว่ายังคงต้องเฝ้าระวัง

แต่ภาพจำด้านบวกของยะลาที่มีอยู่หลายเรื่อง อันดับแรกน่าจะเป็นการมีผังเมืองที่สวยงามที่สุดในประเทศ ซึ่งกลายเป็นเครื่องหมายการค้าของยะลาไปแล้ว นอกจากนี้ยะลายังมีสวนสาธารณะพื้นที่ใหญ่มากเมื่อเทียบกับขนาดของตัวเมือง และได้รับการดูแลอย่างดี สะอาดสะอ้าน เป็นสวนสาธารณะที่ไม่มีทั้งริ้วหรือประตูกัน (น่าจะแหงนคิ้วของประเทศอื่นๆอย่างกระมัง) นึกอยากจะเข้าตรงไหนก็เข้าได้ทุกทิศทุกทาง ซึ่งหากใช้เกณฑ์มาตรฐานของเมืองชั้นนำของโลก คุณภาพของสวนสาธารณะสามารถใช้บ่งบอกคุณภาพชีวิตของคนในเมืองนั้นๆ ได้ด้วย

และที่เหนือขึ้นไปอีกของเมืองยะลา นอกเหนือจากผังเมืองที่สวยงามแล้ว คือ การส่งเสริมให้มีสถานศึกษาคุณภาพจำนวนมากสามารถรองรับประชากรของยะลาได้เต็มที่โดยไม่ต้องส่งเข้าไปเรียนถึงหาดใหญ่ รวมทั้งพื้นที่เรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างเช่น TK Park ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคใต้และใหญ่กว่า TK Park กรุงเทพฯ เสียอีก ซึ่งนั่นไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้ง่ายๆ แต่ยะลาทำได้

เพราะวิสัยทัศน์ของทีมผู้บริหารเมือง ที่มองเห็นการให้การศึกษาเหมือนกับการลงทุนหว่านเมล็ดพืชและให้ปุ๋ยดีๆ กับลูกหลานชาวยะลา แบบเติบโตไปอย่างมีต้นทุนที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นวัยเรียน ด้วยตระหนักดีว่า ‘การศึกษาที่ดีสามารถเปลี่ยนชะตาชีวิตได้’

ทั้งหมดเหล่านี้ เกิดขึ้นที่ยะลา

December, 2022

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ กรอบการวิจัย
“การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)”
รศ.ดร.ปุ่น เทียงบูรณธรรม
รศ.ดร.ศุภวัฒน์ นามกร วงศ์ธนวุธ
ดร.สมคิด แก้วกัญญา
รศ.ดร.อวิวรรธน์ เฒ่าไพบูลย์

ผลิตโดย
โครงการการขับเคลื่อนผลงานวิจัยผ่านการสื่อสารสาธารณะ
เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (WeCitizens)

สนับสนุนโดย
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
และสมาคมเพื่อออกแบบและส่งเสริมการมีพื้นที่สาธารณะ
และพื้นที่สีเขียว Greening Up Public Space

หัวหน้าโครงการ
สามารถ สุวรรณรัตน์

บรรณาธิการ
บพทล พงษ์สุภาวธ

เรื่องเล่าจากผู้คน (เสียงยะลา)
บพทล พงษ์สุภาวธ
จิรัฐฐี ประเสริฐทรัพย์
ปิยะลักษณ์ นาคะโยธิน
ธิดาณิดา จินาจันทร์
สามารถ สุวรรณรัตน์

ออกแบบปก/รูปเล่ม
ไข่มุก แสงมีอาบุภาพ

อินโฟกราฟิกส์
acid studio

ถ่ายภาพ
กรินทร์ มงคลพันธุ์
พรวจน์ นันทจิ๋ววัฒน์

วิดีโอ
ธรรณิศ กิรติपाल
วัชรพันธ์ ปิณฑญา
เอกรินทร์ นันทินตา

สีน้ำ
เอกสิทธิ์ ชูวงษ์ Little Hum Studio

ประสานงาน
ลลิตา จิตเมตตาดิษฐ์ฤทธิ์

YALA

Beyond Stories

